

Sergiu-Constantin ENEA
Artemiza-Iulia DAMIAN

ISTORIE

Caiet pentru clasa a V-a

Sergiu-Constantin ENEA

Artemiza-Iulia DAMIAN

ISTORIE

Caiet pentru clasa a V-a

E I K O N

2018

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-711-776-9

Editor: Valentin Ajder

CUPRINS

INTRODUCERE	4	Viața cotidiană în lumea romană	73
NOTĂ DE PREZENTARE (DUMITRU D. BOGHIAN)	5	<i>Orașul și monumentele publice</i>	74
ALFABETUL ISTORIEI – RECONSTITUIREA TRECUTULUI	6	<i>Colosseum și gladiatorii</i>	75
Izvoare istorice	7	<i>Pompei</i>	76
<i>Exerciții</i>	8	<i>Armata romană</i>	77
PREISTORIA	9	<i>Zei romani</i>	78
Primii oameni.....	10	<i>Templele</i>	79
Revoluția neolitică – viața oamenilor	12	<i>Creștinismul</i>	80
Metalurgia-tehnologie, importanță, consecințe	18	Romanizarea	81
<i>Știați că...populațiile din Africa</i>	19	<i>Răscoala lui Spartacus</i>	82
<i>Recapitulare, exerciții</i>	20	<i>Lumea romană: împărați</i>	83
ORIENTUL ANTIC	23	<i>Moștenirea culturală a romanilor</i>	84
Societatea	25	<i>Recapitulare, exerciții</i>	85
<i>Orașul-stat Babilon</i>	26	GEȚII ȘI DACII	89
<i>Egipt. Temple și piramide</i>	27	Burebista și Decebal; războaiele daco-romane	91
Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic. <i>India antică</i>	28	<i>Capitalele</i>	93
<i>China antică</i>	29	<i>Recapitulare, exerciții</i>	94
<i>Evreii</i>	30	CIVILIZAȚIA ISLAMICĂ	99
Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet	31	EUROPA MEDIEVALĂ	103
<i>Epopoea lui Ghilgameș</i>	32	Formarea popoarelor europene	104
<i>Codul lui Hammurabi</i>	33	Etnogeneza românească	105
<i>Lucru individual</i>	34	Formațiuni politice românești	106
<i>Recapitulare, exerciții</i>	36	Europa creștină în mileniul I	108
CIVILIZAȚIA GREACĂ ȘI ELENISTICĂ	40	<i>Creștinarea francilor. Carol cel Mare</i>	108
Mediul natural	41	<i>Imperiul Bizantin</i>	109
<i>Ceramica: între utilitate și artă</i>	42	Viața cotidiană în Evul Mediu	111
Zei și războaie. Legendele Olimpului; războiul troian	43	<i>Domeniul feudal</i>	113
Polis-ul – organizarea internă: Atena și Sparta	44	<i>Orașele italiene și orașele germane</i>	114
Colonizarea greacă <i>Histria, Tomis, Callatis</i>	47	<i>Cavalerism și onoare</i>	115
Războaiele grecilor	48	<i>Cruciadele</i>	116
<i>Bătălia de la Marathon</i>	49	<i>Catedrale și universități</i>	117
Alexandru Macedon	50	Franța medievală	118
Civilizația greacă și elenistică	51	Anglia medievală	119
<i>Acropola ateniană</i>	53	Imperiul Romano-German	120
<i>Moștenirea culturală a lumii grecești</i>	54	Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV	121
<i>Jocurile Olimpice</i>	55	<i>Târgoviște și Suceava</i>	126
<i>Recapitulare, exerciții</i>	56	<i>Diversitate culturală în lumea românească: Brașov și Cluj</i>	127
ROMA ANTICĂ	60	<i>Recapitulare, exerciții</i>	128
Fondarea Romei: istorie și legendă	63	DICȚIONAR	132
Roma regală	64	ABREVIERI	133
Statul roman: Republica	65	BIBLIOGRAFIE	135
Războaiele punice	67		
Statul roman: Imperiul	68		

INTRODUCERE

Dragi elevi și profesori,

Deoarece metodele expositive nu pot fi înlăturate din demersul didactic și nici nu trebuie, am realizat acest caiet auxiliar pentru a vă veni în ajutor în înțelegerea conținuturilor la istorie și am gândit acest ghid ca să vă ajute în acest an școlar.

Vom vedea împreună cum se scrie istoria, veți călători în timp, observând modul de viață al primilor oameni, apoi evoluția lor istorică și culturală în Orientul Antic, Grecia Antică și Roma Antică.

Locuri aparte pe scena istoriei au avut și strămoșii noștri geto-dacii, iar trecerea spre cunoașterea epocii medievale se face prin cunoașterea culturii și civilizației islamice, după care vom studia contribuția popoarelor din Europa Centrală și Occidentală pe scena istoriei.

Caietul este compus din definiții, explicații, imagini, hărți, scheme, tabele, credem noi într-un format atractiv, iar la sfârșit am adăugat un dicționar în care veți găsi explicații principalii termeni, precum și o bibliografie selectivă, dacă doriți să aprofundați anumite conținuturi. Exercițiile sunt de diverse grade de dificultate și se adresează tuturor categoriilor de elevi.

Trebuie să menționăm aici că materialul grafic folosit (hărți, imagini, fotografii, etc.), atunci când nu ne aparține, a fost preluat de pe diverse site-uri, care au fost indicate la final, la resurse web. Nu am indicat sursa imediat după hartă/imagie pentru a nu încărca cadrul grafic al paginii.

Am construit acest caiet bazându-ne pe experiența vastă pe care o avem la catedră și pe baza programei oficiale de istorie, așa încât se poate folosi alături de orice manual de clasa a V-a. Pe parcursul anului școlar și la sfârșitul acestuia, suntem convinși că vă veți da seama de ce este important să studiem acest obiect și anume pentru că veți ști cum au trăit oamenii din primele epoci ale istoriei și ce împliniri deosebite pentru umanitate au realizat ei.

Vă dorim succes!

Autorii

Istoria – “Cartea cea dintâi” a omului contemporan

Istoria continuă să reprezinte, din punct de vedere cognitiv și formativ, parafrazându-l pe Nicolae Bălcescu, una dintre cele dintâi “cărți” ale omului contemporan, indiferent cărui tip de societate, cultură, încadrare etnică și/sau națională îi aparține, călăuzindu-l în drumul său atât de sinuos, de adaptare dinamică la o lume aflată într-o nesfârșită schimbare. De aceea, mai mult ca oricând, în zilele noastre, organizarea și realizarea efectivă a predării-învățării-autoevaluării/evaluării la disciplina Istorie reprezintă, dincolo de o componentă profesională fundamentală, un important act de creație didactică, adresată și săvârșită cu bună credință, responsabilitate și dăruire elevilor, reale inteligențe multiple în devenire.

Școala creează cadrul formativ pentru „învățarea învățării” Istoriei, într-o multitudine de demersuri didactice oficiale care, oricât de cuprinzătoare ar fi, nu reușesc să răspundă, pe deplin, realităților particulare din fiecare colectiv de elevi și unitate de învățământ. Iată de ce, în cadrul complexului proces de învățare a Istoriei, creativitatea profesorului se exprimă nu numai prin cantitatea și calitatea informațiilor transmise, respectiv receptate de către elevi, ci și prin transferul de metode, procedee și modalități de învățare, care autonomizează munca intelectuală a celor care studiază, indiferent de vârstă. Fiecare dintre aceste metode, așa-zise tradiționale, dar niciodată perimate, și/sau moderne, expozitive și/sau interactive/participative, împreună cu suporturile de învățare, continuă să aibă, individual sau asociat, potrivit măiestriei profesorului, un rol deosebit în a-i învăța pe elevi cum să învețe, cum să realizeze o cercetare, în conformitate cu particularitățile de vârstă, cum să se informeze continuu, din surse variate, cum să interpreteze și să aprecieze critic faptele și procesele istorice, cum să comunice oral și să scrie un text, cum să-și dezvolte atitudinile cetățenești și cultura generală etc.

Toate acestea compun echipamentul material și metodologic de studiu și se regăsesc în prezentul Caiet de învățare pentru Istorie, clasa a V-a, conceput pe baza noii programe și a propriilor experiențe profesionale, pe care autorii, cadre didactice recunoscute, îl propun elevilor, ca auxiliar didactic, complementar manualelor, cu dorința explicită de a le fi acestora un ghid și un prieten în descifrarea primelor taine ale istoriei străvechi, antice și medievale. Materialele-suport (textele, definițiile, explicațiile, documentele, imaginile, hărțile, schemele, rebusurile, tabelele, dicționarul istoric, bibliografia) prezentate și sarcinile de învățare aferente au în vedere o înțelegere aprofundată și durabilă, axată pe studiul individual și în perechi/echipă, tutoriat sau nu, potrivit ritmului propriu al fiecărui elev sau al fiecărei formații. Neîndoielnic, performanțele obținute în învățare vor arăta valoarea acestui instrument de studiu.

Urăm, deopotrivă, elevilor și profesorilor, succes în activitatea de predare-învățare-autoevaluare/evaluare și multă creativitate!

Dumitru D. Boghian

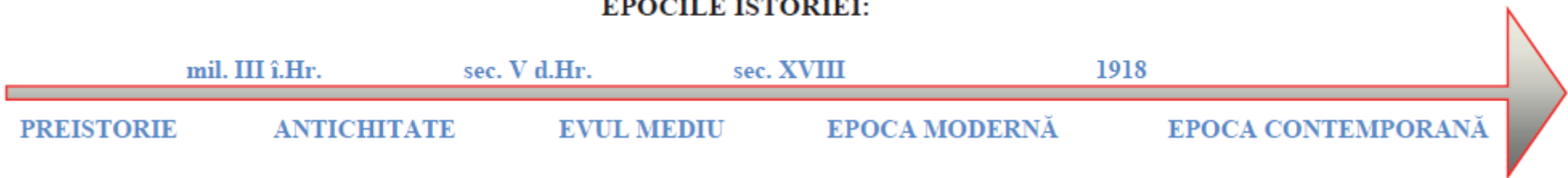
Definiții:

- * Istoria este știința care studiază trecutul omenirii.
- * Cronologia este o disciplină ajutătoare a istoriei care încadrează în timp evenimentele, faptele și procesele istorice.
- * Spațiul istoric este locul unde s-a desfășurat un eveniment istoric.
- * Izvorul istoric este obiectul, documentul, textul care ne oferă informații despre trecut.
- * Cronologia folosește ca unități de măsurare a timpului istoric: anul, deceniul, secolul/veacul, mileniul, epoca, era.
- * Epoca este perioada mai lungă de timp care se deosebește de altele prin anumite evenimente caracteristice.

Cunoașterea lumii în Evul Mediu

EPOCILE ISTORIEI:

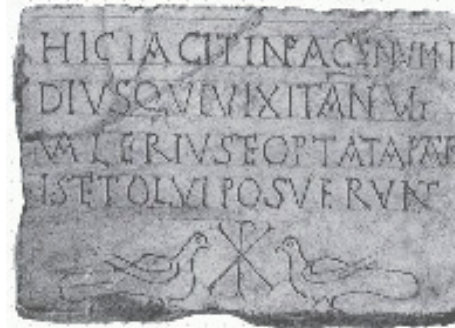
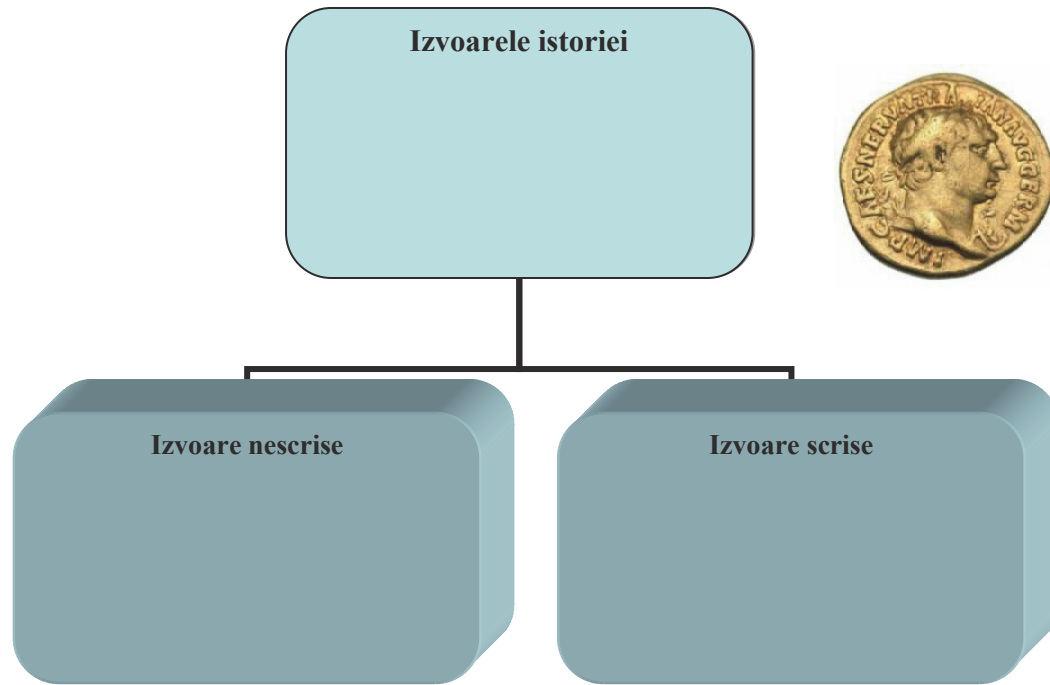
Știați că...?

- * Viața oamenilor a fost strâns legată de mediul în care a apărut și s-a dezvoltat?
- * Suntem înconjurați de obiecte care ne arată cum trăiau oamenii de dinaintea noastră?
- * Chronos, personificarea Timpului la greci, a fost fiul lui Uranus și al Gaiei și era cel mai tânăr dintre cei 12 titani?

IZVOARE ISTORICE. Priviți cu atenție imaginile și treceți-le în căsuțele corespunzătoare.

Exercițiu. Caracterizați câte un obiect din fiecare tip de izvor istoric, precizând două informații despre el:

Izvor nescris:

.....

.....

.....

Izvor scris:

.....

.....

.....

Exercițiu. Pe baza cunoștințelor voastre din clasa a IV-a, menționați o trăsătură caracteristică a epocilor istorice:

Preistoria:

Antichitatea:

Evul Mediu:

Epoca Modernă:

Epoca Contemporană:

Exercițiu. Completați spațiile libere din textul de mai jos:

Știința care studiază trecutul omenirii se numește

Cronologia este știința care folosește ca unități de măsurare a timpului istoric: an,, secol,, epoca,

Prima epocă a istoriei se numește, iar noi în prezent trăim în Epoca

Exercițiu. Discutați cu părinții și completați căsuțele de mai jos cu informații despre istoria localității în care domiciliați.

Localitatea mea:

1.

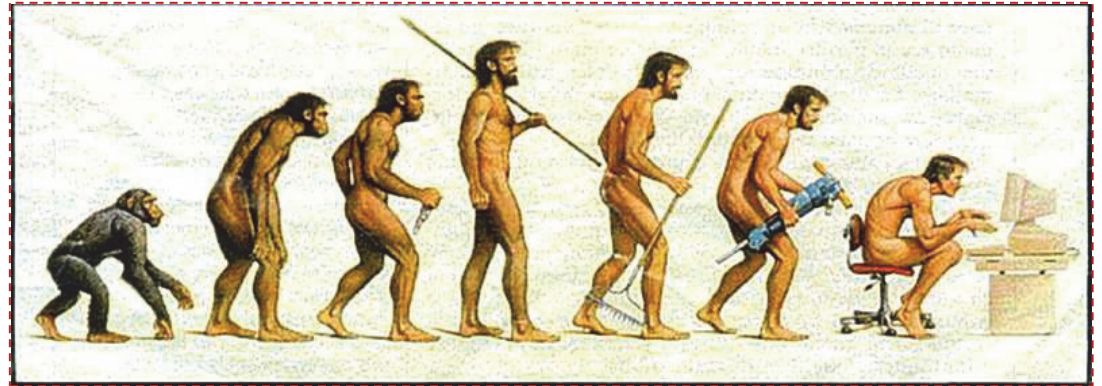
2.

3.

DOUĂ TEORII:

Geneza biblică

Teoria evoluționistă

Adam și Eva

Exercițiu. Pe baza imaginii de mai sus, prezentați câteva trăsături ale vieții primilor oameni, în viziune biblică.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

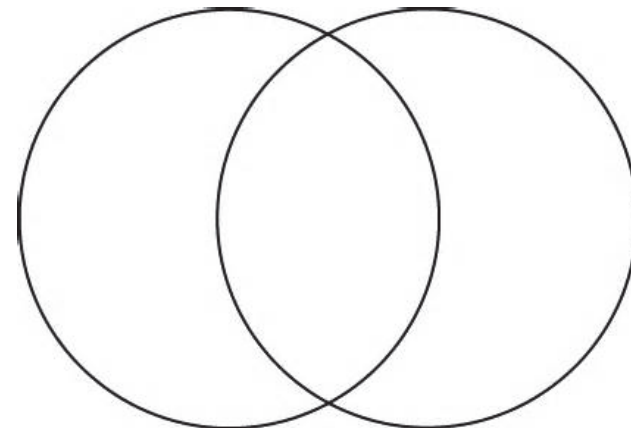

Charles Darwin (1809-1882)

Naturalist englez, biolog, geolog, autor de cărți.
Fondatorul teoriei despre evoluția speciilor, publică în 1871 lucrarea în care susține originea animală a omului.

Exercițiu. Menționați asemănările și deosebirile între om și maimuță și completați diagrama de mai jos. Asemănările se notează în spațiul comun, iar deosebirile în spațiul separat.

OM MAIMUȚĂ

PRIMII OAMENI

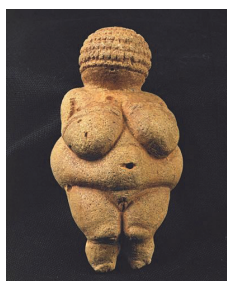
PALEOLITIC

Definiție:

* Preistoria este prima și cea mai lungă epocă a istoriei. Se împarte în *Epoca pietrei* și *Epoca metalelor*, în funcție de materialele folosite cel mai mult la confecționarea armelor și uneltelor.

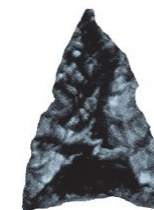
Ocupațiile oamenilor

Venus din Willendorf,
Austria

Omul paleolitic

Vârf de săgeată

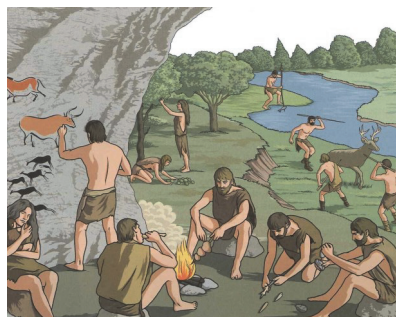
Topor

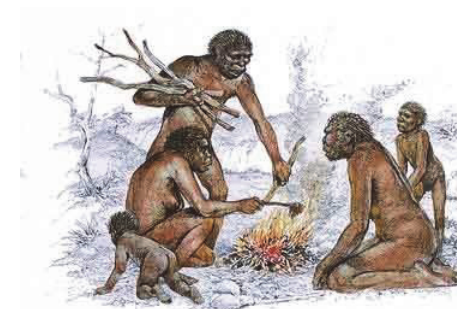
Locuință, Terra Amata, Franța. Reconstituire

Vânătoare de mamuți

Ocupațiile oamenilor, desen

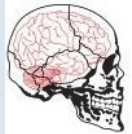

Focul, o mare invenție

Exercițiu. Pe baza imaginilor, descrieți în caiete, în aproximativ 15 rânduri, modul de viață al primilor oameni.

Știați că de-a lungul evoluției omului, capacitatea craniană a crescut constant?

Exercițiu. Pe baza manualului de istorie și a altor surse de informare, completați tabelul cu principalele date despre primii hominizi.

Nume hominizi	Formă craniu	Zonă de apariție și răspândire	Date caracteristice
Australopithecus africanus			
Homo habilis			
Homo erectus			
Homo sapiens neanderthalensis			
Homo sapiens sapiens			

6-5 mil. î.Hr.

4-3,5 mil î.Hr.

2 mil.î.Hr.

200.000-100.000 î.Hr.

40.000-35.000 î.Hr.

Australopitec

Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens arhaic

Homo sapiens sapiens

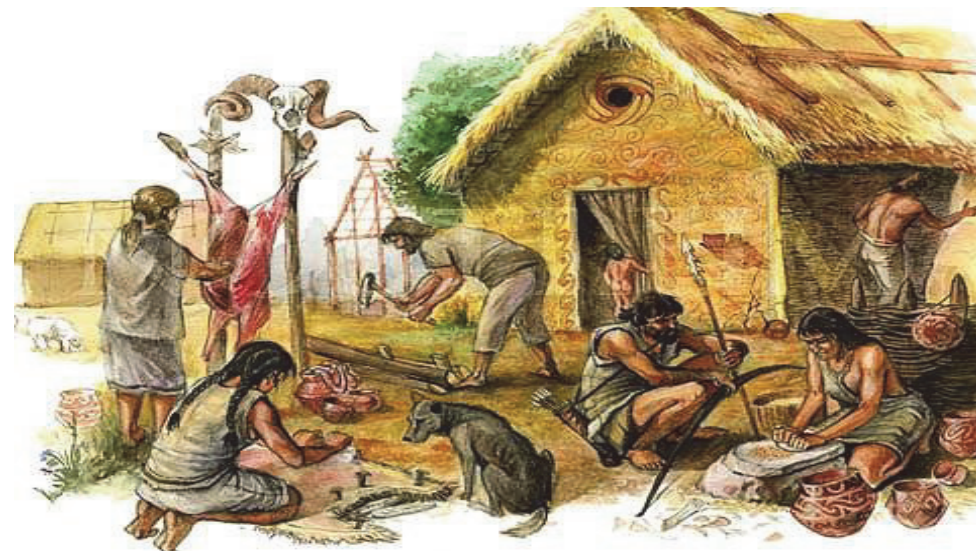
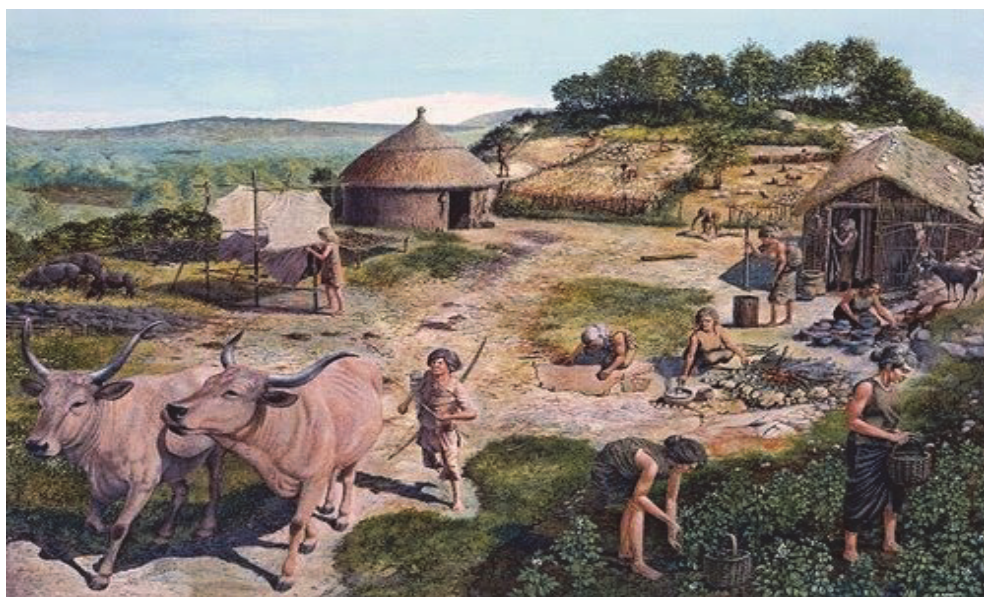
REVOLUȚIA NEOLITICĂ – VIAȚA OAMENILOR

ECONOMIA

Definiție:

Revoluția neolitică este o expresie care se referă la transformarea fundamentală a vieții omului din Preistorie prin cultivarea plantelor, domesticirea și creșterea animalelor. În acest fel, oamenii renunță la viața nomadă și devin sedentari. Expresia a fost folosită din 1929 de arheologul britanic V. Gordon Childe.

Neoliticul (Epoca pietrei șlefuite)	Neoliticul	Orient: mil. IX/VIII – VI/V î.Hr. Europa: mil. VII/VI – V/IV î.Hr.
	Eneoliticul (Chalcoliticul, Epoca aramei)	Orient: mil. VI/V – IV/III î.Hr. Europa: mil. V/IV – IV/III î.Hr.

Exercițiu. Descrieți în câteva rânduri, pe baza imaginilor, activitatea oamenilor.

.....

.....

.....

.....

.....

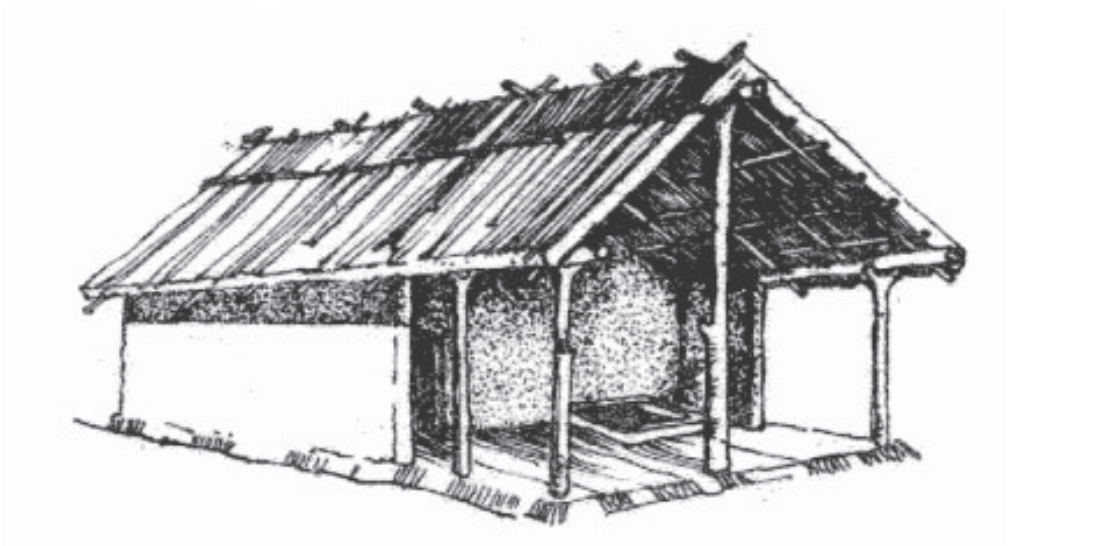
.....

.....

.....

REVOLUȚIA NEOLITICĂ – VIAȚA OAMENILOR

SEDENTARIZAREA

Exercițiu. Studiați cu atenție imaginile și identificați modul de construcție a unei case neolitice și apoi modul de organizare a unui sat.

Locuința:.....

.....

.....

.....

.....

Satul:.....

.....

.....

.....

.....

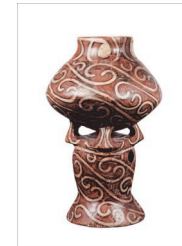
.....

Harta răspândirii culturii Cucuteni

Castron,
Trușești, Botoșani

Vas de cult,
Izvoare, Neamț

Vas binoclu,
Vorniceni, Botoșani

Exerciții.

1. Analizați harta. Menționați care sunt țările unde s-a răspândit cultura Cucuteni:

2. Descrieți modul de construcție al cuptorului (formă, materiale folosite):

3. Studiați cu atenție vasele ceramice din imaginile de mai sus. Precizați: utilitatea lor, tipul de forme, decor și pictură.

4. Enumerați și alte culturi arheologice în care au fost descoperite vase pictate.

Reconstituire cuptor de ars ceramica

ENEOLITICUL

CULTURA CUCUTENI: ARME, UNELTE

Topor cupru, Bogdănești, Iași

Topor cupru, România

Topor cupru, România

Arme și unelte din silex, Giurgești, Iași

Pumnale din os,
Rep. Moldova

Topor din piatră,
Giurgești, Iași

Ace de os, Costești, Iași

Exerciții.

1. Enumerați materia primă folosită la confecționarea armelor și uneltelor în cultura Cucuteni:

.....

2. Menționați modul în care au fost realizate obiectele:

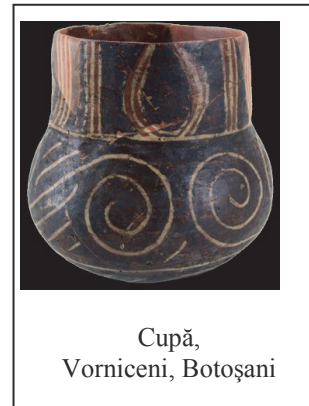
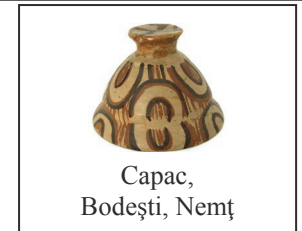
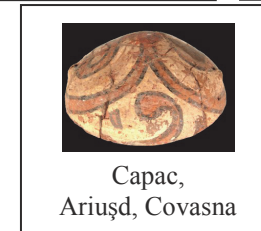
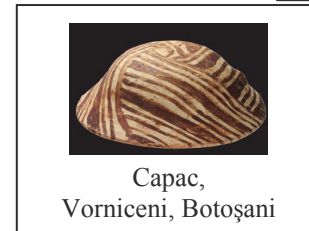
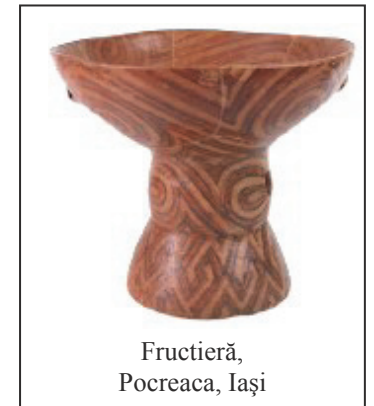
.....
.....
.....

3. Care credeți că era utilitatea fiecărui obiect în parte?

.....
.....
.....

4. Imaginați-vă că sunteți războinici. Ce arme ați alege? Motivați alegerea.

.....
.....
.....

Temă de reflecție. Pe baza imaginilor, scrieți o compunere de maxim două pagini cu titlul: *O zi din viața unui cucutenian.*

ENEOLITICUL

Frontonul altarului de la Trușești, Botoșani

Complexul de cult de la Ghelăiești, Neamț

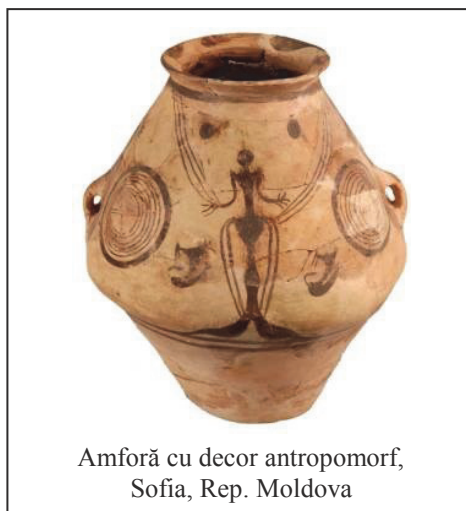
CULTURA CUCUTENI: VIAȚA SPIRITUALĂ

Vas zoomorf,
Văratec V, Rep. Moldova

Statuetă zoomorfă, Ruginoasa, Iași

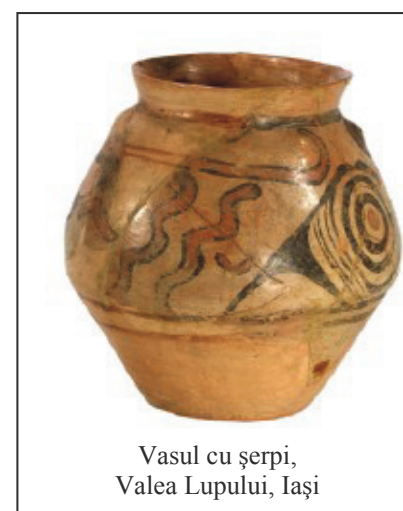
Amforă cu decor antropomorf,
Sofia, Rep. Moldova

Vas cu 5 guri,
Bădragii Vechi, Rep. Moldova

Statuetă zoomorfă,
Drăgușeni, Botoșani

Vasul cu șerpi,
Valea Lupului, Iași

Statuetă masculină,
Iablona, Rep.
Moldova

Statuetă masculină,
Ruginoasa, Iași

Universul spiritual cucutenian este extrem de divers. Găsiți aici doar unele din genialele realizări ale oamenilor acelor timpuri.

METALURGIA – TEHNOLOGIE, IMPORTANȚĂ, CONSECINȚE

Definiție:

Metalurgia reprezintă tehnica extragerii metalului din minereu, a obținerii unui metal sau a unui aliaj, turnarea în forme sau lingouri și prelucrarea metalului prin batere/ciocănire, călire, finisare.

Scurt istoric:

Descoperirea metalelor, prelucrarea și utilizarea lor a provocat modificări fundamentale în viața omului, chiar dacă nu imediat.

Metalurgia aramei apare în neoliticul timpuriu (mil. IX-VIII î.Hr.) și se va desăvârși în chalcoliticul Orientului Apropiat, în cursul mileniilor VI-IV î.Hr.

Metalurgia bronzului apare în Orientul Apropiat în urma unor experiențe îndelungate, în cursul mileniului IV î.Hr. și se răspândește în toată Lumea Veche în mil. III î.Hr. Bronzul este un metal mai dur decât arama.

Primele obiecte de *fier* apar, sporadic, în Orientul Apropiat, încă din mileniul III î.Hr., lucrate din fier meteoric, care datorită originii “cerești” a fost tratat ca un metal nobil. Primele încercări de prelucrare a fierului în unele zone ale Orientului Antic datează încă din prima jumătate a mil. II î.Hr., fiind posibil ca asemenea experiențe să fi avut loc și în unele regiuni ale Europei, unde metalurgia bronzului a atins deja un înalt nivel (nordul Caucazului, Peninsula Balcanică, Bazinul Carpatic).

Metalurgia fierului era practică pe scară mai largă începând cu sec. XV XIV î.Hr. în lumea hittită.

În Europa, înlocuirea bronzului cu fierul a avut loc treptat și noul metal devine mai însemnat cantitativ în cursul secolelor VI-V î.Hr., odată cu trecerea de la prima la cea de a doua epocă a fierului. În răspândirea metalurgiei fierului, un rol important au avut, în această vreme, și coloniile grecești de pe litoralul Italiei și Franței de astăzi, care au întreținut intense legături cu lumea „barbară” de dincolo de Alpi. Începând cu a doua jumătate a mileniului I (epoca Latène) bronzul este folosit, aproape exclusiv, pentru confecționarea unor obiecte de podoabă și decorative. Există decalaje semnificative în ceea ce privește răspândirea utilizării și prelucrării metalelor în diferitele părți ale lumii, precum și deosebiri privind consecințele dezvoltării metalurgiei, care trebuie coroborate și cu alți factori determinanți ai progresului în vechile civilizații. Astfel, trecerea la epoca bronzului în Orientul Apropiat a marcat începutul istoriei celor mai vechi state din istoria universală, alături de o serie de factori asociați: centralizarea sistemelor organizatorice, economice-sociale-spirituale, apariția scrisului propriu-zis și consemnarea memoriei istorice, în timp ce pentru cea mai mare parte a Europei epoca metalelor reprezintă, încă, perioada târzie a Preistoriei.

Topoare de cupru,
Eneolitic/Epoca Aramei, Ungaria

Topor de luptă, Epoca bronzului, Ungaria

Cuțit de bronz, Epoca fierului, Boldești, Iași

Metalurgia Epocii bronzului

Tipare de turnat obiecte din bronz, Cinghinia, Botoșani

Metalurgia Epocii fierului

Tipare de turnat, Mediaș

Topor ornamentat de bronz, Austria

Topor celt, Ciohorăni, Iași

Topor celt, Stroești, Iași

Topor celt, Brătești, Iași

Vârf de lance din bronz, Boldești, Iași

Fibulă, Vrancea

Fibulă, Mureș

Topor cu disc, Cluj

Topor, Marea Britanie

Sabie

Seceră, Blăgești, Iași

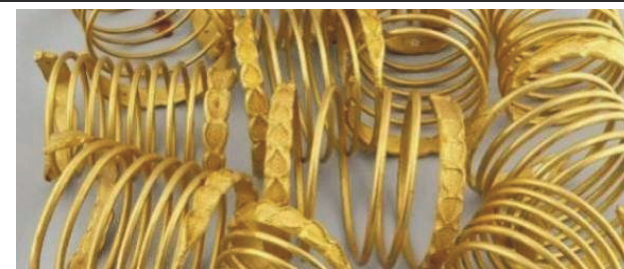
Seceră, Heleșteni, Iași

Seceră, Tansa, Iași

Pumnal curb, sica, Cugir

Brățări de aur

Știați că în prezent mai există pe planetă populații care trăiesc la un nivel preistoric de cultură și civilizație?

Exercițiu. Completați tabelul cu informații despre cele două populații folosind surse indicate de profesor.

Pigmeii din Africa

Populația Masai din Africa

RECAPITULARE

EXERCITII

Exercițiu. Completați rebusul. Răspunsurile vor fi trecute în căsuțele colorate.

							P							
							R							
							E							
							I							
							S							
							T							
							O							
							R							
							I							
							E							

Unde locuiau primii oameni
Se ocupă cu prelucrarea metalelor
Vase din lut ars
O știință pe care o studiați
Figurină din lut

Armă sau unealtă din piatră sau metal
Pe cine reprezintă o figurină antropomorfă?
Pictat pe vase
Îi sedentarizează pe oameni
Mereu în transformare

Exercițiu. Completați, pe caietele voastre, tabelul de mai jos cu informațiile corespunzătoare, folosindu-vă și de informațiile din manual.

Epoca istorică	Tipuri de locuințe	Ocupații	Arme/unelte	Viață spirituală
Paleolitic				
Neolitic				
Epoca aramei				

Exercițiu. Menționați trei beneficii pentru omul preistoric după descoperirea focului.

FOCUL

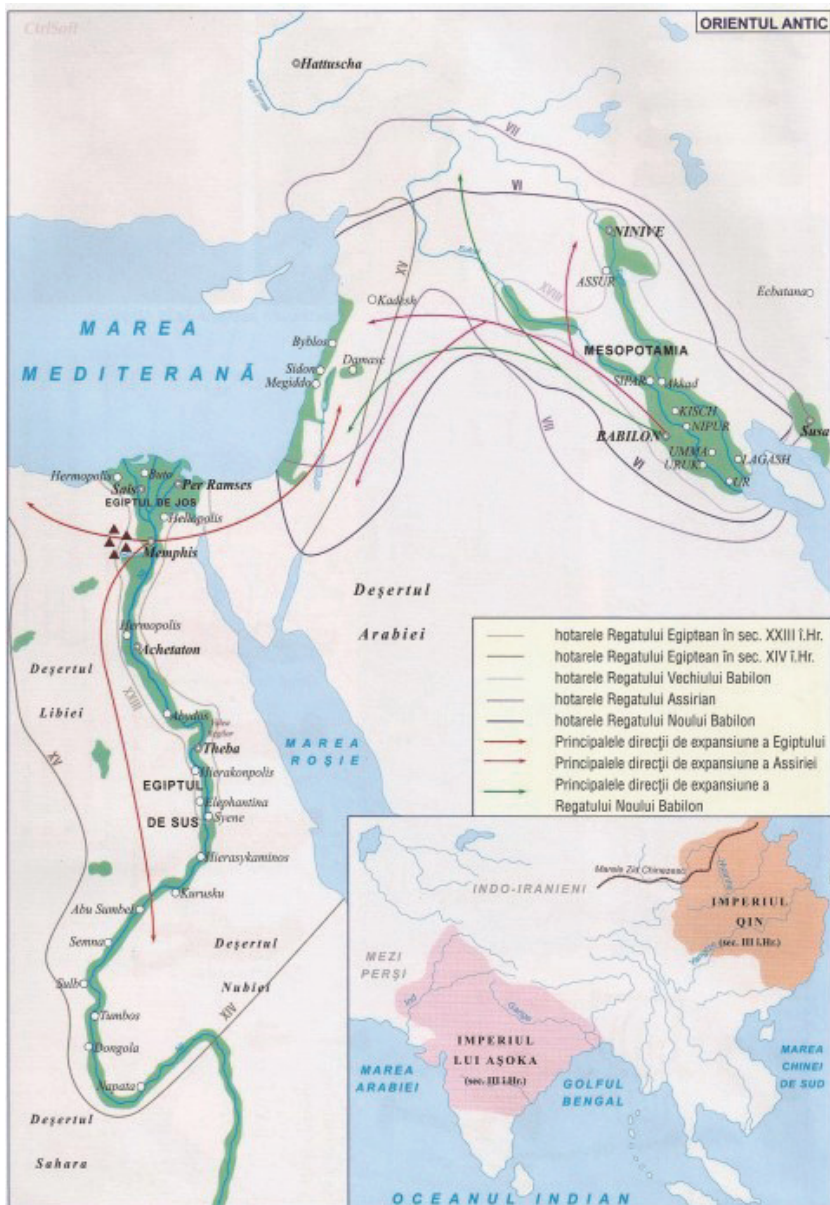
1.
2.
3.

Exercițiu. Alegeți varianta corectă.

1. Statueta din Willendorf a fost descoperită în:
a. Austria b. Cehia c. Polonia
2. Ultimul reprezentant al evoluției umane este:
a. Homo erectus b. Homo sapiens c. Homo habilis
3. Neoliticul reprezintă epoca pietrei:
a. ciobite b. șlefuite c. perforate
4. Expresia de „revoluție neolitică” îi aparține lui:
a. G. Childe b. R. Atkinson c. C. Darwin
5. Cele mai reprezentative obiectele ale culturii Cucuteni sunt:
a. săgețile b. topoarele c. vasele ceramice

Exercițiu. Completați propozițiile de mai jos:

1. Moneda face parte din categoria izvoarelor
2. Primele reprezentări artistice ale omului apar în
3. Agricultura apare în
4. Metalurgia se referă la prelucrarea
5. Originea primelor obiecte de fier este

Harta Orientului Antic

Definiție:

Prin *Orientul Antic* înțelegem spațiul geografic vast cuprins între M. Mediterană, N-E Africii, Orientul Mijlociu, Apropiat, Oceanul Indian și Oceanul Pacific.

Exercițiu. Suprapuneți harta Orientului Antic peste hărțile din atlasul geografic sau din manual și observați care sunt principalele forme și unități de relief.

Menționați, de asemenea, care sunt principalele fluvii și ce regiuni traversează ele.

Știați că?

Aici apar primele state din istoria lumii?

De asemenea, aici au apărut primele orașe?

Primele imperii au luat naștere pornind inițial de la niște simple orașe?

Popoarele din Orient au dezvoltat civilizații înainte de cele ale grecilor și romanilor din Europa?

Principalul mijloc de transport și al comerțului cu caravane îl constituia cămila?

Aici apar primele sisteme de irigații, diguri și canale?

Apar preoții, în cadrul unor sisteme religioase foarte clare?

Fenicienii sunt cei care au inventat alfabetul utilizat astăzi?

Chinezii au inventat hârtia, umbrela, busola și praful de pușcă?

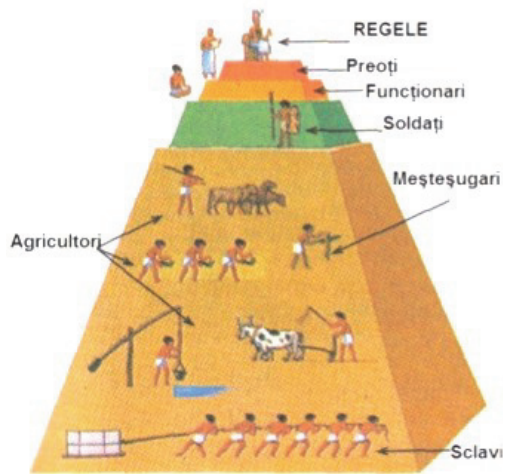
Exercițiu. Folosindu-vă de informațiile din manual sau alte surse indicate de profesor, completați tabelul de mai jos.

Civilizația	Existența în timp	Aspecte geografice	Invenții, realizări, descoperiri	Religie	Conducători	Fapte istorice
Egipteni						
Evrei						
Indieni						
Chinezi						
Persani						
Sumerieni						
Asirieni						
Akkadieni						

Ierarhia socială reprezentată pe un mozaic din Ur

Enumerați și apoi descrieți principalele ocupații care se observă în imagine.

Piramida ierarhiilor sociale în Orientul Antic

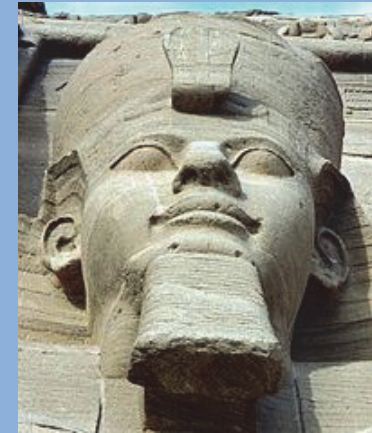
Realizați o compunere în care să folosiți termenii indicați în imagine.

Exercițiu. Studiați și completați tabelul de mai jos.

ORAȘE – STAT DIN MESOPOTAMIA	BABILON
<p>În Antichitate, au existat mai multe tipuri de stat: orașul-stat, regatul și imperiul.</p> <div data-bbox="120 895 427 1326"> <p>Vas din Uruk, cca 3000 î.Hr.</p> </div> <p>Numeroase orașe-stat au existat în Mesopotamia, situată între Tigru și Eufrat (Uruk a fost cel mai vechi, iar Ur cel mai mare, Babilon, Akkad, Assur, Ninive, Kish), Fenicia (Tyr, Sidon, Byblos, Ugarit), India (Harap-pa, Mohenjo Daro). Toate au caracteristici comune: aveau un rege, stăpân al cetății și al pământului din jur, sistem administrativ, armată, temple ale principalilor zei, corp preoțesc, practicau agricultura și foloseau sisteme de irigație, producția de vase ceramice era impresionantă, meșteșugarii aveau un rol important în economie, luptau între ele pentru supremație.</p>	<p>Babilonul a fost unul dintre cele mai importante orașe ale lumii antice și capitala Imperiului Babilonian. Important centru economic, politic și cultural în mileniul II-I î.Hr., a cunoscut perioada de înflorire în timpul lui Hammurabi și Nabucodonosor II. Babilonul a luat ființă în a doua jumătate a mileniului III î.Hr. pe malul Eufratului, în centrul Mesopotamiei.</p> <p>Exercițiu. Studiați lecțiile din manual, dar și alte surse indicate de profesor și rezolvați următoarele cerințe.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Menționați ce reprezintă această imagine: <div data-bbox="1048 683 1218 887"> </div> 2. Prezentați câteva detalii despre viața și activitatea celui mai mare rege babilonian, Nabucodonosor II: <div data-bbox="1816 595 2051 967"> </div> 3. Recunoașteți? Prezentați câteva elemente despre această minune a lumii antice. <div data-bbox="1532 1010 2078 1461"> </div>

EGIPT: TEMPLE ȘI PIRAMIDE

Exercițiu. Imaginile de mai jos sunt simbolice pentru Egiptul antic. Menționați numele lor și realizați un mic portofoliu pentru fiecare. Localizați aceste obiective pe o hartă a Egiptului.

O civilizație extrem de importantă din cadrul Orientului Antic a fost cea de pe Valea Indusului (India și Pakistan). Aici s-au dezvoltat două mari centre urbane, Mohenjo-daro și Harappa care rivalizau chiar cu marele orașe din Mesopotamia și Egipt.

Mohenjo-daro (azi în Pakistan), a fost construit cca. în anul 2.600 î.Hr., abandonat cam în anul 1.700 î.Hr. și descoperit de arheologi în anul 1920. Se remarcă construcția orașului care are formă de rețea.

Ruinele orașului

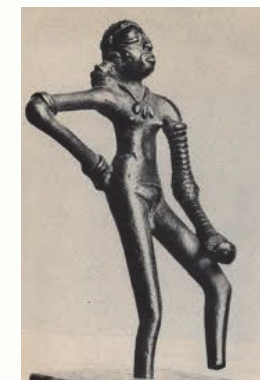
**Planul orașului.
Detaliu**

Statuie de Mare preot

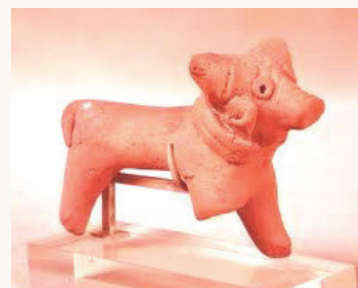
Zeitate

**Dansatoare.
Figurină de bronz**

Planul general al săpăturilor arheologice

Statuetă zoomorfă

Buddha în contemplație

Studiați din alte surse indicate de profesor orașele Harappa și Mohenjo-daro. Menționați, pe caietul de clasă, câteva asemănări și deosebiri între cele două mai centre.

Vechii chinezi au dezvoltat o civilizație impresionantă, contemporană cu marile civilizații antice. Ei au fost mari constructori și au lăsat umanității numeroase invenții, multe dintre ele utile și astăzi.

Exercițiu. Completați căsuțele din dreapta imaginii cu numele invenției și minim două detalii.

Istoria evreilor antici este bine cunoscută datorită studierii Bibliei și Vechiului Testament.

Exercițiu. Redactați un text cu titlul *O zi din viața unui evreu* bazându-vă pe imaginile de mai jos și pe informații din manual.

Moise

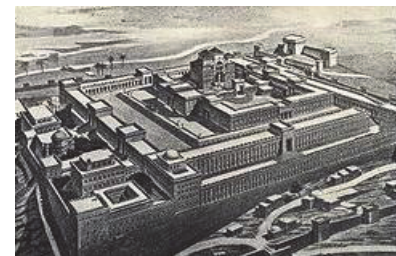
Chivotul Legii

Inscripție egipteană unde este menționat
poporul evreu

Steaua lui David

Templul lui Solomon din Ierusalim. Reconstituire

Detalii pe Arcul lui Titus.

Sclavi evrei duc tezaurul jefuit de romani din Templul de la Ierusalim

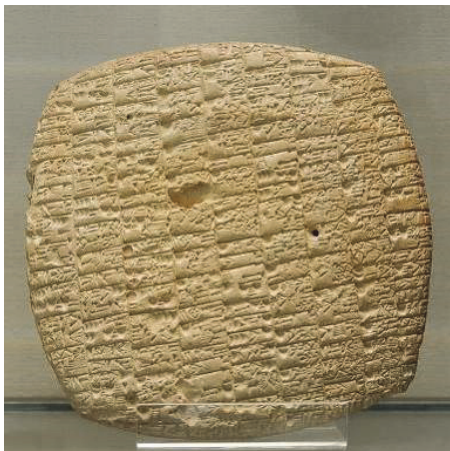

Biblia

INVENTAREA SCRIERII

Scriere cuneiformă akkadiană

Scriere cuneiformă sumeriană

Tăblițele de la Tărtăria, datate 5300 î.Hr. Unii cercetători afirmă că redau cea mai veche scriere din lume

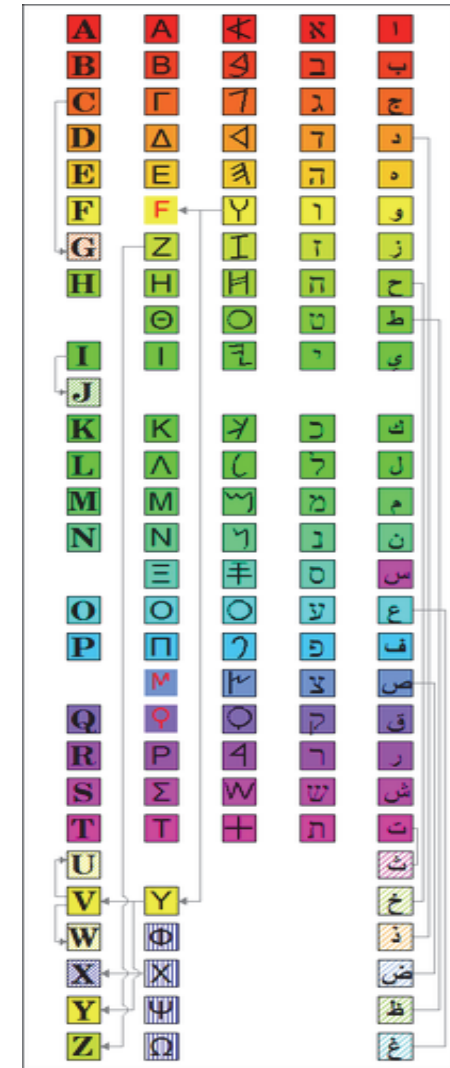
Alfabetul ugaritic, cca 1300 î.Hr.

Hieroglif egiptene

Exercițiu. Imaginați-vă că sunteți un scrib egiptean. Realizați un scurt text despre localitatea voastră folosind scrierea latină, dar și pictograme inventate de voi.

DE LA PICTOGRAME LA ALFABET

Diverse tipuri de alfabet, de la stânga: latin, grec, fenician, ebraic, arab

Epopoea lui Ghilgameș este o operă literară ce aparține culturii sumero-babiloniene. Este cea mai veche scriere literară păstrată și este datată la începutul mil. al III-lea î.Hr. Se păstrează fragmentar, pe 12 tăblițe de lut, în biblioteca regelui asirian Assurbanipal de la Ninive și povestește faptele eroice ale lui Ghilgameș, legendarul rege al cetății Uruk.

Basorelief cu Ghilgameș,
Muzeul Luvru, Paris

Legenda lui Ghilgameș, fragmente

“... I-am pus la muncă pe tinerii din tribul meu: dărâmară casele, doborâra zidăria. Cei mai nevolnici aduceau smoala, cei mai puternici cărau lemnăria. Cea de a cincea zi, am clădit schelele corăbiei: suprafața îi era de un iku laturile i se ridicau la o sută douăzeci de coți, marginea de sus era un pătrat cu latura de o sută douăzeci de coți. Am clădit scheletul vasului și l-am înțepenit.

... Șase zile și șapte nopți, a bătut vântul, potopul vijelios a culcat totul la pământ. Când în sfârșit a venit ziua a șaptea, furtuna a slăbit, în lupta pe care o purtase, ca o femeie apucată de durerile facerii. S-a liniștit marea, a tăcut vântul năprasnic și a încetat potopul. Când am vrut să cercetez vremea, se așternuse tăcerea, și din toată suflarea nu mai rămăsese nimic. Ca un acoperiș, apa se întindea la fel peste tot. Am deschis un ochi de fereastră: un vânt răcoros mă izbi în obraz.

... Am dat drumul unei rândunici și am lăsat-o să plece. Rândunica s-a dus, apoi s-a întors înapoi la corabie; negăsind nici un locșor unde să se așeze, a făcut cale întoarsă. Am dat drumul unui corb și l-am lăsat să plece. Corbul s-a dus, dar, văzând că apele secaseră, a început să caute de mâncare, zburând de colo-colo, croncănind, și nu a mai făcut cale întoarsă. Atunci am dat drumul la toată lumea să se ducă în toate părțile, am adus sacrificii zeilor”.

Plecând de la acest text, rezolvați următoarele cerințe:

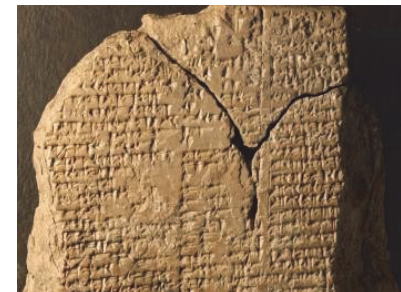
1. La ce eveniment se face referire în text?
2. Enumerați principalele personaje ale legendei.
3. Prezentați două idei de bază ale epopeii.
4. Menționați în care alt text antic mai apare acest mit.

Scenă mitologică din epopee

Fragmente din epopee

Nou capitol din epopee, descoperit în
Irak în 2011

LUCRU INDIVIDUAL

Exercițiu. Folosindu-vă de informații din manual și alte surse, completați tabelul cu informații despre **PIRAMIDA LUI KEOPS**

Exercițiu. Folosindu-vă de informații din manual și alte surse, completați tabelul cu informații despre **TUTANKAMON**

Masca mortuară

Interiorul mormântului

Faraonul în car

LUCRU INDIVIDUAL

Exercițiu. Folosindu-vă de informații din manual și alte surse, completați tabelul cu informații despre **TURNUL BABEL**

Turnul Babel, pictură de Lucas van Valckenborch (1594)

Turnul Babel, pictură de Pieter Bruegel cel Bătrân (1563)

Exercițiu. Folosindu-vă de informații din manual și alte surse, completați tabelul cu informații despre **ARMATA DE TERACOTĂ**

Împăratul Qin Shihuangdi

Exercițiu. Completați rebusul. Răspunsurile vor fi trecute în căsuțele colorate.

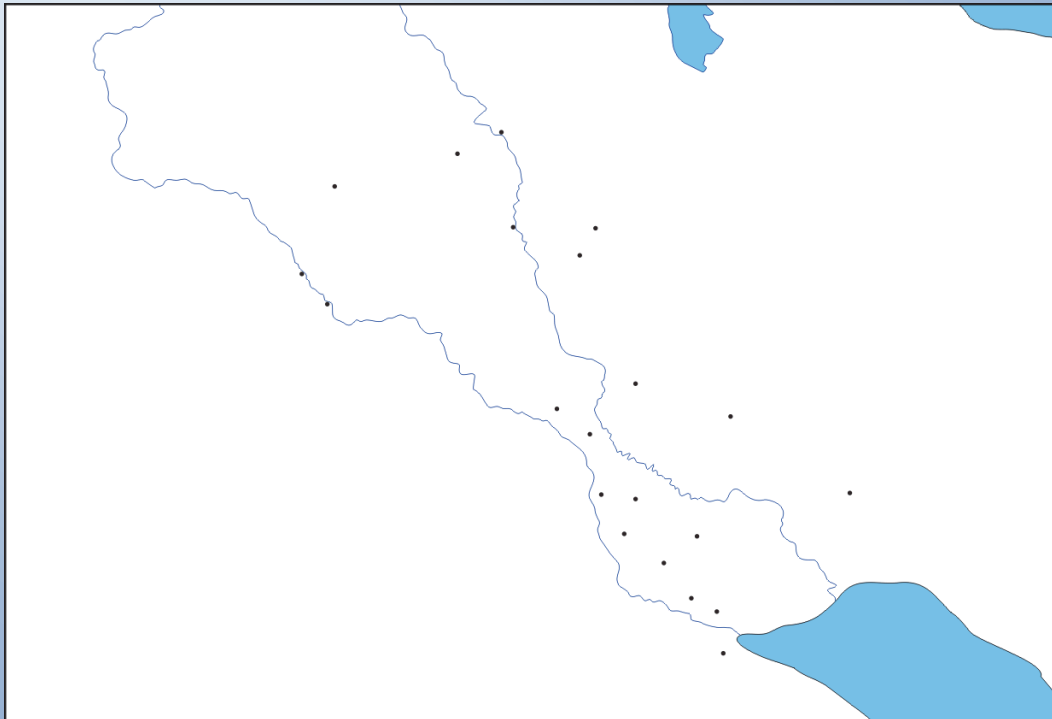
						O							
						R							
						I							
						E							
						N							
						T							
						U							
						L							
						A							
						N							
						T							
						I							
						C							

Centru urban
 Mormântul faraonului
 Au descoperit praful de pușcă
 A lui Ghilgameș
 O grădină
 Câmpia dintre cele două fluvii
 Statuie lângă o mare piramidă

..... chinezesc
 Te apără de ploaie
 Scriere

Un mare fluviu
 Fluviu din Asia de Sud
 Armata chineză de

Exercițiu. Formați echipe alcătuite din câte patru elevi. Realizați un panou virtual sau o sală de muzeu virtuală unde să expuneți artefacte descoperite în Orientul Antic. Același lucru îl puteți realiza și într-un diapozitiv Power Point pe care să îl prezentați în fața clasei.

Harta Mesopotamiei

Exercițiu. Rezolvați următoarele cerințe:

1. Identificați și notați pe hartă numele apelor.
2. Identificați, hașurați și notați numele principalelor orașe-stat, regate și imperii.
3. Punctați pe hartă locurile unde au existat cele mai mari creații arhitecturale.
4. Notați pe hartă denumirile principalelor tipuri de scriere.

Exercițiu. Realizați echipe de câte patru elevi. Faceți o prezentare Power Point despre una din cele șapte minuni ale lumii antice pe care să o prezentați în fața clasei.

Exercițiu. Realizați un text istoric de maxim 15 rânduri în care să utilizați următorii termeni: monarhie, oraș-stat, religie, hieroglife, legi, faraon, agricultură, irigație, piramidă, scriere, preoți.

Exercițiu. Realizați un text istoric de maxim 15 rânduri în care să prezentați un oraș-stat.

Exercițiu. Pe baza manualului și a altor surse de documentare indicate de profesor, completați tabelul de mai jos.

Imagine conducător	Nume conducător	Ani de domnie	Statul în care a condus	Fapte istorice
	Ramses al II-lea			
	David			
	Nabucodonosor al II-lea			
	Cyrus al II-lea cel Mare			
	Sargon al II-lea			

Exercițiu. Notați perechile corecte între cele două coloane:

A	Tutankamon		1	Rege evreu
B	Scrib		2	Pictograme
C	Solomon		3	Scriere
D	Agricultură		4	Piramidă
E	Hammurabi		5	Irigație
F	Hieroglife		6	Legi

Exercițiu. Apreciați cu *Adevărat* (A) sau *Fals* (F) următoarele afirmații:

Marele zid chinezesc se vede din spațiu.

Egiptul este un dar al Nilului.

Civilizațiile Orientului antic nu cunoșteau scrisul.

Orașele-stat aveau în fruntea lor un rege războinic.

În cadrul multor civilizații antice, suveranul era considerat ca reprezentantul zeului pe pământ.

Exercițiu. Completați spațiile punctate cu informațiile corecte:

Câteva din cele minuni ale lumii antice se află în Orient (..... egiptene, grădinile, mausoleul din). Arhitectura apare în Sumer și Egipt și este practică ca o adevărată știință. Civilizațiile orientale au lăsat și o moștenire războinică. Asirienii și egiptenii folosesc de luptă tras de cai și construiesc primele cetăți, dar și arme de asediu.

Unele religii, cum ar fi și sunt practicate și astăzi de sute de milioane de oameni în lumea întreagă.

CIVILIZAȚIA GREACĂ

Grecia în Epoca Bronzului.
Repartizarea culturilor Cicladică, Minoică și Miceniană în Grecia continentală și insulară în mil. III-II î.Hr.

Acropole, un simbol al Greciei Antice

Una dintre marile civilizații antice a fost cea a vechilor greci. Contribuția fundamentală a lor la cultura universală o reprezintă atenția deosebită acordată omului, în toate ipostazele. Sunt renumiți prin contribuțiile din domeniile: filosofie, literatură, matematică, istorie, muzică, sport.

Cronologia istoriei Greciei antice

Neoliticul grecesc și egeean	Ep. Helladică și Cicladică: 3000-1100 î.Hr.	Ep. Homerică (Întunecată): 1100-800 î.Hr.	Ep. Clasică: 490-336 î.Hr.
Ep. Minoică: 3600-1200 î.Hr.	Ep. Miceniană: 1600-1100 î.Hr.	Ep. Arhaică: 800-500 î.Hr.	Ep. Elenistică: 336-146 î.Hr. Grecia romană: 146 î.Hr. - 395 d.Hr.

CIVILIZAȚIA GREACĂ

Harta fizică a Greciei

Știați că:

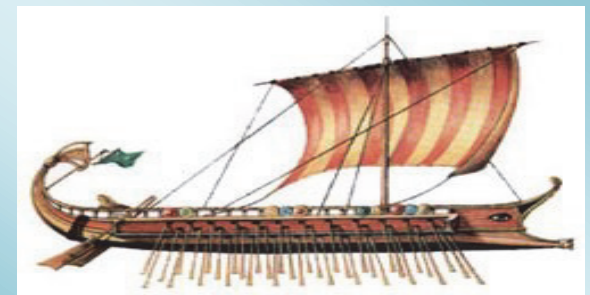
Grecia este de fapt numele dat de romani *Eladei*?

Numele de *ahai* îi desemnează pe grecii continentali din epoca bronzului?

Grecii îi numeau *barbari* pe toți cei care nu vorbeau limba greacă?

Exercițiu. Pe baza imaginilor și a informațiilor din manual, redactați o prezentare cu tema *Natura Greciei și ocupațiile grecilor antici*.

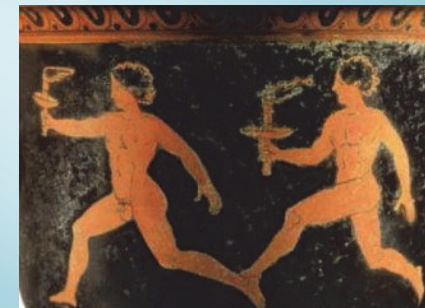
MEDIUL NATURAL

Corabie grecească antică

Războiul peloponesiac. Desen

Jocurile olimpice. Detaliu de pe un vas

CIVILIZAȚIA GREACĂ

Ceramica a fost realizată de către meșteșugari, oameni cu o bună pregătire în alegerea argilei și pregătirea vaselor pentru ars și decorat.

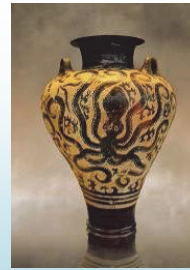
Primele vase aveau un decor alcătuit din motive geometrice, apoi zoomorfe (animale), avimorfe (păsări) și antropomorfe (oameni).

În epocile clasică și elenistică, decorurile reproduc scene din mitologie, războaie, viața cotidiană, ceremonii religioase, competiții sportive. Pictura diferă în funcție de epocă și școala artistică din care făcea parte meșterul. Cel mai impresionant decor este cel al figurilor roșii pe fond negru, dar sunt și alte stiluri.

Unele vase au fost lucrate mai complex, iar pentru realizarea lor s-a depus un efort mai mare. Ele au o întrebuințare ritualică sau de lux (parfumuri), în timp ce unele vase au scop practic, utilitar, de păstrare sau transport cereale, uleiuri, vinuri sau pentru prepararea și consumarea mâncării.

Ceramica pictată cu diverse scene are, pe lângă valoarea estetică, și o valoare documentară prin oferirea de informații istorice.

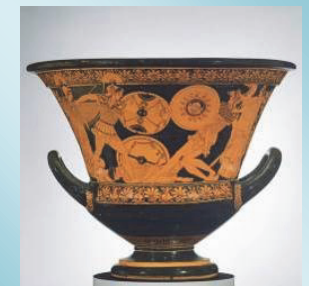
CERAMICA: ÎNTRE UTILITATE ȘI ARTĂ

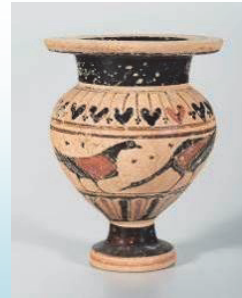
Vas cu caracatiță.
Epoca miceniană

Vas pictat în stil geometric.
Epoca homerică

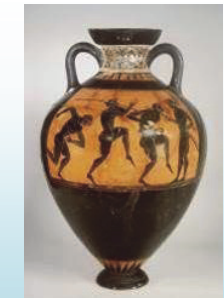
Vas cu scenă de luptă.

Vas cu păsări.
Epoca arhaică

Vas cu scenă mitologică.
Epoca clasică

Vas cu atleți.
Epoca clasică

Amfore folosite la transportul
vinului și uleiului

Vas cu soldați plecând
la război

Exerciții.

1. În ce categorie de izvoare istorice încadrați ceramica grecească? Argumentați răspunsul.
2. Ce utilitate credeți că au vasele din imagini? Argumentați răspunsul.
3. Enumerați tipurile de decoruri din imagini. Pe baza manualului, enumerați și alte tipuri de decoruri.
4. Descrieți armele războinicilor care apar în imagini.

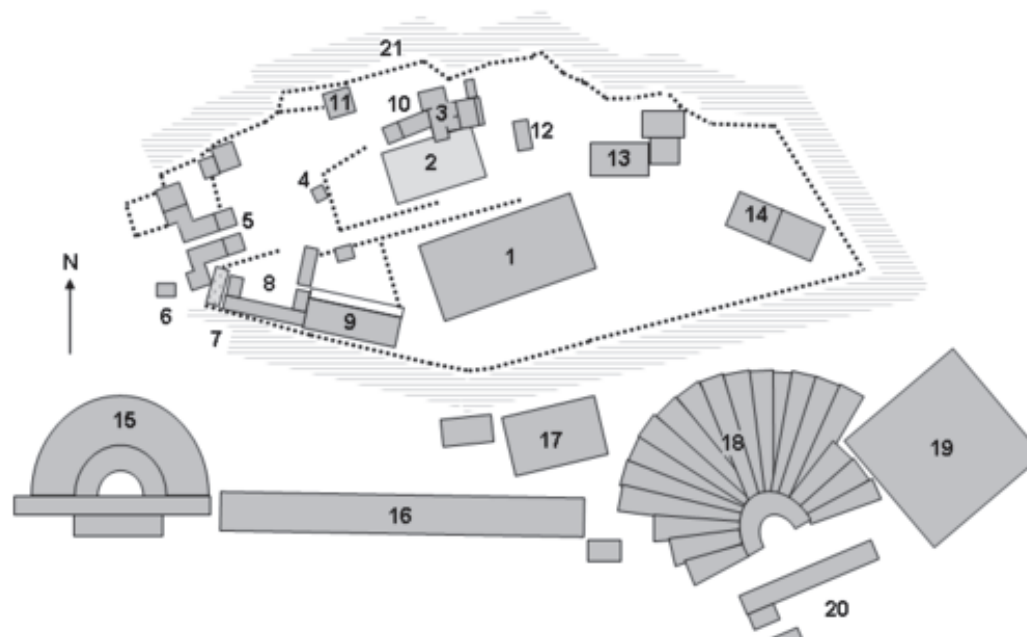
Atena a dominat lumea greacă după ce a format Liga de la Delos (sec. V î.Hr.), cea care își propusese oprirea expansiunii perșilor, dar care a provocat opoziția altor orașe-stat, în frunte cu Sparta. Forma particulară de conducere a acestui polis a fost democrația.

Organizarea internă a unui polis se baza pe participarea cetățenilor la viața politică și, de aceea, legile erau respectate de către toți.

Polis înseamnă oraș-stat sau cetate în Grecia antică.

Exercițiu. Pe hartă întâlnim planul Atenei. Alegeți două obiective și realizați un portofoliu despre ele.

1. Partenon (templul zeiței Atena Parthenos)
2. Vechiul templu al Atenei
3. Erehteion (templul zeilor Atena și Poseidon)
4. Statuia Atenei Promachos
5. Propylaea (Poarta monumentală)
6. Templul Atenei Nike
7. Eleusinian
8. Sanctuarul zeiței Artemis Brauronia
9. Chalkotheke (magazie de obiecte metalice)
10. Pandroseion (sanctuar dedicat lui Pandros)
11. Arrephorion (locuințele Arreforului)
12. Altarul Atenei
13. Sanctuarul lui Zeus Polieos
14. Sanctuarul lui Pandion
15. Odeonul lui Herodes Atticus
16. Porticul (stoa) lui Eumedes
17. Sanctuarul lui Asclepios
18. Teatrul lui Dionysos Eleuthereos
19. Odeonul lui Pericle
20. Templul lui Dionysos
21. Aglaureion (altar pentru Aglauros)

Exercițiu. Prezentați pe caietul de clasă o legendă sau o informație istorică despre cele două simboluri ale marelui polis grec.

Exercițiu. Menționați pe scurt reformele lui Pericle și precizați cel puțin o consecință a acestora.

Zeița Atena

Pericle

Sparta a fost unul dintre cele mai puternice polisuri din zona Peloponez. Principala ocupație a spartanilor era războiul și, de aceea, antrenamentele erau foarte importante pentru copii și tineri.

A deținut, alături de Atena, supremația asupra polisurilor grecești.

Se caracterizează prin păstrarea unor obiceiuri tribale, tradiționale și comune grecilor (invocarea zeilor, mesele comune), iar băieții după vârsta de șapte ani erau educați de către stat și nu mai aparțineau familiei, învățând disciplina, austeritatea și supunerea față de regi.

Organizarea socială internă a polisului Sparta.

Completați tabelul următor cu informațiile necesare referitoare la atribuțiile categoriilor sociale.

Hopliți, luptători spartani

.....

.....

.....

.....

Hiloți

.....

.....

.....

.....

.....

Perieci

.....

.....

.....

.....

Sclavi

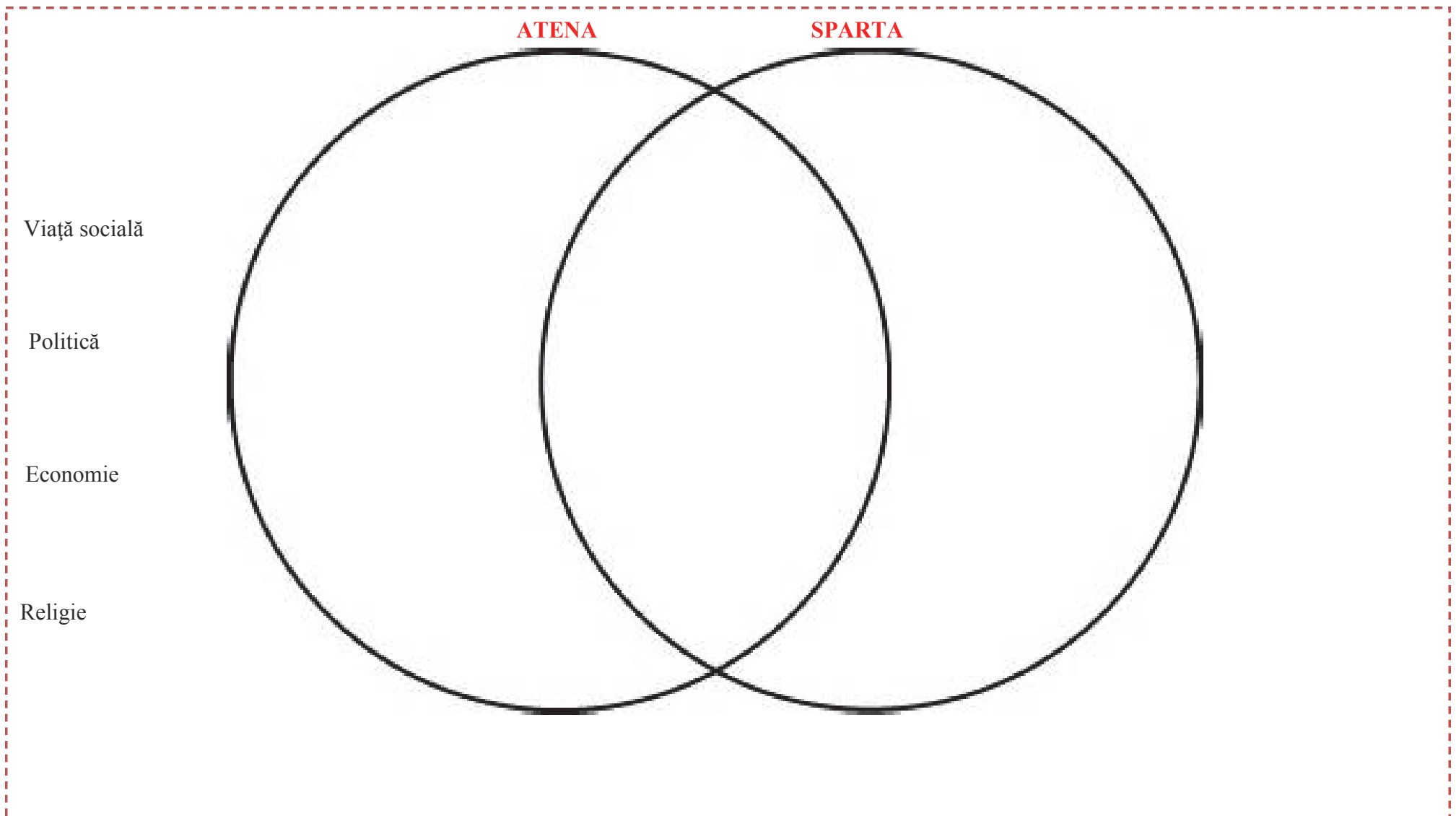
.....

.....

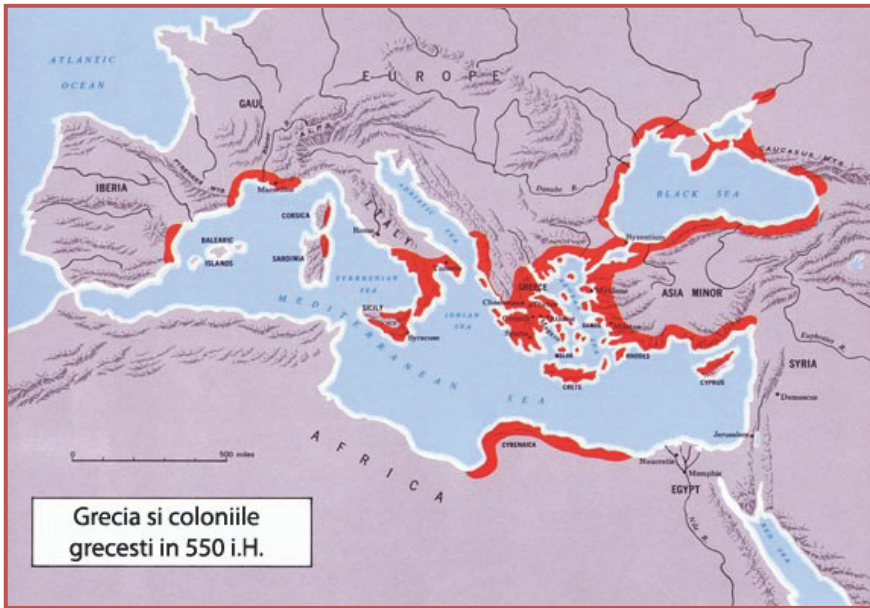
.....

.....

Exercițiu. Completați diagrama de mai jos, menționând asemănările și deosebirile dintre cele două mari polisuri, Atena și Sparta. Asemănările și deosebirile se vor referi la toate categoriile vieții sociale, politice, economice, religioase.

Prin colonizarea greacă înțelegem procesul istoric complex prin care grupuri de greci și-au părăsit cetățile și au înființat noi așezări (colonii) între secolele VIII-VI î.Hr.

Exercițiu. Completați următoarele enunțuri și răspundeți la întrebări:

1. Care a fost principala cauză a colonizării grecești?
.....
.....
2. Care sunt principalele activități din coloniile nou înființate?
.....
.....
3. Care sunt principalele urmări ale colonizării grecești?
.....
.....
4. Completați harta cu numele principalelor colonii grecești de la Marea Neagră.

Colonizarea grecească la Marea Neagră. Completați următorul tabel cu informațiile corecte.						
Colonii	Numele metropolei care a înființat colonia	Secolul în care a fost înființată colonia	Mărfuri aduse din metropolă	Mărfuri exportate în metropolă	O sursă istorică unde sunt menționate informații despre colonie și precizați minim o informație	Numele localităților care se află în prezent pe locul fostelor colonii
Histria						
Tomis						
Callatis						

Exercițiu. Completați tabelul de mai jos cu informațiile corecte.

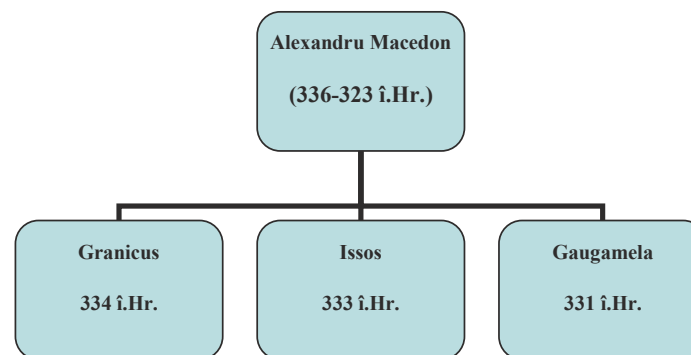
Numele războiului	Războaiele medice		Războiul peloponesiac	
Informații de completat				
Perioada (secol, ani)				
Oponenți (nume popoare, alianțe)				
Momente cheie ale războaielor				
Strategii militare folosite				
Câștigători, urmări				
Eroi remarcați în luptă				
O legendă legată de război				

ALEXANDRU MACEDON

În sec. V î.Hr., Macedonia începe să se afirme ca mare putere în Nordul Greciei. Treptat, își începe expansiunea asupra lumii grecești, care devine importantă în timpul regilor Filip al II-lea (359-336 î.Hr.) și Alexandru cel Mare (336-323 î.Hr.).

Filip al II-lea a fost un mare om de stat și un geniu militar și a cucerit numeroase cetăți grecești. Alexandru a continuat politica de expansiune a tatălui și cucerește Orientul Apropiat și teritoriile din Asia, ajungând până în India.

Statul lui Alexandru se transformă într-un imperiu, însă existența acestuia a fost scurtă din cauza bolii conducătorului și a morții timpurii a acestuia, a unor conflicte interne dintre principalii generali și a răscoalelor soldaților.

Marile bătălii cu Imperiul Persan

Exercițiu. Pornind de la personalitatea și faptele lui Alexandru Macedon, completați căsuțele:

Aristotel și Alexandru

Plutarh despre Alexandru:

“... Iar căldura trupului său îl făcea pe Alexandru să bea și să fie iute la mânie”.

“... Este limpede că Alexandru a schimbat firea sălbatică a foarte multor neamuri și, pe bună dreptate, poate fi socotit cel mai mare filosof”.

Calități:

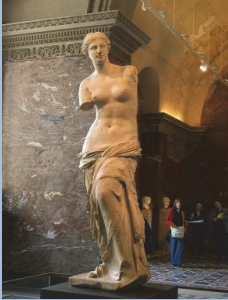

Bătălii:

Realizări:

CIVILIZAȚIA GREACĂ ȘI ELENISTICĂ

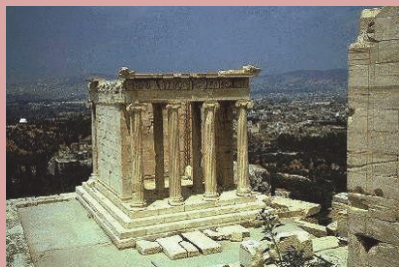
Moștenirea politică a lui Alexandru Macedon nu a durat, însă visul său s-a realizat atunci când cultura greacă s-a răspândit în teritoriile cucerite din Asia și Egipt. Cultura greacă s-a răspândit în toate orașele noi, iar noua sinteză - elenistică, reprezintă noua etapă a dezvoltării cunoașterii umane și o extindere a acesteia în lumea mediteraneană.

Civilizația elenistică, expresie inventată de germanul Johann Gustav Droysen, se referă la răspândirea culturii grecești în teritoriile cucerite de Alexandru cel Mare și a reprezentat un amestec între cultura greacă și cea a Orientului mijociu. Cele mai importante focare ale culturii elenistice au fost la Pergam, Rodos, Antiohia și Alexandria.

Capodopere ale sculpturii din perioada elenistică	Venus din Milo	Grupul Laocoon	Nike (Victoria) din Samothracia
<p>Exercițiu. Discutați cu profesorul de educație plastică, căutați informații în manual sau alte surse și prezentați câte trei trăsături ale fiecărei sculpturi, evidențiind: autorul, simbolul sau personajul reprezentat, locul unde se află în prezent.</p>	 <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	 <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	 <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

CIVILIZAȚIA GREACĂ ȘI ELENISTICĂ

Exercițiu. Observați cu atenție imaginile și completați tabelul trecând în dreptul fiecăreia principalele caracteristici, precizând epoca în care a fost realizat templul, stilul arhitectonic, autorul, funcționalitatea. Informațiile pot fi căutate în manual sau în surse indicate de profesor.

Templul Nike

Templul Artemidei din Efes

Erechteion

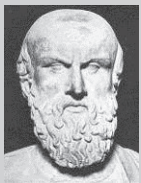
ACROPOLA ATENIANĂ: STUDIU DE CAZ

Exercițiu. Identificați principalele elemente de arhitectură de pe Acropola ateniană. Încercuiți-le și precizați rolul fiecăreia; folosiți manualul sau surse de documentare indicate de profesor.

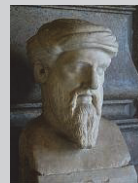

MOȘTENIREA CULTURALĂ A LUMII GRECEȘTI: STUDIU DE CAZ

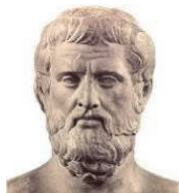
Exercițiu. În tabelul următor aveți chipurile și numele unor artiști, oameni de cultură și știință greci. Precizați în dreptul fiecăruia domeniul în care acesta a activat și cel puțin o realizare a acestuia; folosiți manualul sau surse de documentare indicate de profesor.

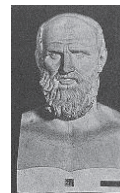
Eschil

Pitagora

Sofocle

Hipocrate

Aristofan

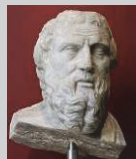
Aristotel

Eratostene

Arhimede

Herodot

Euclid

JOCURILE OLIMPICE: STUDIU DE CAZ

Exercițiu. În tabelul de mai jos sunt reprezentate diverse scene legate de Jocurile olimpice, imagini de pe ceramica grecească. Identificați și descrieți acțiunile din imagini.

Exercițiu. Completați rebusul. Răspunsurile vor fi trecute în căsuțele colorate.

							G						
							R						
							E						
							C						
							I						
							A						
							A						
							N						
							T						
							I						
							C						
							A						

Piața publică a orașelor grecești
Frumos pictată cu diverse scene
Înălțime locuită în Atena
Cei mai de jos în societatea spartană
Luptător grec
Fenomen specific grecilor, între sec VIII-VI î.Hr.

Cel mai mare polis grec
Locul unei bătălii și o probă de atletism
Dedicat zeilor
O mare bătălie a lui Alexandru împotriva perșilor
Alexandru
Medicină și jurământ

Exercițiu. Formați perechile corecte.

A. Gaugamela		1. 490 î.Hr.
B. Maraton		2. 331 î.Hr.
C. Granicus		3. 333 î.Hr.
D. Termopile		4. 480 î.Hr.
E. Issos		5. 490 î.Hr.

Exercițiu. Notați cu A/F următoarele afirmații:

1. Conform tradiției, zeii greci locuiau pe Muntele Olimp.
2. Colonia Histria a fost înființată la Marea Egee.
3. Războiul peloponesiac a fost câștigat de Atena.
4. Alexandru Macedon a domnit 36 de ani.
5. În Antichitate, polisurile grecești nu au fost organizate într-un stat.

Exercițiu. Completați următoarele enunțuri cu informația corectă.

1. În timpul războiului peloponesiac, Atena a înființat Liga de la
2. Civilizația elenistică începe după moartea lui
3. Primul mare rege macedonian a fost
4. Regele persan a participat la bătălia de la Salamina.
5. a fost supranumit „părintele istoriei”.

Exercițiu. Încercuiți litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns:

1. Ostracizare înseamnă alungarea din cetate pentru:
 - a. 10 ani
 - b. 10 luni
 - c. 10 zile
2. Eratostene a avut contribuții în domeniul:
 - a. geometriei
 - b. astronomiei
 - c. muzicii
3. Principala ocupație a spartanilor era:
 - a. gimnastica
 - b. teatrul
 - c. războiul
4. Un mare reformator atenian a fost:
 - a. Clistene
 - b. Leonidas
 - c. Xerxes
5. Cel mai mare zeu grec era:
 - a. Hera
 - b. Zeus
 - c. Apollo

Exercițiu. Enumerați cinci idei/realizări științifice care provin din lumea greacă antică.

1.
2.
3.
4.
5.

Exercițiu. Formați echipe de câte patru elevi și realizați o prezentare care să aibă ca temă o legendă sau un mit din Grecia Antică.

Exercițiu. Completați textul de mai jos cu termenii și expresiile din listă; fiecare termen sau expresie se va folosi o singură dată.

În secolul V î.Hr., statele grecești se confruntă cu cea mai mare putere a acelor timpuri: Imperiul Persan. Acesta va cuceri toate orașele grecești din peninsula, provocând astfel războaiele medice descrise cel mai bine de marele istoric

Expediția militară a perșilor care viza cucerirea Atenei era condusă de către; perșii, care mai erau numiți și, vor avea mai multe lupte cu grecii, una din cele mai importante fiind împotriva atenienilor pe câmpia de la, unde însă vor fi învinși.

O altă grea înfrângere a perșilor a fost la, unde flota persană este aproape distrusă.

Termeni: Salamina, Asia Mică, mezi, Herodot, Marathon, Tucidide, Darius, hoplit.

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și rezolvați cerințele.

„Atena făcea din educație o armă pentru formarea unui cetățean complet, cu o construcție fizică și intelectuală armonioasă, capabil să fie luptător, administrator al treburilor publice, gânditor, comerciant, artist etc.

Băieții își începeau educația la 8 ani, sub supravegherea pedagogilor, iar de fete se îngrijeau mamele. Exercițiile fizice ale băieților constau din antrenamente și probe de luptă, alergare, sărituri în lungime, aruncarea discului și a suliței (pentatlon). Pe lângă exercițiile fizice, se cultiva simțul muzical, pentru ca, până la 14 ani, copiii să deprindă și cititul, scrisul, socotitul și gramatica.

Democrația se afla la loc de cinste. Se acorda o atenție specială studierii politicii, stăpânirii cuvântului, cunoașterii logicii și expunerii argumentate a ideilor și opiniilor.”
(Filosofia lui Pitagora)

1. Precizați, pe baza textului, cine se ocupa de educația copiilor.
2. Menționați, cu ajutorul textului, care era scopul educației ateniene
3. Enumerați, cu ajutorul textului, aptitudinile necesare în democrația ateniană.
4. Prezentați religia pe care o aveau grecii.

Exercițiu. Redactați un text în care să povestiți o bătălie dată de greci și care v-a impresionat cel mai mult.

Exercițiu. Prezentați, pe scurt, echipamentul militar al unui spartan.

Exercițiu. Realizați propoziții în care să folosiți următorii termeni: democrație, polis, elenism, hopliți, metropolă.

Exercițiu. Completați această hartă fixând cu cifre arabe principalele orașe antice, cu cifre romane orașele construite de Alexandru cel Mare și care îi poartă numele și cu litere locurile principalelor bătălii; folosiți manualul sau surse de documentare indicate de profesor.

Harta Imperiului Macedonean

ROMA ANTICĂ

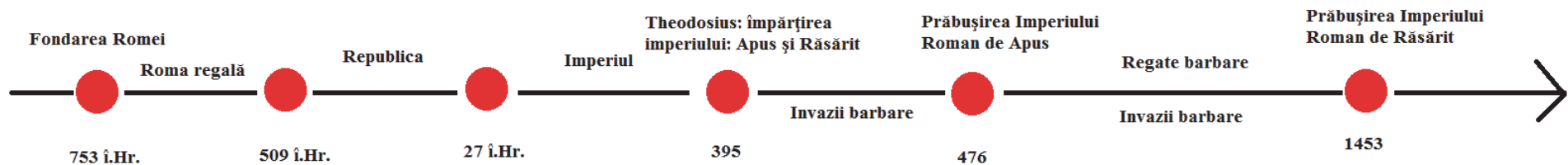
Italia la începutul istoriei și primii locuitori

Colosseum, un simbol al Romei

Civilizația romană se naște atunci când cea greacă deja se afirmase pe scena istoriei, iar cele din Mesopotamia dispăuseră.

Cetatea lui Romulus va crește treptat și va ajunge să domine toată Peninsula Italică și apoi întreaga lume antică, ajungând până la nivelul imperiului cu cea mai întinsă suprafață din istorie.

Harta fizică a Italiei

Soldați samniți, pictură în mormântul de la Nola, sec. IV î.Hr.

Știați că?

Peninsula a fost locuită în mil. I î.Hr. de etrusci, o populație cu origine necunoscută?

Cei mai vechi locuitori ai Italiei au fost ligurii, populație autohtonă din zonele nordice?

Poporul roman se naște din amestecul italicilor (latini, sabini și samniți) cu etruscii și grecii?

La romani, ca și la indienii, familia era numeroasă și importantă?

Exerciții.

1. Precizați, ajutându-vă de un atlas geografic, care sunt principalele unități hidrografice și de relief, după care notați-le pe hartă.
2. Menționați care sunt principalele ocupații ale locuitorilor peninsulei, având în vedere relieful.

Blue	Ligurii
Green	Veneti
Purple	Etrusci
Light Blue	Piceni
Light Green	Umbriani
Yellow	Latini
Dark Green	Osci
Dark Green	Samniți
Orange	Messapii
Yellow	Greci

Grupuri de populații în Peninsula Italică

LUMEA ROMANĂ

Etruscii locuiau în mijlocul Italiei în ținutul Etruria (astăzi Toscana), aproximativ din sec. IX î.Hr. și au prosperat între secolele VII-III î.Hr.

Dezvoltă o civilizație înaltă alături de greci între secolele VII-VI î.Hr. Erau agricultori pricepuți, buni navigatori, comercianți și meșteșugari, prelucrând lutul și marmura și au dezvoltat o metalurgie avansată a bronzului și a fierului.

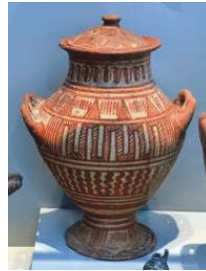
Cele mai importante centre ale lor au fost orașele-stat: Arretium, Clusium, Veii, Curtum, Tarchna, etc.

Credeau în predestinare și că toate aspectele vieții sunt controlate de zei. Practicau diverse rituri și ritualuri funerare, care mai târziu s-au transmis și romanilor.

Etruscii aveau un sistem propriu de scriere, dar care nici astăzi nu a fost descifrat în totalitate.

Începând cu sec. V î.Hr., istoria etruscilor a fost strâns legată de cea a romanilor.

ETRUSCII

Ceramică etruscă

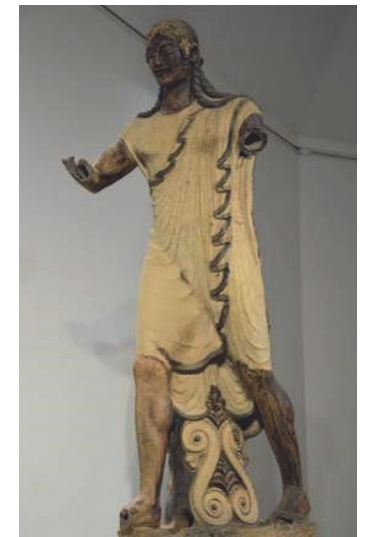
Scris etrusc

Ceramică etruscă

Model de casă etrusc

Apollo din Veii

Statuetă din bronz

Portret funerar etrusc

Model de templu etrusc

FONDAREA ROMEI: ISTORIE ȘI LEGENDĂ

Legenda

Conform legendei, Eneas, fiul troianului Anchise și al zeiței Venus, a debarcat în regiunea Latium fiind însoțit de unii supraviețuitori ai războiului troian. Luptă cu băștinașii, dar apoi Eneas s-a căsătorit cu Lavinia, fiica regelui local Latinus și a domnit în Latium.

După moartea lui Eneas, fiul său Ascanius, numit și Iulus a întemeiat cetatea Alba Longa, devenindu-i rege. Un urmaș al lui Iulus, Numitor, a fost detronat de fratele său, prințul Amulius.

Rhea Silvia, fiica lui Numitor, i-a născut pe gemenii Romulus și Remus, care erau copiii zeului Marte. Amulius a obligat-o pe Rhea Silvia să îi părăsească pe gemeni pe râul Tibru, dar aceștia au fost salvați de o lupoaică și apoi de un păstor care i-a crescut ca pe fiii săi. Ajunși mari, Romulus și Remus au redat domnia cetății Alba Longa bunicului lor, apoi au întemeiat Roma.

Gemenii au numeroase dispute în timpul construirii orașului, iar în urma unui conflict, Remus a fost ucis de fratele său.

Populația noii cetăți a crescut în urma răpirii fetelor sabine de către romani. Războiul între romani și sabini s-a încheiat în urma intervenției sabinelor, care între timp se atașaseră de bărbații lor.

Lupoaica cu Romulus și Remus

Exercițiu. Pe baza informațiilor din manual și din alte surse indicate de profesor, rezolvați cerințele:

1. Cum se numesc primii regi legendari?
2. Realizați o scurtă prezentare pentru oricare din primii regi legendari.
3. Prezentați principalele instituții din timpul Romei regale și atribuțiile lor.

Ruine astăzi pe colina Palatin

Adevărul

Datele arheologice arată că pe colina Palatin există urme de locuire cu mult înainte de anul 753 î.Hr. Orașul s-a format prin contopirea și unificarea satelor existente pe cele șapte coline, și prin impunerea dominației uneia dintre ele asupra celorlalte. Latinii de pe Palatin s-au unit cu sabinii aflați pe colinele Esquilinus, Viminalis și Quirinalis, iar orașul a apărut în urma unei evoluții lente marcată de războaie.

Cei care își impun autoritatea asupra acestor populații sunt etruscii, interesați de realizarea unui drum comercial spre sud. Ei au introdus la Roma elementele urbanizării, organizare politică, construcții, asanarea mlaștinilor din câmpia Romei (care va duce la unirea satelor).

Numele orașului vine de la cuvântul etrusc *ruma* (numele unei divinități a alăptării, Ruma). Sub conducerea regilor Tarquini, Roma ia locul Albei Longa ca forță politică dominantă în Latium.

Data oficială a întemeierii Romei, 21 aprilie 753 î.Hr., a fost stabilită de către Varro (116-27 î.Hr.), dar unii scriitori antici au propus și alte date pentru întemeiere (Ennius-875 î.Hr., Fabius Pictor-748 î.Hr.).

ROMA REGALĂ

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la întrebări.

„Cam acestea sunt faptele săvârșite în timpul domniei lui Romulus, înăuntrul și în afara cetății. Toate isprăvile sale n-au dezmințit cu nimic credința că e scoborâtor din zei și că s-a înălțat la cer după moarte, atât prin curajul de care a dat dovadă când a pus din nou în scaun pe bunicul său, cât și prin hotărârea de a întemeia Roma, pe care a întărit-o în timp de pace și de război. Într-adevăr, datorită puterii pe care i-a dat-o el, Roma s-a putut bucura de pace și liniște timp de patruzeci de ani. Totuși Romulus a fost mai drag poporului decât patricienilor. Nimeni n-a fost atât de iubit de ostași ca el”.

(Titus Livius, *Ab Urbe Condita*, cartea I)

1. Ce crede autorul despre Romulus?
2. Care este motivul pentru care Romulus este iubit de soldați?
3. Folosind informațiile din manual și alte surse indicate de profesor, comparați puterile regelui roman cu cele ale unui monarh oriental, extrageți câteva concluzii și treceți-le în tabelul de mai jos.
4. Folosind informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor, completați tabelul cu datele solicitate despre primii regi legendari.

Conducător	Atribuții	Limitele puterii
Regele Romei		
Monarhul oriental		

Nume rege	Ani de domnie	Principalele realizări

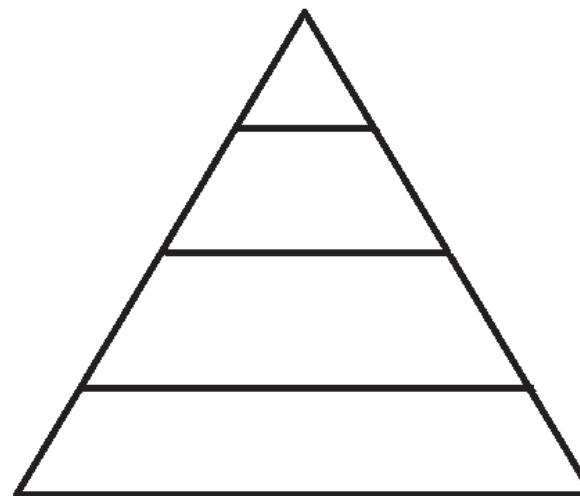
Colinele Romei și zidul lui Servius Tullius

Ultimul rege legendar

Stema legiunilor

Folosind informațiile din manual și alte surse indicate de profesor, completați piramida locuitorilor Romei, trecând și drepturile și obligațiile fiecărei categorii

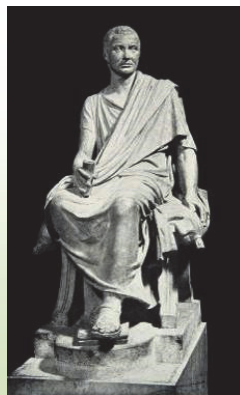
STATUL ROMAN: REPUBLICA

După alungarea regalității, în 509 î.Hr., Roma se transformă într-o Republică, în care puterea politică aparținea aristocrației și era împărțită între mai multe instituții, cea mai importantă fiind Senatul.

Locul regilor a fost luat de doi consuli, aleși anual. Ei comandau armata și împărțeau dreptatea, dar răspundeau în fața Senatului.

Plebeii se răscoală și obțin și ei drepturi egale cu patricienii.

În timpul Republicii, Roma devine o mare putere militară, cucerește întreaga Peninsulă Italică și țărmurile Mării Mediterane.

Consul

Discuții în Senat

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

„Senatul are, mai întâi, dreptul de a dispune de vistieria statului. El hotărăște, deopotrivă, ce va trebui să intre și ce să iasă din tezaur. Fără o hotărâre a senatorilor, chestorii nu pot întrebuința nimic din vistierie, chiar pentru nevoile mărunte ale Republicii, făcând excepție doar cheltuielile care privesc pe consuli. Cât privește o cheltuială foarte importantă și care le întrece pe toate celelalte, anume aceea pe care cenзорii o fac din cinci în cinci ani ca să înalțe sau să repare clădiri publice, Senatul trebuie s-o aprobe și pe aceasta, dând învoire consulilor să întrebuințeze banii respectivi.

De asemenea, orice încălcare a dreptății care s-ar produce în Italia și ar avea nevoie de o anchetă a autorității de stat (trădări, conspirații, otrăviri, asasinat) interesează Senatul. Mai mult decât atât: dacă se întâmplă ca un particular sau o cetate din Italia să aibă vreo neînțelegere cu cineva, dacă se cuvine să i se facă muștrări, dacă are trebuință de ajutor sau ocrotire, de toate aceste lucruri se îngrijește Senatul și, în cazul că este necesar să se trimită soli în afara Italiei, fie pentru a stinge vreo neînțelegere, fie pentru a cere sau porunci un anumit lucru, fie pentru a primi supunerea unui popor, fie pentru o declarație de război, Senatul veghează și la acestea. Tot Senatul este, deopotrivă, cel care trebuie să-i primească pe solii care vin la Roma și să hotărască ce trebuie făcut cu aceștia, în ce chip se cade să li se răspundă. Niciodată poporul nu se ocupă de vreunul din lucrurile amintite mai sus.

Astfel, dacă la Roma sosește un călător atunci când consulii lipsesc, cărmuirea statului îi apare ca fiind cu totul aristocratică. Mulți eleni, ba chiar și unii regi, au rămas convinși că așa stau lucrurile, întrucât Senatul întărește aproape toate înțelegerile lor cu republica”.

(Polibiu, *Istorie*, VI, 13)

1. Menționați atribuțiile Senatului în domeniul fiscal.
2. Menționați atribuțiile Senatului în problemele de politică externă.
3. Identificați deosebirea dintre Senat și magistraturi.
4. Alcătuiți, pe baza textului, o definiție a Senatului.
5. Selectați din text două informații aflate în relația de cauză – efect.
6. Descrieți ținuta unui senator, pe baza imaginii de mai sus.

STATUL ROMAN: REPUBLICA, Legile celor XII table

Roma în timpul Republicii

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

„...tribunii au hotărât să se învoiască omenește cu patricienii: *ar fi timpul să se pună capăt vrajbei. Dacă patricienii găsesc de cuviință că legile plebeilor nu sunt pe placul lor, atunci să se învoiască la înlocuirea lor, alegându-se din sânul Senatului comisii de câțiva membri, ca să alcătuiască proiectele de lege care să fie de folos pentru ambele tabere, punându-le pe aceeași treaptă de egalitate, pentru ca să se bucure cetățenii deopotrivă toți de libertate.*

Și atunci fură trimiși la Atena...împuterniciți din partea Republicii romane, cu misiunea de a cerceta faimoasele legi ale lui Solon și pentru a cunoaște instituțiile și legislațiile Atenei și ale celorlalte cetăți grecești”.

(Titus Livius, *De la fundarea Romei*)

1. Care era principalul scop al alcătuirii noilor legi?
2. De ce romanii au luat ca model legile lui Solon?

Exercițiu. Completați tabelul cu informații referitoare la Legile celor XII table, folosind informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

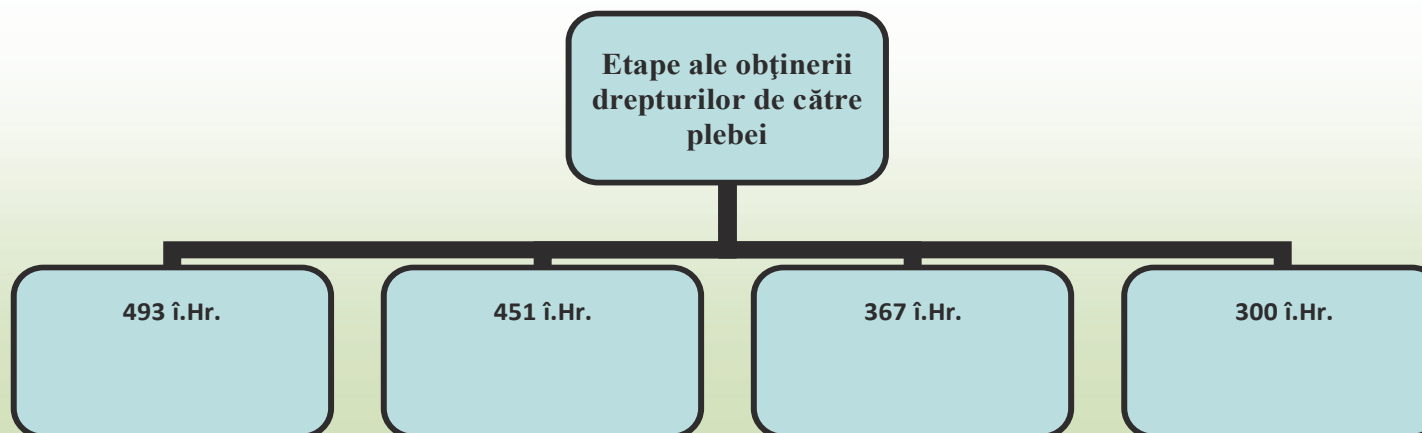
Cauzele luptei dintre patricieni și plebei

Forme de luptă

Momente principale ale întocmirii legilor

Urmări ale luptei plebeilor

Exercițiu. Completați căsuțele cu informația corespunzătoare.

STATUL ROMAN: REPUBLICA, Războaiele punice

Războaiele punice desemnează războaiele dintre cartaginezi (puni) și romani în sec. III-II î.Hr, în urma cărora Roma lichidează concurența Cathaginei își extinde teritoriul și se afirmă ca o mare putere militară.

Exercițiu. Prezentați, pe scurt, bătălia de la Zama, menționând data desfășurării, combatanți, tactici și strategii militare, învinși și învingători, consecințe istorice.

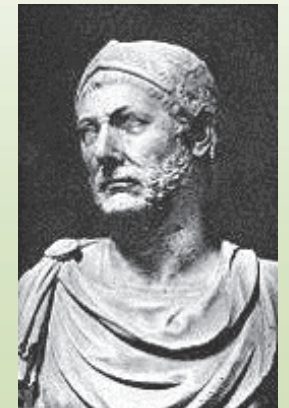

Exercițiu. Realizați o scurtă caracterizare a lui Hannibal Barca în contextul războaielor punice pornind de la sursa istorică.

“...Cum nu se poate mai îndrăzneț, când avea să întâmpine vreo primejdie, era tot atât de chibzuit în mijlocul primejdiei înseși. Nici o osteneală nu-i putea nici slei trupul, nici înfrânge sufletul. Era deopotrivă de răbdător la zăduf și la ger; mânca și bea după nevoile firești, și nu după voia poftelor, cu cumpătată măsură; pentru veghe și somn nu se uita dacă e ceas de zi, sau ceas de noapte, odihnei îi dădea prisosul rămas după împlinirea treburilor și n-o îmbia nici cu așternutul moale, nici cu liniștea; mulți l-au zărit adesea printre posturi și străji, culcat pe pământul gol, înfășurat doar cu mantaua ostășească. Hainele nu-l deosebeau întru nimic de ceilalți, dar armele lui și caii îi luau ochii. Călare sau pedestru, era de departe cel mai bun ostaș; se avânta cel dintâi în bătălie și era cel din urmă care o părăsea.

Acestor mărețe virtuți le făceau pereche vicii cumplite: o cruzime neomenească, o perfidie mai mult decât punică; nu avea nimic adevărat, nimic sfânt, nici o frică de zei, nici un respect față de jurăminte, nici o credință”.

(Titus Livius, *Portretul lui Hannibal*)

Războaiele punice	Locul principalelor bătălii	Comandanți celebri	Fapte istorice, cuceriri, consecințe
Primul război (264-241 î.Hr.)			
Al doilea război (218-201 î.Hr.)			
Al treilea război (149-146 î.Hr.)			

STATUL ROMAN: IMPERIUL

*Imperiul a fost forma de conducere care s-a impus o dată cu preluarea puterii de către Octavian în anul 27 î.Hr. Deoarece unul din titlurile lui Octavian era acela de *princeps* (primul dintre senatori), această perioadă se mai numește *principat*.*

AUG(ustus) = Augustus, ales al zeilor
GER(manicus) = învingător al germanilor
DAC(ius) = învingător al dacilor
P(ontifex) M(aximus) = Mare pontif
TR(ibunicia) P(otestate) = Puterea de a propune legile
CO(n)S(ul) V = Consul pentru a 5 oară
P(ater) P(atritae) = părinte al patriei
CAES(ar) = titlu asociat celui de imperator
IMP(erator) = comandant al armatei

NERVAE TRAIANO = Traian Nerva

Denar roman din sec. II emis de Traian care îi arată funcțiile și titlurile.

Exercițiu. Identificați funcțiile și titlurile lui Traian și apoi menționați care dintre acestea le-a deținut și Octavianus.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Harta Imperiului Roman în vremea lui Hadrianus

Exercițiu. Menționați un mare împărat și trei fapte istorice ale acestuia pentru fiecare dinastie imperială, folosindu-vă de informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

Dinastia **Julia-Claudia**

(14 î.Hr. - 68 d.Hr.)

Dinastia **Flavilor**

(69 - 96)

Dinastia **Antoninilor**

(96 - 192)

Dinastia **Severilor**

(193 - 235)

STATUL ROMAN: IMPERIUL, Extinderea

IMPERIUM ROMANUM

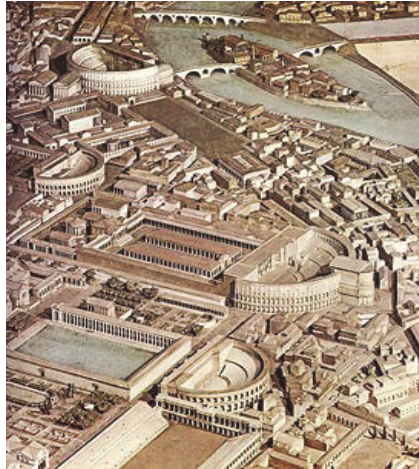
Organizarea Imperiului:

- Provincii Senatoriale (de interior)
- Provincii Imperiale (de frontieră)

Perioadă de mari cuceriri, inițiată de *Octavianus* (Raetia, Noricum, Pannonia, Britannia, Moesia, Illyricum, N. Spaniei) și desăvârșită de *Traianus* (Dacia, Assyria, Mesopotamia)

Perioadă de ordine și prosperitate

Perioadă de mari realizări arhitectonice

Reconstituire. Roma în timpul lui Traian

Exercițiu. Pornind de la sursa istorică, realizați un scurt text despre viața și activitatea împăratului Traian.

“... Acesta era un om cu totul deosebit, mai ales prin dreptatea și bărbăția sa, precum și prin simplitatea moravurilor sale. Avea un trup vânjos (începuse să domnească la vârsta de patruzeci și doi de ani) și înfrunta toate greutatea cota la cota cu ceilalți; iar cu sufletul era la înălțime, deoarece nici nu se lăsa purtat de îndrăzneala tinereții, dar nici împiedicat de bătrânețe...”

(Dio Cassius, *Istoria romană*, LXVIII,6,1)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Exercițiu. Observați statuia lui Traian și folosind informațiile din manual rezolvați cerințele:

1. Cum explicați atitudinea împăratului?

.....

2. În ce moment al domniei credeți că a fost realizată statuia? Explicați.

.....

3. Se poate face legătura între atitudinea afișată și puterea deținută? Explicați.

.....

.....

STATUL ROMAN: IMPERIUL, Decăderea

După apogeul din sec. II, Imperiul Roman se confruntă cu probleme care-i amenință supraviețuirea. Granițele sunt atacate de numeroase populații barbare, iar în interior problemele economice și revoltele legiunilor slăbesc puterea statului.

Pentru scurt timp, imperiul își recapătă puterea la sfârșitul sec. III și începutul sec. IV, în timpul împăraților Dioclețian și Constantin cel Mare.

Imperiul devenise prea mare pentru a putea fi condus de către un singur om, așa încât este definitiv împărțit în două în 395 la moartea împăratului Theodosius.

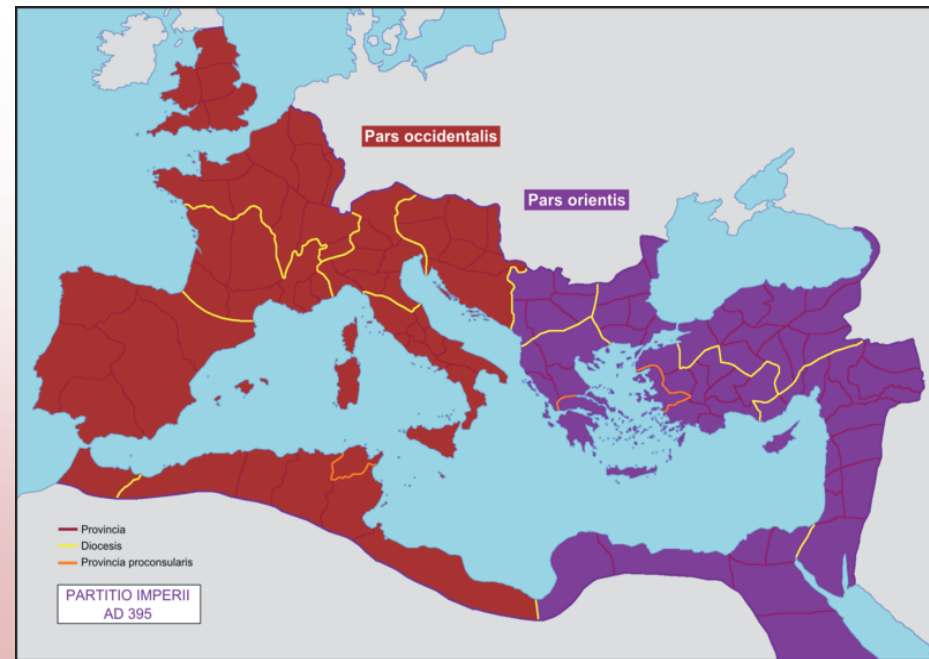
Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

„Dioclețian a fost o fire șireată, plin de pricepere și de șiretenie, el știa să povestească lucrurile în așa fel, ca ura pentru cruzime să se arunce pe altul. În același timp, era un împărat foarte energic și muncitor și care a dat împărăției romane o astfel de înfățișare că părea mai mult o domnie regească decât o liberă romană, și, deși toți împărații de mai înainte erau salutați numai, el dădea ordin ca lui să i se cadă în genunchi. Hainele sale și cizmele sale erau împodobite cu pietre scumpe; mai înainte însă semnul demnității împărătești stătea într-o manta de purpură, căci restul îmbrăcăminții îl avea împăratul deopotrivă cu ceilalți oameni.”

(Eutropius, *Istoria romană prescurtată*)

1. Ce calități și ce defecte ale lui Dioclețian sunt prezentate în text?

2. Prin ce se evidențiază ținuta împăratului?

Împărțirea lui Theodosius din 395:
Imperiul Roman de Apus și Imperiul Roman de Răsărit

Exercițiu. Pe harta de mai sus, treceți denumirea principalelor orașe și numele provinciilor romane.

Theodosius I, originar din Spania, supranumit de către biserică „cel Mare”, deoarece în timpul său creștinismul a devenit definitiv religie de stat. El a stins pentru totdeauna focul sfânt din Roma și a suspendat definitiv jocurile olimpice din Grecia. A domnit între 379-395.

STATUL ROMAN: IMPERIUL, Decăderea

Prăbușirea Imperiului Roman de Apus
Romulus Augustulus se predă în fața lui Odoacru, 476

Exercițiu. Folosind informațiile din manual și alte surse de documentare, completați căsuțele cu informațiile solicitate.

Cauzele crizei și prăbușirii Imperiului Roman

Economice:	Sociale:	Militare:	Politică internă:	Politică externă:

Exercițiu. Studiați în dicționar următorii termeni și faceți propoziții cu ei:

Dominat:

Anarhie militară:

Tetrarhie:

Patronat:

Exercițiu. Folosind informațiile din manual, prezentați câteva din reformele adoptate de către Constantin cel Mare.

.....

.....

.....

.....

.....

VIAȚA COTIDIANĂ ÎN LUMEA ROMANĂ. Familia, educația

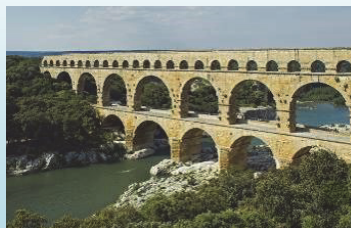
Exercițiu. Realizați comparații între cele două tipuri de culturi, greacă (ateniană) și romană, referitor la familie și la educația oferită tinerilor; folosiți informații din manual și din alte surse indicate de profesor.

		Modelul grec (atenian)	Modelul roman
 <p>Familia</p>	Asemănări		
	Deosebiri		
 <p>Educația</p>	Asemănări		
	Deosebiri		

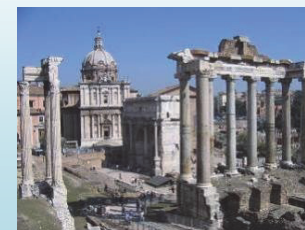
ORAȘUL ȘI MONUMENTELE PUBLICE

Orașele erau copii miniaturale ale Romei, *Cetatea Eternă*. Evoluând, adesea, din castre, orașele de la sfârșitul Republicii și cele imperiale aveau o formă dreptunghiulară și semănau cu o tabără militară: aveau două străzi principale drepte, orientate cardinal și alte câteva străduțe care împărțeau orașul în cartiere (insulae). Erau înconjurate de un zid de apărare cu porți prin care se putea ieși în afara orașului.

Obiectivul principal al orașului era forumul, așezat de obicei în centrul orașului, la intersecția străzilor principale. Forumul era un spațiu deschis, mărginit de colonade cu un fel de magazine, unde se întâlneau conducătorii orașului.

Apeducte

Forumul roman

Columna lui Traian

Circus maximus

Băi/therme

Exercițiu. În căsuțe, aveți câteva imagini reprezentative pentru arhitectura și urbanismul roman. Descrieți fiecare imagine în parte, precizând cine a construit-o, perioada și scopul avut în vedere, elemente specifice.

Realizați o comparație cu urbanismul civil și religios grec (temple) și încercați să găsiți asemănări și deosebiri; folosiți informații din manual și din alte surse indicate de profesor.

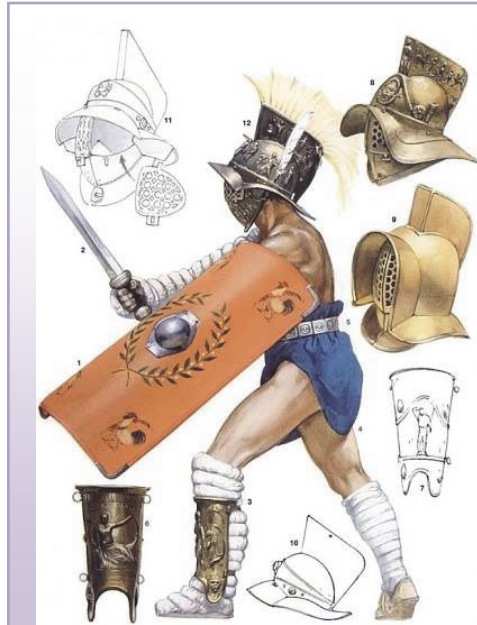
COLOSSEUM ȘI GLADIATORII

Colosseumul, probabil, cea mai impresionantă clădire -ruină a Imperiului Roman era cea mai mare construcție a vremurilor sale. Gladiatorii, mulți fiind prizonieri din războaie, erau puși să lupte între ei, cu sclavi sau cu animale sălbatice.

Construcția Colosseumului a început în timpul împăratului Vespasian, în anul 72 d.Hr., și s-a terminat în anul 80 d.Hr, la un an după moartea împăratului.

Amfiteatrul a fost construit pe locul unui lac artificial, în centrul Romei unde era parcul împăratului Nero. În parc era și statuia gigantică de 36 metri înălțime (Colossus), care îl reprezenta pe împărat sub formă de zeu al Soarelui și de la care amfiteatrul își trage numele.

Fundația pe care a fost construit avea 12 metri grosime, iar capacitatea era impresionantă, putând adăposti 80.000 de spectatori.

Exercițiu. Descrieți echipamentul gladiatorului din imagine.

Exercițiu. Sunteți în tribunele arenei. Ce simțiți când vedeți o luptă între gladiatori?

Exercițiu. Sunteți împărat roman și doriți să schimbați destinația Colosseum-ului. La ce ați folosi această construcție? Explicați.

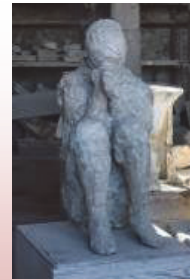

POMPEI

La 24 august, anul 79, în jurul prânzului, vulcanul Vezuviu a erupt timp de 12 ore și piatra ponce și cenușa au acoperit definitiv orașul și viața celor aproape 25.000 de locuitori.

Istoria Pompeiului roman s-a sfârșit tragic și rapid, iar orașul a stat ascuns sub un strat gros de șase metri de cenușă până când primele săpături din 1748 au început să scoată la iveală străzile, casele, grădinile, băile, vasele, frescele, semințele, pâinile, monedele, trupurile. Până în prezent, arheologii au descoperit 44 din cele 66 de hectare pe care se întindea orașul în momentul erupției, iar toate detaliile despre viața de zi cu zi a romanilor au fost înțelese din artefactele recuperate, cele mai multe păstrate la Muzeul Național de Arheologie din Napoli.

Ultima erupție a Vezuviului a avut loc în 1944, iar ultima erupție majoră, în 1631. Vulcanul este situat la aproximativ 10 km est de orașul Napoli în parcul național omonim din regiunea Campania în Italia. Înălțimea actuală a conului principal este de 1281 m, iar cea a conului secundar (Monte Somma) este de 1149 metri.

Om surprins
de erupție

Vulcanul Vezuviu

Exercițiu. Redactați un text de aproximativ o pagină cu titlul *O zi din viața orașului Pompei*, pe baza imaginilor și a informațiilor de aici, din manual sau din surse indicate de profesor.

Detalii din interiorul unei locuințe

Străzi în oraș

Teatrul din Pompei

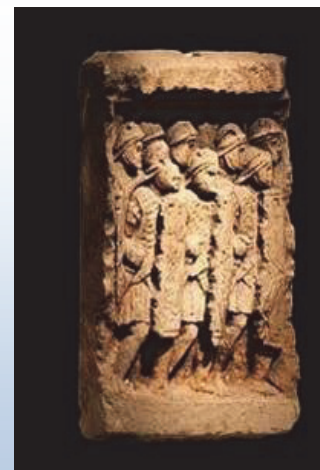
ARMATA ROMANĂ

Armata romană a fost una din principalele componente care au asigurat dezvoltarea și succesul statului roman.

De-a lungul istoriei statului roman, armata a suferit mai multe modificări, cel puțin opt majore, în funcție de necesități și de conjunctura politică, militară, economică și socială. Unitatea militară de bază se numește legiune și era la început alcătuită numai din cetățeni. Pentru a face față nevoilor ridicate de soldați, conducătorii romani au fost nevoiți să accepte să intre în armată barbari și mercenari.

Legionar în luptă

Legiune romană în timpul imperiului

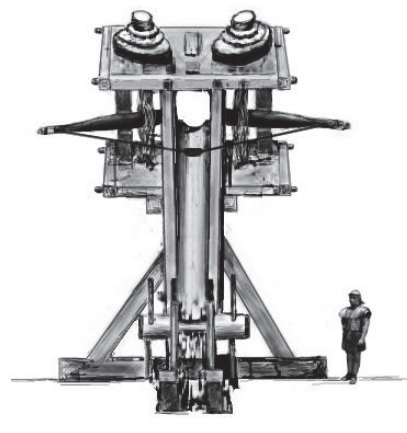
Coif roman

Senatus Populusque Romanus,
Acronim pentru armată

Soldați romani așezați în poziție de apărare

Catapultă romană

Centurion, reconstituire

Gladius

Scut roman

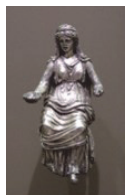
Exercițiu. Comparați armata romană cu cea spartană având în vedere armele, scuturile, coifurile și echipamentul militar, tactici militare. Care credeți că a fost mai eficientă? Explicați! Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

ZEII ROMANI

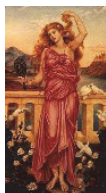
Exercițiu. Religia romanilor era politeistă, la fel ca și a grecilor. Completați tabelul cu date despre fiecare zeu roman, apoi realizați o comparație cu zeii greci. Explicați asemănările și deosebirile și precizați numele grecesc al zeilor romani. Folosiți informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

Jupiter

Junona

Venus

Vulcan

Marte

Mercur

Minerva

Diana

Fortuna

Ceres

TEMPLE

Monumentul Maison Carrée se află în orașul francez Nîmes și este unul dintre cele mai bine conservate temple din fostul Imperiu Roman. A fost ridicat în anul 16 î.Hr., de către generalul roman Marcus Vipanius Agrippa, în cinstea celor doi fii ai săi decedați. Din secolul al IV-lea, templul a fost transformat în biserică creștină.

Templul lui Saturn, Forumul roman

Cel mai mare templu roman din Antichitate se află în Nord-Estul Libanului în fostul oraș Heliopolis. Templul Baalbek închinat lui Jupiter are proporții monumentale care arată puterea și bogăția Imperiului Roman. Romanii l-ar fi construit imediat după ce au ocupat locul în anul 63 î.Hr.

Exercițiu. Studiați imaginile și redactați un text despre templele romane, insistând pe stilul arhitectonic și utilitate/legătura cu zeii. Există asemănări cu templele grecești? Explicați. Folosiți informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CREȘTINISMUL

Exercițiu. Citiți cu atenție textele de mai jos și apoi răspundeți la întrebări.

“Poporul care umbla în întuneric vede o mare lumină; peste cei ce locuiau în țara umbrei morții răsare o lumină.

Tu înmulțești poporul, îi dai mari bucurii; și el se bucură înaintea Ta cum se bucură la seceriș, cum se înveselește la împărțirea prăzii.

Căci jugul care apăsa asupra lui, toiagul care-i lovea spinarea, nuiaua celui ce-l asuprea, le-ai sfărâmat, ca în ziua lui Madian.

Căci un Copil ni S-a născut, un Fiu ni S-a dat, și domnia va fi pe umărul Lui; Îl vor numi: „Minunat, Sfetnic, Dumnezeu tare, Părintele veșnicilor, Domn al păcii”.

(*Vechiul Testament, Isaia, 9:1-6*)

1. Despre ce se vorbește în text?
2. Cum mai este anunțată venirea lui Mesia?

“Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit. Și iată că Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului”.

(*Noul Testament, Matei, 28:19-20*)

1. Ce îi sfătuiește Iisus pe apostoli?
2. Care sunt cei 12 apostoli și ce teritorii au creștinat ei?
3. Redactați un text despre legătura dintre Sfântul Apostol Andrei și teritoriul nord-dunărean.

Iisus, pictură din catacomba Commodilla, sec. IV

Fecioara și pruncul, pictură dintr-o catacombă din regiunea Romei (sec. IV)

Imagine dintr-o catacombă romană cu simboluri creștine

Exercițiu. Redactați un text în care să explicați însemnătatea evenimentelor din anii 313 (Constantin cel Mare) și 391 (Theodosius) pentru evoluția creștinismului. Folosiți informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

ROMANIZAREA

Romanizarea este un proces istoric complex prin care o populație neromană adoptă limba latină, cultura, obiceiurile și tradițiile, modul de viață, religia romanilor transformându-se treptat într-un popor neo-latin. Au existat și teritorii cucerite de romani, dar neromanizate: Provinciile Orientale, Egiptul, Iudeea, Grecia. Explicați acest fenomen.

Exercițiu. Completați tabelul cu informațiile corespunzătoare, arătând asemănările și deosebirilor dintre romanizarea celor patru provincii. Folosiți informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

Nume provincie	Asemănări	Deosebiri
Hispania (sec. II-I î.Hr.)		
Gallia (58-51 î.Hr.)		
Britannia (43 î.Hr.)		
Dacia (106 d.Hr.)		

Exercițiu. După completarea tabelului, precizați care au fost cei mai importanți factori care au influențat romanizarea în aceste provincii:

RĂSCOALA LUI SPARTACUS (73-71 î.Hr.)

Roma antică nu a fost întotdeauna un teritoriu pașnic în care populația trăia în pace, ci au existat și răscoale, unele dintre ele violente, importante și cu urmări în istoria marelui stat.

Răscoala a avut un impact major asupra societății romane și a început sub conducerea tracului Spartacus la școala de gladiatori din Capua. Spartacus a pus la cale o răscoală la care au participat aproximativ 200 de sclavi, dar a fost descoperită și el a fugit împreună cu 78 de sclavi pe muntele Vezuviu. Senatul roman a trimis primele forțe militare împotriva răsculaților, care au fost însă înfrânți și dezarmați de sclavi.

Victoria obținută de sclavii răsculați asupra armatei romane a avut un mare răsunet, peste 40.000 de luptători alăturându-se armatei sclavilor, conduse acum și de Crixus și Ganicus. O nouă armată romană, formată din două legiuni, a fost iarăși înfrântă de Spartacus, care deveni acum stăpânul Italiei de sud.

În rândurile sclavilor au intervenit însă neînțelegeri cu privire la mersul răscoalei. Spartacus, după ce a obținut victoria asupra armatei romane, s-a îndreptat spre nordul Italiei, în scopul de a-i scoate pe sclavi din țară. O nouă armată romană a fost trimisă în această regiune pentru a ține calea lui Spartacus, însă acesta obține din nou o victorie strălucită la Mutina, împrăștiind trupele romane. După acest succes, însă, Spartacus nu și-a mai continuat drumul, ci s-a reîntors spre sud. O nouă armată romană i-a ieșit înaintea, dar Spartacus reușește și de data asta s-o învingă și să o pună pe fugă. Atunci, senatul roman acordă puteri nelimitate lui Marcus Crassus, mare proprietar de sclavi, pentru a înnăbuși răscoala.

Profitând de neînțelegerile din rândurile sclavilor, Crassus îi nimicește în bătălia decisivă din anul 71 î.Hr., în apropierea orașului Brundisium. Istoricul Appianus spune că „lupta a fost măreață și din cale afară de înverșunată, datorită deznădejzii care cuprinsese un atât de mare număr de oameni?”. Sclavii s-au luptat cu vitejie, însă, fiind oboșiți de drumurile făcute în timpul campaniilor întreprinse, n-au putut rezista armatei romane, care între timp se îmborsăușise cu forțe noi.

Răscoala condusă de Spartacus a fost cea mai mare ridicare a sclavilor din Antichitate, iar Spartacus unul dintre cei mai de seamă conducători. Deși a atins proporții uriașe, răscoala nu a reușit.

Mișcările romanilor și ale răsculaților începând cu revolta de la Capua până în iarna din 73 î.Hr.

- 1 Gellius îl învinge pe Crixus
- 2 Spartacus îl învinge pe Lentulus
- 3 Spartacus îl învinge pe Cassius

Următorii lui Crixus
Următorii lui Spartacus
Legiunile lui Gellius
Legiunile lui Lentulus

LUMEA ROMANĂ. ÎMPĂRAȚI

Lunga și complicata istorie a Romei cuprinde numeroase biografii. Credem că este locul să prezentăm aici trei împărați diferiți prin activitate politică, economică, acțiuni militare și influență asupra statului.

Octavianus (27 î.Hr.-14 d.Hr.)

A fost primul împărat roman. A condus dictatorial peste 40 de ani, deși a păstrat înfățișarea Republicii romane. A adus pacea în stat, după ce a încheiat o lungă perioadă de războaie civile.

Mai este cunoscut cu titlul de Augustus, pe care l-a luat în 27 î.Hr. Octavianus devine conducătorul statului după victoria de la Actium din anul 31 î.Hr.

Nu a fost un geniu militar, a recunoscut-o și s-a bazat pe generalul Marcus Vipsanius Agrippa, care a comandat flota la Actium.

Domnia sa e presărată cu victorii notabile, cea mai importantă fiind cucerirea Egiptului, care a ajuns grănarul Romei. A repurtat o victorie diplomatică în 20 î.Hr., când a recuperat steagurile legiunilor romane, capturate de părți, ducându-le pe Rin, Tigru și Eufrat. S-a preocupat de întărirea frontierelor și a adus înflorirea economică a imperiului.

Titlu complet: GAIUS JULIUS CAESAR AUGUSTUS OCTAVIANUS • IMPERATOR • PRINCEPS SENATUS • IMPERIUM MAIUS • PONTIFEX MAXIMUS • PATER PATRIAE

Nero (54-68 d.Hr.)

Nero a fost un împărat din dinastia Iulia-Claudia și a rămas în istorie mai degrabă din cauza vieții private și a incendiului din anul 64 care a mistuit Roma.

Deși se afla la Antium, Nero a fost acuzat că el ar fi ordonat incendierea capitalei, dar a dat vina pe creștini. Din această cauză, s-a început o prigoană împotriva lor, mulți fiind crucificați și arși.

În timpul acestei persecuții, au fost executați și Sfinții Petru și Pavel, care au fost uciși prin anul 66.

Deoarece era pasionat de cultura greacă, a călătorit în Grecia, iar Jocurile Olimpice s-au desfășurat mai devreme pentru ca Nero să poată să participe. A concurat la toate probele și le-a câștigat, după ce a mituit arbitrii și concurenții.

A adus aproximativ 5000 de însoțitori care să îl aplaude, iar în timpul desfășurării probelor când Nero era în arenă, nimeni nu avea voie să-și părăsească locul.

Titlu complet: NERO • CLAUDIUS • CAESAR • AUGUSTUS • GERMANICUS

Traian (98-117 d.Hr.)

A fost primul împărat roman ne-italian. A ajuns împărat la 42 de ani, după ce a urcat toate treptele militare. Îi eliberează pe cetățenii romani care se aflau închiși pe nedrept și le returnează proprietățile confiscate anterior.

Primește din partea Senatului titlul de *optimus* („cel mai bun”).

Are numeroase războaie care îi aduc un imens prestigiu în cadrul imperiului. În urma celor două războaie, din 101-102 și 105-106 cucerește Dacia și primește titlul de *Dacicus Maximus*.

În timpul celui de-al doilea război, a construit un pod peste Dunăre, iar după victorie, regele dac, Decebal, se sinucide.

Capitala provinciei va deveni Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa.

După numeroasele teritorii cucerite, Imperiul Roman a cunoscut în timpul lui Traian maxima sa întindere (25 mil. km²).

Titlu complet: IMPERATOR • CAESAR • DIVI • NERVAE • FILIUS • MARCUS • ULPIUS • NERVA • TRAIANUS • OPTIMUS • AVGVSTVS • FORTISSIMUS • PRINCEPS • GERMANICUS • DACICUS • PARTHICUS • MAXIMUS.

Exercițiu. Realizați biografia unui conducător roman, altul decât cei amintiți aici. Folosiți informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

LUMEA ROMANĂ. MOȘTENIREA CULTURALĂ

Exercițiu. În imagine este o reconstituire a Romei antice. Identificați principalele construcții și menționați câte un fapt istoric pentru fiecare dintre ele. Folosiți informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

Exercițiu. Menționați asemănările și deosebirile dintre romani și greci în ceea ce privește competițiile sportive. Folosiți informațiile din manual și din alte surse indicate de profesor.

	Romani	Greci
Competiții sportive		

Exercițiu. Completați rebusul. Răspunsurile vor fi trecute în căsuțele colorate.

							R							
							O							
							M							
							A							
							A							
							N							
							T							
							I							
							C							
							Ă							

Cel mai important titlu
Își începe domnia în 27 î.Hr.
Băi
Aduc apa în orașe
A devenit sfânt

Moneda romanilor
A condus o mare răscoală
Puni
Funcție importantă în Republică
Simbolul Romei

Exercițiu. Formați perechile corecte.

A. Cucerirea Daciei	1. 451 î.Hr.
B. Cucerirea Cartaginei	2. 146 î.Hr.
C. Legile celor XII table	3. 106 d.Hr.
D. Asasinarea lui Cesar	4. 313 d.Hr.
E. Edictul de la Milan	5. 44 î.Hr.

Exercițiu. Notați cu A/F următoarele afirmații:

1. Roma a fost condusă de șapte regi legendari.
2. Cea mai importantă instituție a Republicii era Senatul.
3. Mezi era denumirea dată de romani cartaginezilor.
4. Cel mai mare zeu roman era Saturn.
5. Dacia a fost cucerită de către Octavianus Augustus.

Exercițiu. Completați următoarele enunțuri cu informația corectă:

1. În 395, Imperiul Roman se împarte în Imperiul Roman de Apus și
2. Religia romanilor în timpul Republicii era
3. Imperiul Roman de Apus se prăbușește în anul
4. Cea mai mare răscoală a sclavilor a fost condusă de
5. Despre împăratul se spune că ar fi dat foc Romei.

Exercițiu. Încercuiți litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

1. Răscoala lui Spartacus a izbucnit la:
a. Capua b. Milan c. Roma
2. Vulcanul care a distrus orașul Pompei a fost:
a. Etna b. Vezuviu c. Stromboli
3. Monumentul construit de Traian în cinstea cuceririi Daciei a fost:
a. Columna b. Colosseum c. Circul
4. Împăratul care a proclamat creștinismul ca singura religie oficială a imperiului a fost:
a. Nero b. Dioclețian c. Theodosius I
5. Persoana fără drepturi politice din timpul Republicii se numește:
a. plebeu b. patrician c. magistrat

Exercițiu. Enumerați cinci idei/realizări științifice care provin din lumea romană antică.

1.
2.
3.
4.
5.

Exercițiu. Realizați echipe de câte patru elevi și realizați o prezentare care să aibă ca temă o legendă sau un mit din Roma Antică.

Exercițiu. Completați textul de mai jos cu termenii și expresiile din listă; fiecare termen sau expresie se va folosi o singură dată.

Primul rege legendar al Romei a fost, iar acesta a întemeiat Roma, conform tradiției, în aprilie Regele dac s-a sinucis în anul 106 d.Hr. după ce Dacia a fost cucerită de către Imperiul Roman de Apus a fost cucerit în 476 d.Hr. de către

Termeni: Odoacru, 509 î.Hr., Tarquinius Superbus, Decebal, Romulus, 753 î.Hr., romani, greci, Burebista.

Exercițiu. Redactați un text în care să povestiți o bătălie dată de romani și care v-a impresionat cel mai mult.

Exercițiu. Prezentați, pe scurt, activitatea apostolilor creștini ai lui Iisus Hristos în Imperiul Roman.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și rezolvați cerințele.
“...ce importanță are sub ce stăpânire trăiește omul destinat morții, dacă cei care-l stăpânesc nu-l obligă (să facă) acte lipsite de pietate și dreptate? Au făcut romanii rău popoarelor cărora, după ce le-au supus, le-au impus legile lor, altfel decât prin uriașul măcel al războaielor prin care aceasta s-a făcut?”

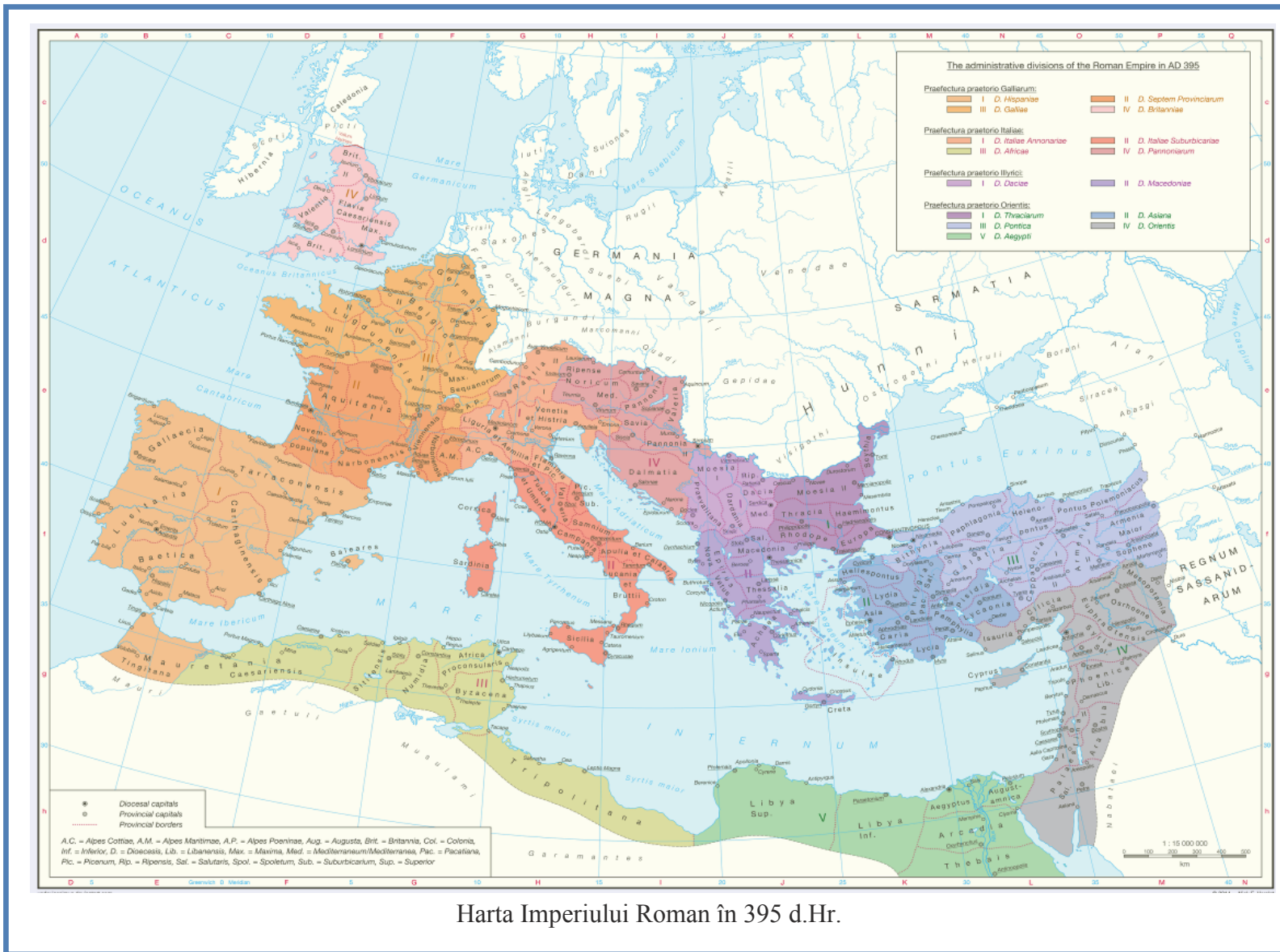
... Nu trăiau oare romanii sub propriile lor legi pe care le împrumutau altora? ... Făcându-se ceea ce s-a făcut, cu omenie aducătoare de recunoștință, atunci toți cei care țineau de puterea romană au fost asociați la cetate și au devenit cetățeni romani. Astfel ceea ce era rezervat unora a devenit al tuturor”

(Sfântul Augustin, *Cetatea lui Dumnezeu*)

- 1. Cum caracterizează Sfântul Augustin războaiele de cucerire duse de romani?
- 2. Precizați, pe baza textului, cum este descrisă aici romanizarea.
- 3. Enumerați principalii factori ai romanizării.
- 4. Explicați rolul armatei și al coloniștilor în romanizare.

Exercițiu. Realizați propoziții în care să folosiți următorii termeni: Senat, consul, patrician, imperator, romanizare.

Exercițiu. Completați această hartă fixând cu cifre arabe principalele orașe romane și marcați cu un simbol, la alegere, locurile principalelor bătălii date de romani. Notați-le apoi în cele două liste.

Harta Imperiului Roman în 395 d.Hr.

Listă orașe:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Listă bătălii:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

GETII ȘI DACII

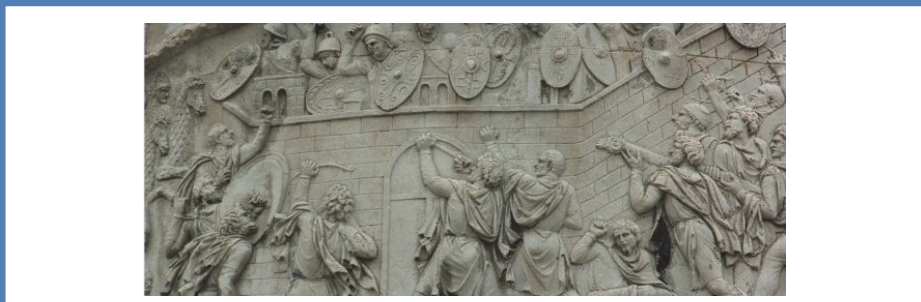

Regatul Daciei în timpul lui Decebal

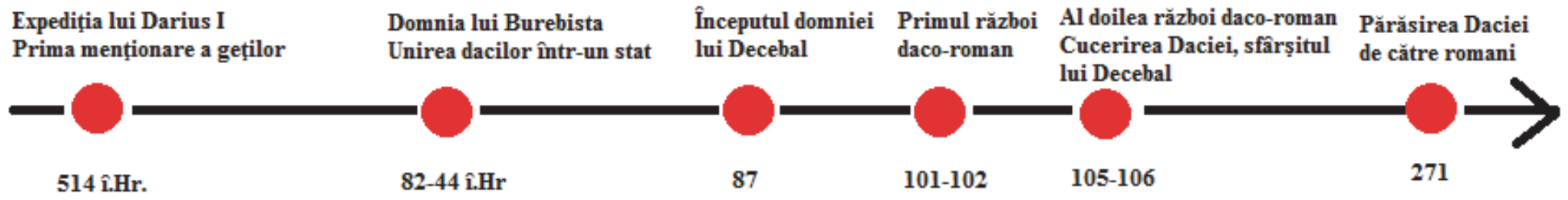

Stindardul dacilor

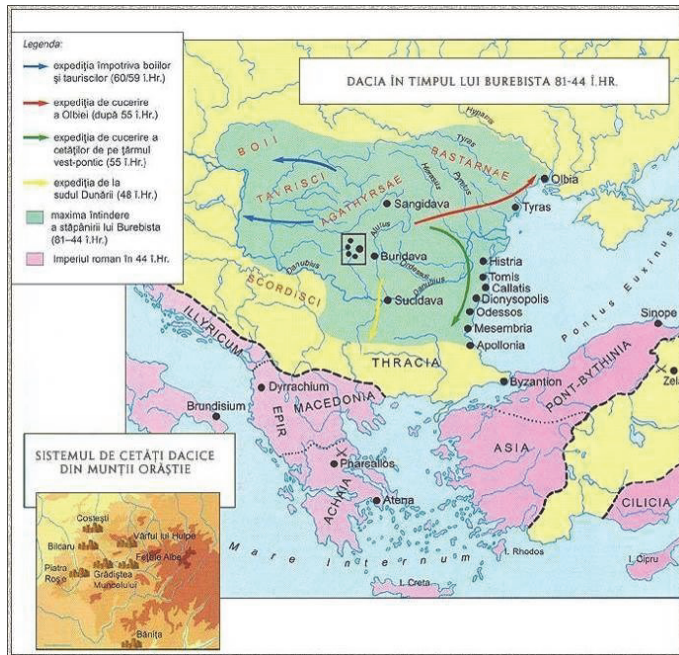
Dacia era în Antichitate locuită de geți și daci, care erau împărțiți într-un număr mai mare de regate și ocupau un teritoriu cuprins între: Tisa (V), Nistru și Marea Neagră (E), Munții Haemus/Balcani (S) și Carpații Păduroși (N). Grecii foloseau termenii *get/geți* pentru dacii din Moldova, Muntenia și Dobrogea, în timp ce romanii îl foloseau pe cel de *daci* pentru locuitorii din părțile de Vest și Nord-Vest: Transilvania, Crișana, Maramureș.

Detaliu de pe Columna lui Traian

GEȚII ȘI DACII

Exercițiu. Studiind harta, enumerați orașele de la Marea Neagră și cetățile din Munții Orăștiei.

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

“Cât despre Burebista, acesta a pierit din pricina unei răscoale, mai înainte ca romanii să apuce a trimite o armată împotriva lui. Urmașii acestuia la domnie s-au dezbinat, fărâmițând puterea în mai multe părți. De curând, când împăratul August a trimis o armată împotriva lor, puterea era împărțită în cinci state. Atunci însă stăpânirea se împărțise în patru. Astfel de împărțiri sunt vremelnice și se schimbă când într-un fel, când într-altul”.

(Strabon, *Geografia*, VII, 3, 11)

1. Care sunt cauzele destrămării regatului lui Burebista?
2. Ce s-a întâmplat cu marele regat al lui Burebista?

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

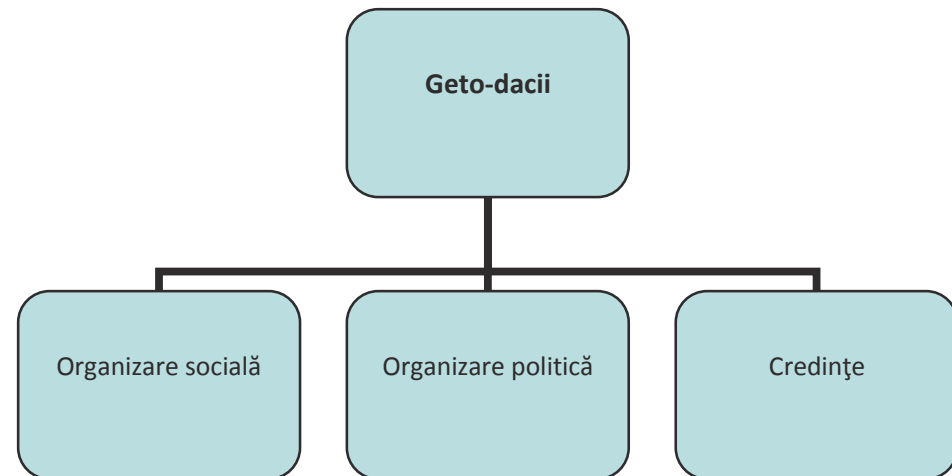
“Iată cum se cred nemuritori geții: ei cred că nu mor și că acel care dispăre din lumea noastră se duce la zeul Zalmoxis. Unii din ei îi mai spun și Gebeleizis. Tot la al cincilea an ei trimit la Zalmoxis un sol, tras la sorți, cu poruncă să-i facă cunoscute lucrurile de care, de fiecare dată, au nevoie. Iată cum îl trimit pe sol. Unii din ei primesc poruncă să țină trei sulițe [cu vârful în sus], iar alții, apucând de mâini și picioare pe cel ce urmează să fie trimis sol la Zalmoxis și ridicându-l în sus, îl azvârlu în sulițe. Dacă, străpuns de sulițe, acesta moare, geții socot că zeul le este binevoitor. Iar dacă nu moare, aduc învinuiri solului, zicând că e un om ticălos și, după învinuirile aduse, trimit un altul, căruia îi dau însărcinări încă fiind în viață.

Aceiași traci, când tună și fulgeră, trag cu săgețile în sus, spre cer, și amenință divinitatea [care provoacă aceste fenomene], deoarece ei cred că nu există un alt zeu în afară de al lor”.

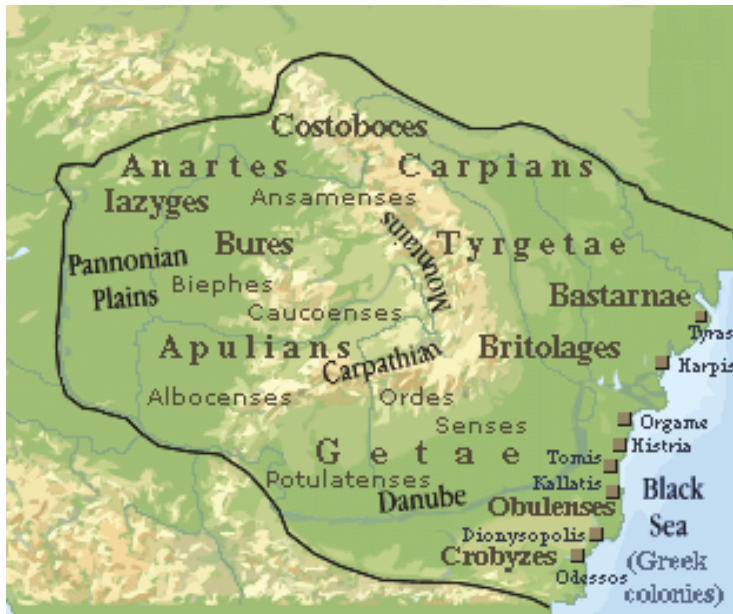
(Herodot, *Istoriei*, IV, 94, V, 3-4)

1. Despre ce ritualuri este vorba în text?
2. Cum comunică geții cu Zalmoxis?
3. Cum amenință traci divinitatea care le “atacă” zeul?
4. Caracterizați, pe baza informațiilor din manual, religia geților și dacilor.

Exercițiu. Completați schema cu informațiile corecte.

BUREBISTA

Dacia în timpul lui Burebista

Exercițiu. Precizați limitele statului dac, folosindu-vă de informațiile de mai sus și din manual.

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

“Ajunghând în fruntea neamului său, care era istovit de războaie dese, Burebista, bărbat get, l-a înălțat atât de mult prin exerciții, abținere de la vin și ascultare față de porunci, încât, în câțiva ani, a făurit un stat puternic și a supus geților cea mai mare parte din populațiile vecine. Ba încă a ajuns să fie temut și de romani. Căci trecând plin de îndrăzneală Dunărea și jefuind Thracia, până în Macedonia și Illyria, a pustiit pe celții care erau amestecați cu tracii și cu ilirii și a nimicit pe de-a întregul pe boii aflați sub conducerea lui Critasiros și pe taurisci.

Spre a ține în ascultare poporul, el și-a luat ca ajutor pe Deceneu, un magician care rătăcise multă vreme prin Egipt, învățând acolo unele semne de prorocire, mulțumită cărora susținea că tălmăcește voința zeilor. Ba încă de un timp fusese socotit și zeu, așa cum am arătat când am vorbit despre Zamolxis. Ca o dovadă pentru ascultarea ce i-o dădeau [geții], este și faptul că ei s-au lăsat înduplecați să taie vița de vie și să trăiască fără vin”.

(Strabon, *Geografia*, VII, 3, 11)

1. Precizați care sunt măsurile luate de Burebista pentru organizarea statului.
2. Menționați care sunt teritoriile pe care le atacă și le jefuiește.
3. Precizați pe baza textului și a informațiilor din manual, care este rolul lui Deceneu în cadrul regatului?
4. Care credeți că era relația dintre regele Burebista și Deceneu?

Exercițiu. Redactați un text în care să folosiți termenii: Burebista, Deceneu, triburi, tarabostes, comati, pileati, dava.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Exercițiu. Realizați o scurtă prezentare a unui conducător care i-a urmat lui Burebista, din lista dată: Deceneu, Comosicus, Scorilo, Duras. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DECEBAL. RĂZBOAIELE DACO-ROMANE

Decebal

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

“Decebal era foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe dușman și a se retrage la timp. Dibaci în a întinde curse, era un bun luptător și se pricepea să folosească izbânda, dar și să iasă cu bine dintr-o înfrângere.

Din această pricină, multă vreme a fost un dușman de temut pentru romani. Eu îi numesc daci pe oamenii pomeniți mai sus, cum își spun ei înșiși și cum le zic și romanii, măcar că știu prea bine că unii dintre greci îi numesc geți, fie pe drept, fie pe nedrept”.

(Cassius Dio, *Istoria romană*, LXVII, 6)

1. Precizați, pe baza textului, trăsăturile personalității lui Decebal.
2. Menționați, pe baza textului, care sunt numele date locuitorilor de la Nord de Dunăre.
3. Realizați, pe baza textului, manualului și altor surse indicate de profesor, portretul lui Decebal.

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

“După ce zăbovi un timp la Roma, Traian porni cu oaste împotriva dacilor. Cugeta la cele săvârșite de aceștia și era copleșit când se gândea la sumele de bani pe care romanii trebuiau să le plătească în fiecare an. Vedeau apoi că puterea și îngâmfarea dacilor sporesc neconținut. Când află de expediția lui, Decebal fu cuprins de spaimă, căci înțelegea bine că mai înainte biruise nu pe romani, ci pe Domițian, iar de data aceasta va trebui să lupte cu romanii și cu împăratul Traian.

Traian era un om cu totul deosebit, mai ales prin dreptatea și bărbăția sa, precum și prin simplitatea moravurilor sale. Avea un trup vânos [începuse să domnească la vârsta de patruzeci și doi de ani] și înfrunța toate greutățile cot la cot cu ceilalți; iar cu sufletul era la înălțime, deoarece nici nu se lăsa purtat de îndrăzneala tinereții, dar nici împiedicat de bătrânețe...”.

(Cassius Dio, *Istoria Romană*, LXVIII, 6, 1-3)

1. Precizați, pe baza textului, care sunt motivele declanșării primului război daco-roman.
2. Menționați, pe baza textului, care sunt trăsăturile fizice și morale ale împăratului Traian.
3. Prezentați finalul și urmările primului război daco-roman.

Exercițiu. Citiți cu atenție textul de mai jos și apoi răspundeți la cerințe.

“Dar când i s-a anunțat că Decebal în multe privințe nu respectă tratatul, ci își pregătește arme, primește fugari, reface întăriturile, trimite soli la vecini și aduce pagube celor ce mai înainte nu se înțelegeau cu el, iar iazigilor le-a smuls un ținut [pe care, după aceea, deși ei îl cereau, Traian nu-l mai dădu înapoi], Senatul decretă că Decebal este din nou vrăjmaș, iar Traian însuși, fără să lase conducerea altor generali, porni din nou război împotriva aceluia”.

(Cassius Dio, *Istoria romană*, LXVIII, 10, 3-4)

1. Precizați, pe baza textului, care sunt cauzele izbucnirii celui de-al doilea război daco-roman.
2. Menționați cine a câștigat acest război și care sunt urmările imediate pentru regatul dac.
3. Menționați ce se întâmplă cu Decebal și cu regatul dac după cucerirea din 106 d.Hr.
4. Enumerați principalele modificări de ordin administrativ și organizatoric suferite de capitală și provincie imediat după 106 d.Hr.
5. Redactați un text, pe baza manualului și a altor surse indicate de profesor, despre romanizarea Daciei, insistând pe perioada 106-271 d.Hr.

CAPITALELE

Sarmizegetusa Regia. Sanctuarul circular

Sarmizegetusa Regia. Imagine de ansamblu

Sarmizegetusa Regia. Soarele de andezit

Ruinele cetății Ulpia Traiana Sarmizegetusa

Amfiteatrul din Ulpia Traiana Sarmizegetusa

Templul zeiței Nemesis din Ulpia Traiana
Sarmizegetusa

Exercițiu. Faceți echipe de câte patru elevi și realizați prezentări, la alegere, fie despre una din cele două capitale (Sarmizegetusa Regia și Ulpia Traiana), fie despre una dintre marile cetăți care apărau capitala Regia: Costești, Blidaru, Piatra Roșie, Grădiștea Muncelului. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

RECAPITULARE

EXERCIȚII

Exercițiu. Completați rebusul. Răspunsurile vor fi trecute în căsuțele colorate.

							L								
							U								
							M								
							E								
							A								
							G								
							E								
							T								
							O								
							D								
							A								
							C								
							Ă								

Zeul suprem la geto-daci
Istoric antic, scrie despre daci (două cuvinte)
Limita sudică a regatului dac
A unit prima dată toate triburile de daci
Așezare importantă a dacilor
Capitala
Mare preot și ajutor al unui rege dac

Nobil
Aristocrat, conducător
Numele stindardului
A cucerit Dacia
Un rege dac
Apărau capitala

RECAPITULARE

Exercițiu. Formați perechile corecte.

A. Moartea lui Burebista	1. 514 î.Hr.
B. Prima menționare a geților	2. 44 î.Hr.
C. Cucerirea Daciei	3. 106 d.Hr.
D. Primul război daco-roman	4. 271 d.Hr.
E. Părăsirea Daciei	5. 101-102 d.Hr.

Exercițiu. Completați următoarele enunțuri cu informația corectă:

1. Oamenii liberi la geto-daci se numeau
2. Geto-dacii trăiau organizați în
3. Prima mențiune în istorie a geto-dacilor este făcută de
4. Religia geto-dacilor este
5. Decebal preia conducerea regatului imediat după regele

Exercițiu. Enumerați cinci idei/realizări științifice care provin din lumea geto-dacă.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

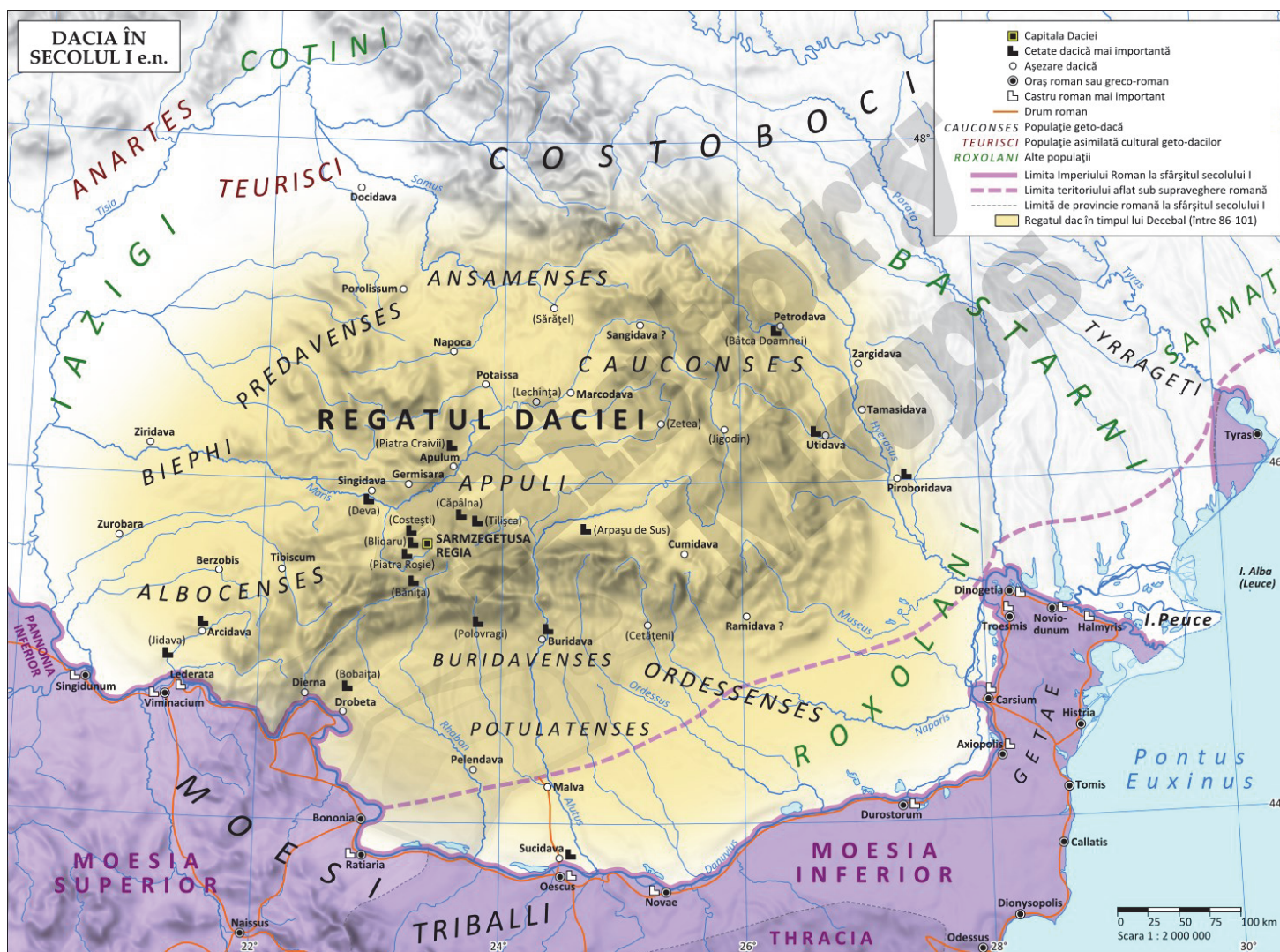
EXERCIȚII

Exercițiu. Notați cu A/F următoarele afirmații:

1. Carpții erau daci liberi.
2. Burebista a fost asasinat în timpul unei răscoale.
3. Deceneu era zeul suprem la geto-daci.
4. Decebal i-a învins pe romani în războiul din 105-106 d.Hr.
5. Capitala regatului dac era la Blidaru.

Exercițiu. Încercuiți litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

1. Nobilii geto-daci se numeau:
a. tarabostes b. comati c. sclavi
2. Dacii făceau parte din marele neam al:
a. mezilor b. grecilor c. tracilor
3. Limita sudică a regatului lui Burebista era data de:
a. Munții Haemus b. Marea Egee c. Munții Carpați
4. Stindardul dacilor avea un cap de:
a. urs b. lup c. cerb
5. Capitala Sarmizegetusa Regia era situată în munții:
a. Retezat b. Orăștiei c. Bucegi
6. Un izvor istoric al războaielor daco-romane este:
a. Columna b. Colosseum c. Soarele de andezit

Exercițiu. Analizați harta și apoi rezolvați următoarele cerințe:

1. Enumerați populațiile cu care se învecina Dacia.
2. Precizați care erau castrulele romane din Dacia, apoi cetățile și așezările dacilor.
3. Menționați câteva din numele actuale ale unor foste așezări dacice și romane; folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

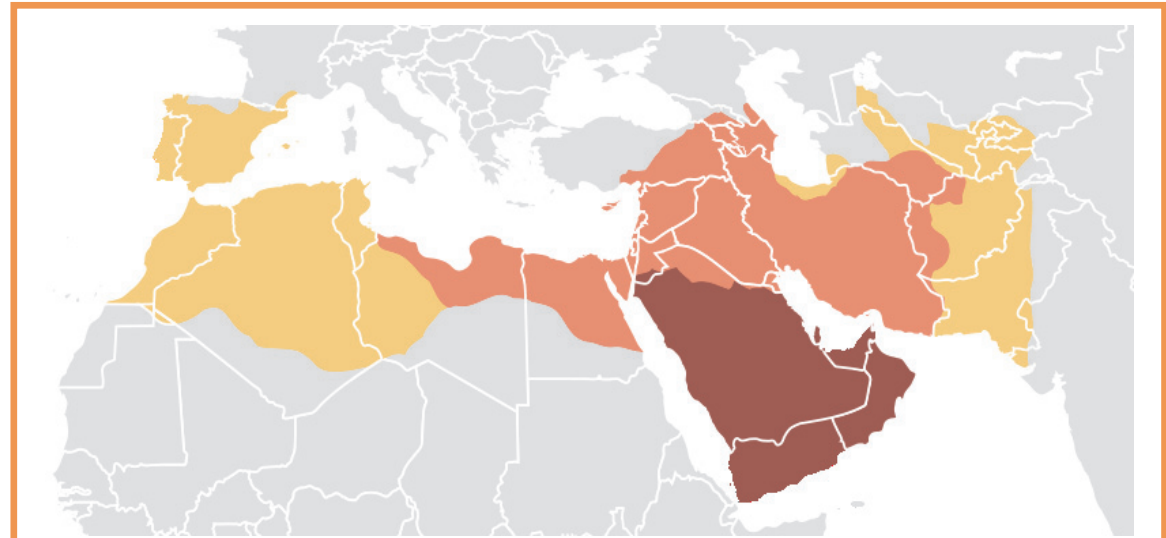
CIVILIZAȚIA ISLAMICĂ

Islamul a fost creat din învățăturile profetului Mahomed (570-632).

Totodată, profetul, după fuga în Medina (622), începe să elaboreze strategii de apărare și atac ale comunității musulmane, iar în 630 cucerește Mecca și declară Kaaba -altarul principal al islamului.

Mahomed moare la 8 iunie 632 fără a numi sau alege un succesor, astfel încât au fost aleși patru „califi drepti” dintre apropiații săi, primii doi fiind socrii profetului, iar ultimii doi, ginerii săi.

Califii încep organizarea unui imperiu care se extinde rapid. La începutul sec VIII, musulmanii au cucerit teritorii din Spania, Sud-Vestul și Sudul Asiei, până în Pakistan. După anul 800, stăpânirea islamică începe să se împartă în dinastii regionale autonome din cauza schismelor religioase rezultate din disputele privind succesorii legitimi ai lui Mahomed.

Expansiunea sub Mohamed, 622-632

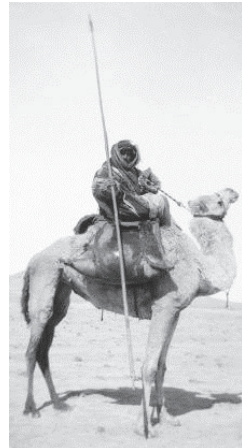
Expansiunea în timpul primelor patru califate, 632-661

Expansiunea în timpul Califatului Umayyad, 661-750

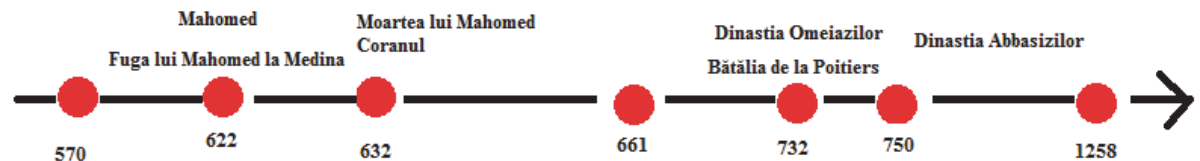
Exercițiu. Precizați câteva caracteristici ale lui Allah și apoi care sunt asemănările cu ale divinității monoteiste (Dumnezeu, Iehova, Budha). Dar diferențele? Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Călăreț arab, sec. VII

Beduin în deșert

CIVILIZAȚIA ISLAMICĂ

Exercițiu. Completați tabelul următor cu datele corespunzătoare. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Secolul	Calif/Dinastie	Capitala	Teritorii cucerite	Detalii despre bătăliile celebre
VII				
VIII				

Mahomed predică

Pagină din Coran

Exercițiu. Folosind informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Ce este Coranul?

.....

2. Enumerați cei cinci stâlpi ai islamului.

.....

3. Menționați însemnătatea orașelor Mecca, Medina și Ierusalim pentru musulmani.

.....

4. Explicați ce înseamnă Jihad/Djihad.

.....

5. Precizați câteva asemănări între islamism și creștinism.

.....

CIVILIZAȚIA ISLAMICĂ

Exercițiu. Completați tabelul următor cu datele referitoare la contribuția arabilor la dezvoltarea culturii. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Domenii	Detalii
Matematică	
Medicină/farmacie	
Chimie	
Tehnică/tehnologie	
Arhitectură	

Exercițiu. Studiați lecția din manual și alte surse de documentare și menționați minim zece cuvinte din vocabularul limbii române care sunt de origine arabă.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Faceți propoziții cu trei dintre acestea.

Exercițiu. Realizați un text istoric coerent în care să folosiți următorii termeni: Mahomed, musulman, islam, Coran, deșert, oază, calif, caravană, beduin, Allah.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

CIVILIZAȚIA ISLAMICĂ

Exercițiu. Citiți cu atenție textul și apoi rezolvați cerințele.

„Luptați pe calea lui Allah împotriva celor care se războiesc cu voi. Dar să nu faceți nedreptatea de a-i ataca voi cei dintâi, căci Allah nu iubește pe cei nedrepti.

Cei ce își jertfesc această viață pentru cea viitoare, luptă pe calea lui Allah: fie că mor, fie că sunt învingători, noi le vom dărui răsplată mărinimoasă.”

1. Cum cere Allah să se răspândească Islamul?
2. Menționați care este rolul războiului sfânt purtat de musulmani?
3. Precizați ce cred musulmanii că se întâmplă după moarte.

Interiorul Moscheii din Granada

Precizați diferențele și asemănările dintre interiorul moscheii și cel al unei biserici ortodoxe. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Diferențe:

.....

Asemănări:

.....

Marea Moschee Albastră din Istanbul

Menționați principalele detalii tehnice ale construcției acestei moschei: ani de construcție, dimensiuni, stil arhitectonic, particularități. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

.....

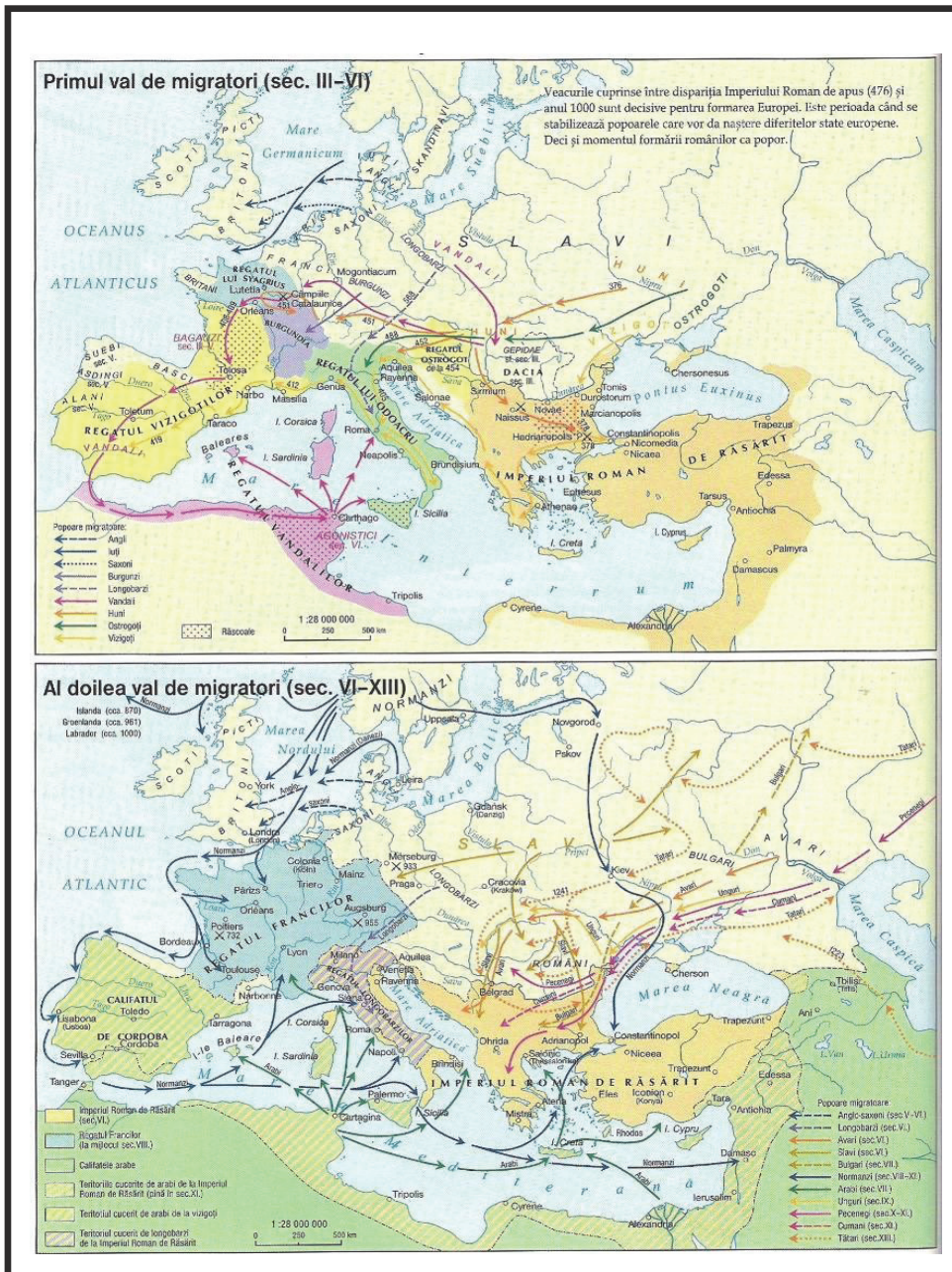
.....

.....

.....

.....

EUROPA MEDIEVALĂ

Pe teritoriul fostului Imperiu Roman de Apus, se întemeiază regate barbare în urma pătrunderii populațiilor germanice. Acestea au o existență scurtă, cu excepția Regatului franc. *Regatul vizigot* (418-711): capitale Toulouse și Toledo *Regatul ostrogot* (493-554): întemeiat de Theodoric, capitala la Ravenna *Regatul vandal* (411-534): întemeiat de Genseric *Regatul burgund* (443-563): capitala la Worms

Exercițiu. Colorați pe această hartă cu roșu popoarele de origine latină, cu verde pe cele germanice și cu albastru pe cele slave. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

EUROPA MEDIEVALĂ

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi rezolvați cerințele.

„Mândra rețea de căi romane a dispărut, ruinață de invazii, neîntreținută și, de alături, rău adaptată nevoilor societății medievale. Pentru această mulțime de oameni pedestri și călări, care călătoresc mai ales pe spinarea unor vite de povară sau în niște căruțe arhaice și care nu se grăbesc, calea romană, dreaptă, pietruită este fără mare interes. Ei merg de-a lungul unor poteci.”

(Jacques le Goff, *Civilizația Occidentului medieval*)

1. Precizați cum se călătorește în această perioadă?
2. Menționați care este efectul migrațiilor asupra drumurilor romane.
3. Enumerați alte urmări ale migrațiilor asupra civilizației urbane romane.

Exercițiu. Faceți grupe de câte patru elevi și realizați o prezentare despre una din populațiile migratoare care a traversat spațiul actual al țării noastre (goți, huni, slavi, unguri, pecenegi, cumani); folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Exercițiu. Realizați o prezentare despre unul din marii conducători barbari care a traversat Europa între secolele III-VI; folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Exercițiu. Enumerați trei fapte istorice importante legate de regatul vizigot; folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Exercițiu. Pe baza informațiilor din manual și din alte surse indicate de profesor, redactați un text despre migratori, având în vedere: modul de viață, cauzele deplasărilor, relațiile cu alte popoare, consecințe pozitive și negative ale migrațiilor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ETNOGENEZA ROMÂNEASCĂ

Etnogeneza românească a fost rezultatul unui îndelungat și complex proces etno-lingvistic desfășurat pe teritoriul locuit de geți și daci care, în urma cuceririi romane, au beneficiat de efectele romanizării. Rezultatul a fost o sinteză etno-culturală, sinteză daco-romană, care a constituit baza etnogenezei românești.

Elementul etnic fundamental în etnogeneza românilor a fost cel traco-dac. În urma războaielor cu romanii, în ciuda afirmațiilor lui Eutropius, că Dacia ar fi fost secătuită de bărbați, dacii au continuat să populeze provincia stăpânită de Traian.

Fără existența autohtonilor nu ar fi putut avea loc procesul de romanizare, chiar dacă romanii au deplasat la nordul Dunării coloniști vorbitori de limbă latină.

Etnogeneza românească a stârnit de-a lungul timpului numeroase discuții în istoriografie, iar ideile s-au sintetizat în două teorii opuse: *teoria imigraționistă* și *teoria continuității*.

Precizați câte patru elemente fundamentale din fiecare, folosind informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Teoria imigraționistă:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

Teoria continuității:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

Exercițiu. Explicați modul de formare a limbii române, evidențind rolul substratului, stratului și adstratului.

Comparați cu restul limbilor de origine latină și extrageți asemănările și deosebirile. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Enumerati câteva formațiuni prestatale situate la nordul Dunării.

Exercițiu. În vocabularul limbii române s-au păstrat puține cuvinte de origine dacică. Selectați șase cuvinte dacice care se referă la ocupații, plante și animale și faceți propoziții cu ele. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....

FORMAȚIUNI POLITICE ROMÂNEȘTI

Exercițiu. Completați tabelul cu datele istorice referitoare la formațiunile politice de la nordul Mării Negre. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Nume formațiune	Surse istorice	Informații: poziție geografică, conducători, alte detalii
Voievodatul lui Gelu		
Voievodatul lui Glad		
Voievodatul lui Menumorut		
Voievodatul lui Litovoi		
Voievodatul lui Seneslau		
Cnezatul lui Ioan		
Cnezatul lui Farcaș		

Exercițiu. Completați tabelul cu datele istorice referitoare la întemeierea statelor medievale românești, insistând pe asemănări și deosebiri. Asemănările și deosebirile se pot referi la secolul întemeierii, rolul conducătorului, relațiile cu vecinii, instituții centrale. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Nume stat medieval	ASEMĂNĂRI	DEOSEBIRI
Țara Românească	-	-
Moldova	-	-
Dobrogea	-	-

FORMAȚIUNI POLITICE ROMÂNEȘTI

Litovoi

Exercițiu. Faceți propoziții cu următorii termeni:

Cneaz:

Voievod:

Descălecat:

Maghiari:

Litovoi:

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

“Ladislau, din mila lui Dumnezeu regele Ungariei, voim să ajungă la știrea tuturor că, ținând seama de slujbele credincioase și vrednice de răsplată pe care ni le-a adus nouă magistrul Gheorghe, fiul lui Simion, după moartea preaiubitului nostru tată de fericită pomenire, când am pus mâna pe frânele domniei, dovedind cu râvnă, în deosebitele războaie ale regatului nostru, credință față de coroana regală, slujbe care ar cere prea multă vreme pentru a fi povestite cu de-amănuntul și ar obosi dacă le-am înșira pe toate în această scrisoare, din cele multe am hotărât totuși să fie însemnate câteva în cele de față.

Și, în sfârșit, când începusem noi a domni, fiind încă copil, după moartea preaiubitului nostru tată, iar voievodul Litovoi, împreună cu frații săi, în necredința sa, cuprinse pe seama sa o parte din regatul nostru, aflătoare dincolo de Carpați, și cu toate îndemnurile noastre nu s-a îngrijit să ne plătească veniturile ce ni se cuveneau din acea parte, l-am trimis împotriva lui pe des-numitul magistrul Gheorghe, care, luptând împotriva aceluia cu cea mai mare credință, l-a ucis pe el, iar pe fratele lui, cu numele Bărbat, l-a luat în prinsoare și ni l-a adus nouă. Pentru răscumpărarea acestuia, noi am stors o sumă de bani foarte mare și astfel, prin slujbele acelui magistrul Gheorghe, s-a așezat iar tributul ce ni se datora din acele părți”.

(Răzvrătirea lui Litovoi împotriva regelui Ungariei, dania regală pentru magistrul George, Documenta Romaniae Historica, D, p. 32–33)

1. Precizați numele conducătorilor care se confruntă.
2. Menționați motivul pentru care se desfășoară conflictul.
3. Precizați două consecințe ale conflictului.

Cronologie:

Sec. VIII-X: desăvârșirea poporului român medieval

896: așezarea ungarilor în Pannonia

Sec. IX-X: primele formațiuni politice românești
(Glad, Gelu, Menumorut)

Sec. X-XI: Ducatele lui Ahtum și Gyula

1000: creștinarea maghiarilor

Sfârșitul sec. X: maghiarii încep cucerirea
Transilvaniei

1247: Diploma Cavalerilor Ioaniți, formațiuni
politice românești la Sud de Carpați – Litovoi,
Seneslau, Ioan, Farcaș

Diploma Cavalerilor Ioaniți

EUROPA CREȘTINĂ ÎN MILENIUL I. Creștinarea francilor. Carol cel Mare

Creștinarea lui Clovis

Exercițiu. Completați următorii ani cu evenimentele care s-au desfășurat în timpul lui Carol cel Mare. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

768:
771:
772:
774:
778:
788:
800:
804:
805-806:
810:
814:

Carol cel Mare

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

„Mai apoi Clovis primi din partea împăratului Anastasios consulatul, în biserica preafericitului Martin. Aici a fost înveșmântat cu haina de purpură și cu o hlamidă, iar capul și-l încunună cu o diademă.

Apoi, după ce a împărțit cu mare dărnicie aur și argint pe drumul care duce la intrarea în basilică la biserica din Cetate, aruncând cu propria-i mână tuturor celor ce îi ieșeau în cale, din acea zi a fost numit consul sau August.

Apoi, părăsind orașul Tours s-a întors la Paris unde a stabilit capitala regatului.”

(Grégoire de Tours, *Istoria francilor*)

1. Descrieți ceremonia în care Clovis a primit titlul de consul.
2. Precizați prin ce metodă se „obține” bunăvoința populației.
3. Explicați ce importanță istorică are creștinarea popoarelor barbare.

Exercițiu. Redactați un text în care să explicați ce contribuții a avut Carol cel Mare la dezvoltarea culturii și la răspândirea creștinismului. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

.....
.....
.....

Exercițiu. Redactați un text în care să explicați ce s-a întâmplat cu Imperiul Carolingian după anul 814. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

.....
.....
.....
.....

EUROPA CREȘTINĂ ÎN MILENIUL I. Imperiul Bizantin

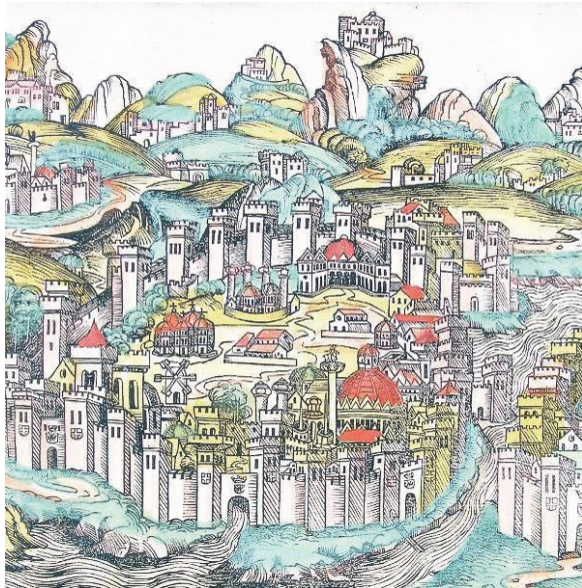
Exercițiu. Precizați cel mai important împărat și anii de domnie pentru fiecare dinastie.

Dinastia Constantină (306 - 363):
Criză. Fără dinastie (363 - 364):
Dinastia Valentiniană (364 - 379):
Dinastia Teodosiană (379 - 457):
Dinastia Leonidă (457 - 518):
Dinastia Iustiniană (518 - 602):
Criză. Fără dinastie (602 - 610):
Dinastia Heracliană (610 - 711):
Criză. Fără dinastie (695 - 705):
Dinastia Heracliană (705 - 711):
Criză. Fără dinastie (711 - 717):

Dinastia Isauriană (717 - 802):
Dinastia lui Nicefor/Focida (802 - 814):
Criză. Fără dinastie (814 - 820):
Dinastia Frigiană/Amoriană (820 - 867):
Dinastia macedoneană (867 - 1057):
Dinastia Comnenă (1057 - 1191):
Dinastia Ducas (1059 - 1081):
Dinastia Comnenă (1081 - 1185):
Dinastia Anghelos (1185 - 1204):
Dinastia Lascaris (1204 - 1261):
Dinastia Paleologilor (1259 - 1453):

Exercițiu. Redactați un text, pe baza imaginii, a informațiilor din manual și alte surse, despre capitala Constantinopol.

EUROPA CREȘTINĂ ÎN MILENIUL I. Imperiul Bizantin

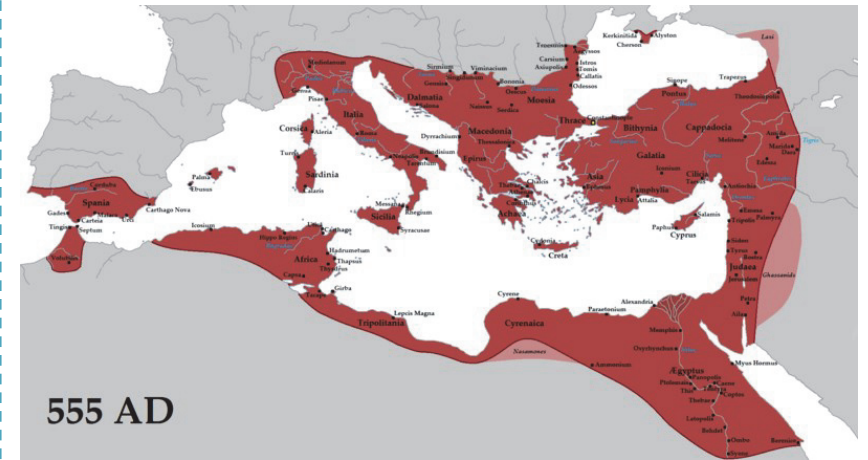
Împăratul Justinian împreună cu sfetnicii

Sfânta Sofia

Moneda lui Justinian

555 AD

Imperiul Bizantin în timpul lui Justinian

Exercițiu. Folosindu-vă de informațiile din manual și alte surse de documentare, menționați care au fost principalele realizări ale lui Justinian, precum și bătăliile pe care le-a dat imperiul în timpul lui.

Domeniul legislativ:

Bătălii:

Teritorii cucerite:

Activitate bisericească:

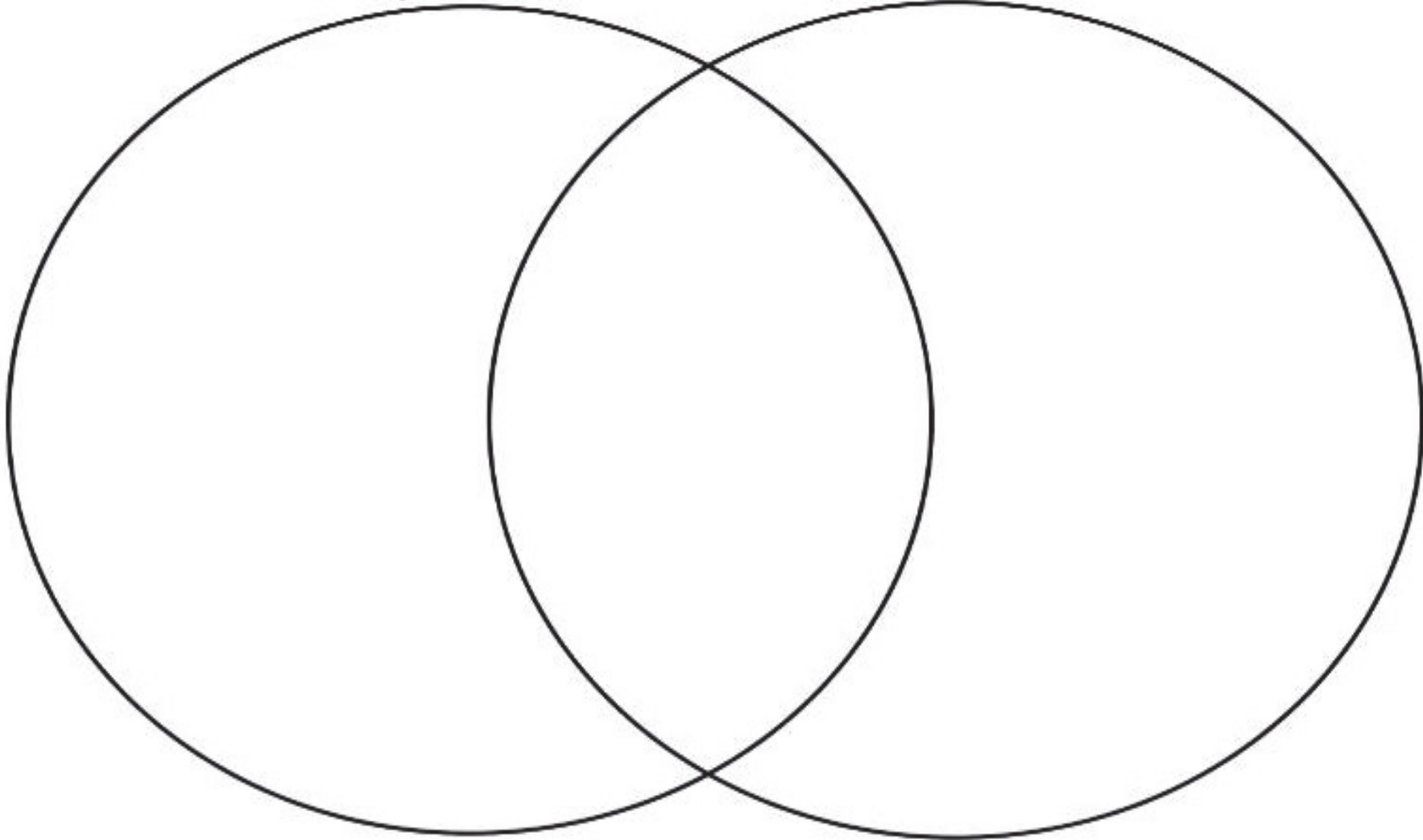
Activitate culturală:

VIAȚA COTIDIANĂ ÎN EVUL MEDIU

Exercițiu. Pe baza informațiilor din manual și alte surse de documentare, notați asemănările și deosebirile dintre o familie de țărani și una de nobili, în ceea ce privește tipul de locuințe, alimentația, educația, sărbătorile, credința și biserica. Asemănările le treceți în spațiul comun.

Țărani

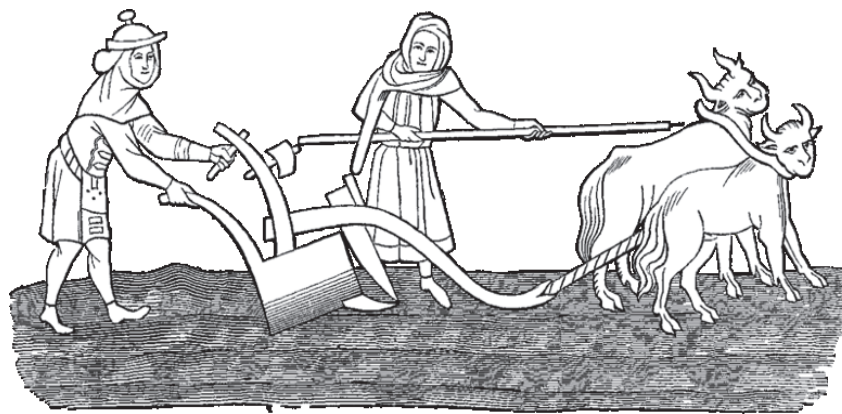
Nobili

VIAȚA COTIDIANĂ ÎN EVUL MEDIU

Nobili, regi, războinici și preoți anglo-saxoni

Țărani anglo-saxoni la plug

Activități în septembrie

Sat medieval
Saint Cirq Lapopie (Franța)

Exercițiu. Redactați un text pe baza imaginilor și a informațiilor din manual cu tema: *O zi în Evul Mediu*, având în vedere: vestimentația, ocupațiile, alimentația, tipul de locuință și așezare.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

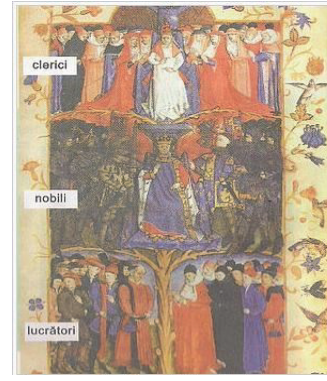
VIAȚA COTIDIANĂ ÎN EVUL MEDIU. Domeniul feudal

Domeniu feudal reprezintă forma de organizare a stăpânirii asupra pământului în Evul Mediu.

Cuprindea: castelul, biserica, rezerva feudală (seniorială), loturile date în folosință țăranilor, păduri, pășuni, iazuri, mori, poduri, instalații utilizate pe baza unor taxe plătite seniorului.

Munci agricole

Ierarhizarea societății medievale

Munci agricole pe un domeniu feudal

Exercițiu. Redactați un text, pe baza imaginilor și a informațiilor din manual, în care să prezentați obligațiile țăranilor față de seniori.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Exercițiu. Completați textul de mai jos cu termenii și expresiile din listă; fiecare termen sau expresie se va folosi o singură dată.

Societatea medievală era organizată după un sistem social și politic cunoscut sub denumirea de Acesta a fost un sistem de organizare a societății în care aristocrația agrară și militară stăpânea pământul și Structurile de acest tip s-au impus în toată Europa în etape diferite, dar s-au dezvoltat mai complet în Franța, în secolele IX-XIV. Nobilii și țăranii erau principalele categorii sociale în orânduirea feudală.

....., posesorii de pământuri, dețineau puterea economică și politică. Țăranii, lucrători ai pământului, și-au pierdut, în număr tot mai mare,, ajungând în șerbie. Alături de aceste categorii, locuitorii orașelor au început să joace un rol tot mai important în viața societății, pe măsură ce s-au dezvoltat și comerțul.

Termeni: libertate, țărani, nobili, feudalism, meșteșug

ORAȘUL MEDIEVAL. Orașele italiene și orașele germane

În primele secole ale mileniului II, se constată în Europa o deplasare a populației de la sate spre zonele urbane. Procesul are ca efect reînvierea centrelor urbane romane, care au avut de suferit în urma invaziilor migratorilor, dar a dus și la nașterea unor așezări noi (burguri).

Orașele medievale au fost împrejmuite cu ziduri și turnuri de apărare pentru a face față numeroaselor atacuri. Populația orașelor crește constant datorită venirii țăranilor care fug de pe moșiile nobililor, dar și a meșteșugarilor și comercianților, evrei și armeni.

Un moment important în evoluția demografică, a fost epidemia de ciumă de la jumătatea sec. XIV, care a decimat populația numeroaselor orașe.

Orașul medieval Florența

În Evul Mediu, cea mai mare cantitate de marfă se transporta cu nave pe fluvii și mări.

Marea Mediterană, ca și în Antichitate, continuă să fie traversată de negustori, iar pe malurile ei se dezvoltă puternice orașe italiene. Noi trasee apar și în Marea Nordului, unde comerțul este dominat de orașele olandeze.

Unele orașe romane au rezistat năvălirilor migratorilor (Roma, Paris, Lyon, Milano, Florența, Londra) și au deținut rol de centre administrative și religioase, în timp ce altele au apărut la intersecția unor drumuri comerciale, în jurul unor castele fortificate sau în jurul mănăstirilor.

Orașul medieval Nurnberg

Exercițiu. Pe baza informațiilor din manual și alte surse de documentare, menționați trei asemănări și trei deosebiri între orașele medievale italiene și cele germane.

Asemănări:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Deosebiri:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Exercițiu. Enumerați, pe baza imaginilor, câte două aspecte specifice pentru fiecare din cele două orașe, Nurnberg și Florența.

CAVALERISM ȘI ONOARE

Armură de cavaler

Cavaler

Cavaler călare

Exercițiu. Redactați un text în care să prezentați un cavaler celebru din Evul Mediu sau din literatura medievală folosind informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Exercițiu. Sunteți un scriitor medieval. Realizați un ghid al cavalerilor folosind informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor și având în vedere:

Codul cavalerilor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Idealul cavalerilor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Simbolul:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jurământ:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

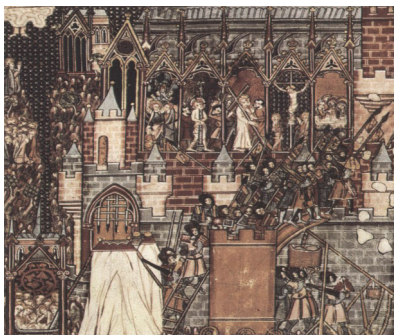
.....

.....

CRUCIADELE

Asediul Antiohiei în timpul primei cruciade

Cucerirea Ierusalimului, 1099

Cei patru conducători ai primei cruciade

Exercițiu. Pe baza imaginilor și a informațiilor din manual, rezolvați următoarele cerințe:

1. Enumerați principalele cauze ale declanșării cruciadelor.

.....
.....
.....

2. Menționați care este numele organizatorilor primei cruciade.

.....
.....
.....

3. Precizați câteva din efectele negative ale cruciadelor.

.....
.....
.....

4. Precizați câteva din efectele pozitive ale cruciadelor.

.....
.....
.....

5. Prezentați una din cruciadele care v-a impresionat cel mai mult. Motivați alegerea.

.....
.....
.....

6. Prezentați un personaj care a participat la o cruciadă.

.....
.....
.....
.....

CATEDRALE ȘI UNIVERSITĂȚI

Exercițiu. Enumerați cinci caracteristici ale catedralelor din imagine. Caracteristicile se pot referi la perioada construcției, stil arhitectonic, date tehnice. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Catedrala din Salisbury

.....

.....

.....

.....

.....

Exercițiu. Enumerați cinci caracteristici ale universităților din imagine. Caracteristicile se pot referi la perioada construcției, materiile studiate, studenți și profesori celebri. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Universitatea Sorbona

.....

.....

.....

.....

.....

Catedrala din Chartres

.....

.....

.....

.....

.....

Universitatea Oxford

.....

.....

.....

.....

.....

FRANȚA MEDIEVALĂ

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

„Filip cel Frumos a adunat la Paris numeroși baroni și episcopi și mai ales a chemat numeroși burghezi din fiecare oraș al regatului... În ziua zisă, Enguerrand de Marigny, cavaler și guvernator al întregului regat, vorbind în numele regelui Franței, a explicat oamenilor adunați acolo pentru ce i-a chemat regele...

Le-a vorbit de războiul cu Flandra, de cheltuielile pe care acesta le cere. El le-a zis burghezilor din regat că regele dorește să știe dacă ei pot să dea un ajutor pentru a duce războiul în Flandra. Apoi s-a ridicat Etienne Barbette, burghez din Paris, și a vorbit pentru orașul său. El a spus că toți sunt pregătiți pentru a da ajutorul, fiecare după puterile sale. Și după aceasta, toți burghezii care erau veniți din partea comunelor au răspuns în același fel că doresc să dea ajutorul. Regele le-a mulțumit.

După această ședință, o taxa foarte grea a fost strânsă din regat.”

(*Marile Cronici ale Franței, 1314*)

1. Explicați termenul burghez și apoi faceți o propoziție cu el.
2. Prezentați războiul despre care este vorba în text.
3. Explicați, pe baza textului, organizarea administrativă a Franței medievale din sec. XIV.

Exercițiu. Prezentați, pe scurt, câte un rege din fiecare dinastie a Franței, insistând pe anii de domnie și principalele fapte istorice. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Dinastia Merovingienilor:

Dinastia Carolingienilor:

Dinastia Capetienilor:

Dinastia de Valois:

Dinastia de Bourbon:

Exercițiu. Realizați, în câteva rânduri, portretul istoric al Ioanei d'Arc. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Exercițiu. Realizați, în câteva rânduri, portretul istoric al regelui Ludovic al IV-lea. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

ANGLIA MEDIEVALĂ

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

„Prin Charta noastră de față în numele nostru și al urmașilor noștri am confirmat pe veci libertatea bisericii engleze ca să aibă drepturile sale întregi și libertățile sale neștirbite... Am mai îngăduit tuturor oamenilor liberi din regatul nostru toate libertățile noastre scrise mai jos, ca să le aibă și să le țină ei și moștenitorii lor... Și orașul Londra să-și păstreze toate libertățile vechi și scutirile de vamă atât pe uscat cât și pe ape... Baronii să aleagă 25 dintre baronii regatului nostru pe cei ce vor aceștia să fie datori și să-și dea toată silința de a păzi, a ține și a face să se păzească pacea și libertățile ce le-am îngăduit lor și pe care le întărim prin charta noastră de față.”

(Magna Charta Libertatum)

1. Precizați cine și la ce dată a fost emis acest document.
2. Precizați, pe baza textului, rolul baronilor aleși în acest document.
3. Care au fost cele două războaie din perioada centralizării statului englez?
4. Cine și în urma cărei bătălii a cucerit pentru ultima dată Anglia?
5. Cine beneficia de drepturile și libertățile garantate prin această chartă?

Exercițiu. Prezentați, pe scurt, un rege din dinastia Tudor a Angliei, insistând pe anii de domnie și principalele fapte istorice. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Exercițiu. Realizați, în câteva rânduri, portretul istoric al regelui Richard „Inimă de Leu”. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Exercițiu. Realizați, în câteva rânduri, portretul personajului Robin Hood, insistând pe aspectele istorice. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

IMPERIUL ROMANO-GERMAN

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

„După moartea împăratului Frederic (1250), fiecare dintre seniori cotropi acele posesiuni ale imperiului pe care putea să pună mâna...”

Dar fiindcă între timp comitele Rudolf îl tulbură fără nici o pricină pe episcopul de Basel, acesta îl chemă la dânsul și-i grăi: Vere, dacă încetezi să mă neliniștești, îți dau de bunăvoie o sută de mărci de argint... Dar în al treilea an, comitele pretindea de la episcop două sute de mărci...

Atunci episcopul spuse: Mi-e rușine să mai fiu de aici înaintea tributar; cu două sute de mărci mă voi întări în așa fel, că nu-mi va mai fi teamă de nici o violență.”

(*Chronicum Colmariense*)

1. Precizați care a fost motivul creșterii puterii nobililor?
2. Menționați, pe baza textului, acordul la care au ajuns comitele Rudolf și episcopul de Basel.
3. Menționați cum se numea și din ce familie provenea regele ales în anul 1273.

Exercițiu. Realizați, în câteva rânduri, portretul istoric al regelui Otto cel Mare. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

„În decurs de trei luni de la ziua indicată în aceleași scrisori, toți principii electori și fiecare în parte trebuie să fie de față la Frankfurt pe Main... pentru alegerea regelui romanilor, care va urma să fie înălțat la demnitatea de împărat...”

Cel ce va fi ales... trebuie să întărească principilor electori privilegiile, documentele, drepturile, libertățile și daniile, vechile obiceiuri și demnitățile lor.”

(*Bula de aur a împăratului Carol al IV-lea, 1356*)

1. Menționați cum se numea și când a fost emis documentul de mai sus.
2. Precizați, pe baza textului, ce trebuia să realizeze cel ce era ales împărat al germanilor.
3. Câte state germane existau în Evul Mediu și cum se organizau orașele în această perioadă? Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.
4. Explicați de ce în titulatura acestui stat medieval, se mai folosește și termenul de “Sfântul ...”

Exercițiu. Prezentați, în câteva rânduri, importanța istorică a operei *Cântecului Nibelungilor*. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

LUMEA ROMÂNEASCĂ ȘI STATELE MEDIEVALE ÎN SECOLELE XIV-XV. Țara Românească

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

“După ce regele a cuprins Severinul și fortăreața lui, le-a încredințat toate numitului Dionisie împreună cu demnitatea de ban. Făcându-se aceasta, Basarab a trimis la rege o solie vrednică de toată cinstea ca să-i spună regelui: <Fiindcă voi, rege și stăpân al meu, v-ați ostenit cu strângerea oștirii, eu voi răsplăti osteneala voastră cu 7000 de mărci de argint și vă voi lăsa în pace și Severinul cu toate cele ce țin de el, pe care acum cu puterea le țineți în mâinile voastre. Pe deasupra, tributul pe care-l datorez coroanei voastre îl voi plăti cu credință în tot anul. Și nu mai puțin voi trimite la curtea voastră pe unul dintre fiii mei, pentru ca să servească pe banii mei și pe cheltuiala mea, numai să vă întoarceți îndărăt cu pace și să înconjurați primejdia persoanelor voastre, pentru că dacă veniți și mai mult înlăuntrul țării, nu veți putea nicidecum să înconjurați primejdia>.

Regele auzind acestea, cu mintea trufașă, a izbucnit față de soli cu următoarele vorbe, zicându-le: <Să spuneți așa lui Basarab că el e păstorul oilor mele și eu din ascunzișurile sale de barbă îl voi scoate>.

Regele a ajuns pe o cale oarecare cu toată oastea sa, dar calea aceasta era cotită și închisă de amândouă părțile de râpe foarte înalte de jur împrejur, și pe unde această cale era mai largă, acolo românii în mai multe locuri o întăriseră împrejur cu prisăci. Iar regele și toți ai săi, negândindu-se în adevăr la așa ceva, mulțimea nenumărată a românilor sus pe râpe a alergat din toate părțile și a aruncat săgeți asupra oastei regelui care se găsea în fundul unei căi adânci, ce nici nu se putea numi cale, ci mai curând un fel de corabie strâmtă, unde din pricina înghesuiei cei mai sprinteni cai și ostași cădeau din toate părțile în luptă.

Cădeau tineri și bătrâni, principii și nobili fără nici o deosebire. Căci această tristă întâmplare a ținut mult de la ziua a șasea a săptămânii până la ziua a doua a săptămânii viitoare, în care zile soldații aleși se izbeau unii de alții precum în leagăn se leagănă și se scutură pruncii sau cum se clatină trestiele de vânt. Și a fost aici un cumplit dezastru, căci au căzut o mulțime de ostași, de principii și de nobili și numărul lor nu se poate socoti, din ziua a șasea, în preziua sfântului Martin și după aceea în cea următoare. Iar regele își schimbase însemnele armelor sale, cu care s-a îmbrăcat Deseu, fiul lui Dionisie, pe care crezându-l românii a fi însuși regele, l-au omorât cu cruzime. Și însuși regele abia a scăpat cu câțiva inși.”

(Cronica pictată de la Viena)

1. Precizați cine și de ce a elaborat această cronică.
2. Menționați ce fel de informații conține această sursă.
3. Enumerați ce condiții acceptase Basarab pentru a evita lupta.
4. Menționați numele și anul luptei despre care se vorbește în text.
5. Menționați câteva din tacticile și strategiile militare folosite de români în această bătălie.
6. Precizați cine a câștigat bătălia și ce importanță a avut pentru Țara Românească.

Exercițiu. Explicați termenii următori și apoi faceți propoziții.

Vornic:

Spătar:

Vistiernic:

Paharnic:

Stolnic:

Postelnic:

Comis:

LUMEA ROMÂNEASCĂ ȘI STATELE MEDIEVALE ÎN SECOLELE XIV-XV. Țara Românească

Exercițiu. Completați tabelul cu datele istorice referitoare la marile bătălii date de românii din Țara Românească. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Nume bătălie	Opozanți	Data desfășurării	Strategii și tactici	Efective militare	Importanță istorică
Bătălia de la Rovine					
Bătălia de la Târgoviște (Atacul de noapte)					

Exercițiu. Realizați portretul istoric al lui Mircea cel Bătrân. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Exercițiu. Realizați portretul lui Vlad Țepeș, identificând elementele de adevăr istoric, dar și pe cele de mit din literatură. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

LUMEA ROMÂNEASCĂ ȘI STATELE MEDIEVALE ÎN SECOLELE XIV-XV. Moldova

Exercițiu. Citiți textul cu atenție și apoi răspundeți la cerințe.

”..De la facerea lumii în anul 6867 (1359), de atunci, cu voia lui Dumnezeu, s-a început țara Moldovei: a venit Dragoș voievod din Țara Ungurească, din Maramureș, la vânătoare după un bour și a domnit 2 ani.

Și a domnit fiul lui Sas, 4 ani.

Și a domnit Bogdan, 4 ani.

Și a domnit fiul lui, Lațco, 8 ani.

Și a domnit fiul Mușatei, Petru, 16 ani.

Și a domnit fratele lui, Roman, 3 ani.

Și după dânsul a domnit fratele lui, Ștefan, 7 ani.

Și a domnit Iuga 2 ani.

În anul 6907 (1399) a venit la domnie Alexandru voievod și a domnit 32 de ani și 8 luni.

Iliaș, întâiul lui fiu, a domnit 2 ani și 9 luni singur, iar cu fratele său, Ștefan, au domnit împreună 7 ani. A prins Ștefan voievod, pe fratele său Iliș și l-a orbit. Iar Ștefan voievod, singur, a domnit 5 ani.

Și i-a tăiat capul Roman voievod și a domnit Roman voievod, fiul lui Iliș, un an.

A domnit Petru voievod, fiul lui Alexandru voievod, un an. Și el a dat cetatea Chilia ungarilor”.

(Letopisețul de la Putna)

1. Precizați la ce se referă sursa.
2. Enumerați cinci domni de la începutul istoriei Moldovei.
3. Menționați numele dinastiei domnitoare a Moldovei.
4. Explicați de ce primele domnii sunt scurte.

Exercițiu. Explicați termenii următori și apoi faceți propoziții.

Dinastie:

Mitropolie:

Descălecat:

Domnie:

Cetate:

Oaste:

Ținut:

LUMEA ROMÂNEASCĂ ȘI STATELE MEDIEVALE ÎN SECOLELE XIV-XV. Moldova

Exercițiu. Completați tabelul cu datele istorice referitoare la marile bătălii ale lui Ștefan cel Mare. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Nume bătălie	Opozanți	Data desfășurării	Strategii și tactici	Efective militare	Câștigător și importanță istorică
Doljești					
Chilia					
Baia					
Lipnic					
Podu Înalt/Vaslui					
Războieni/Valea Albă					
Codrii Cosminului					

Exercițiu. Prezentați, la alegere, una din bisericile sau mănăstirile ctitorite de Ștefan cel Mare. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

LUMEA ROMÂNEASCĂ ȘI STATELE MEDIEVALE ÎN SECOLELE XIV-XV. Transilvania

Exercițiu. Completați tabelul cu datele istorice referitoare la Transilvania în Evul mediu, folosindu-vă de informațiile din manual și din alte surse.

Cucerirea maghiară	Direcție		
	Căile de cucerire		
Organizarea Transilvaniei	Politico-instituțională		
	Socială, stări privilegiate		
	Administrativ-teritorială		
	Religioasă	Religie oficială:	
		Religie tolerată:	
	Juridică	Înainte de 1540:	
După 1541:			
În timpul lui Mihai Viteazul			

Exercițiu. Ordonăți cronologic următoarele evenimente. Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

- Transilvania devine principat autonom sub suzeranitate otomană.
- Atestarea voievodului Leustachiu.
- Tripartitul lui Werböczy.
- Diploma lui Ludovic I.
- Unio Trium Nationum.

--	--	--	--	--

TÂRGOVIȘTE ȘI SUCEAVA

Exercițiu. Completați tabelul cu informații istorice referitoare la cele două orașe medievale, Târgoviște și Suceava.

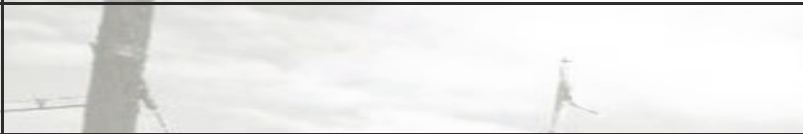

Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Detalii	Târgoviște	Suceava
Întemeiere: mit și adevăr		
Detalii despre oraș în Evul mediu: ocupații, populație, bătălii		
Identificați cele două construcții simbol și prezentați-le.		

DIVERSITATE CULTURALĂ ÎN LUMEA ROMÂNEASCĂ: BRAȘOV ȘI CLUJ

Exercițiu. Completați tabelul cu informații istorice referitoare la cele două orașe medievale, Brașov și Cluj.

Folosiți informațiile din manual sau din alte surse indicate de profesor.

Detalii	Brașov	Cluj
Întemeiere: mit și adevăr		
Detalii despre oraș în Evul mediu: ocupații, populație, bătălii		
Identificați cele două construcții simbol și prezentați-le.		

Exercițiu. Completați rebusul. Răspunsurile vor fi trecute în căsuțele colorate.

					L								
					U								
					M								
					E								
					A								
					M								
					E								
					D								
					I								
					E								
					V								
					A								
					L								
					Ă								

Conducătorul unui voievodat
Mare împărat bizantin
A întemeiat religia islamică
Formarea unui popor
Luptător în armură în Evul mediu
Proces istoric în provinciile cucerite de romani
Mică proprietate de pământ care se dădea vasalului

Prima bătălie a lui Ștefan cel Mare
Războaie sfinte în teritoriile stăpânite de musulmani
Oraș sfânt pentru creștini și pentru arabi
O capitală a Moldovei
Au cucerit Transilvania
... Țepeș
Una din înfrângerile lui Ștefan cel Mare

RECAPITULARE

Exercițiu. Formați perechile corecte.

A. Moartea lui Mahomed	1. 1330
B. Creștinarea lui Carol cel Mare	2. 632
C. Cucerirea Constantinopolului	3. 1099
D. Cucerirea Ierusalimului	4. 1453
E. Bătălia de la Posada	5. 800

Exercițiu. Completați următoarele enunțuri cu informația corectă.

1. Cel mai puternic regat barbar a fost cel al
2. Procesul de formare al unui popor se numește
3. Capitala Imperiului Bizantin era la
4. În centrul unui domeniu feudal era situat
5. Regatul ostrogot se afla în

Exercițiu. Enumerați cinci idei/realizări științifice care provin din Evul Mediu Occidental.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

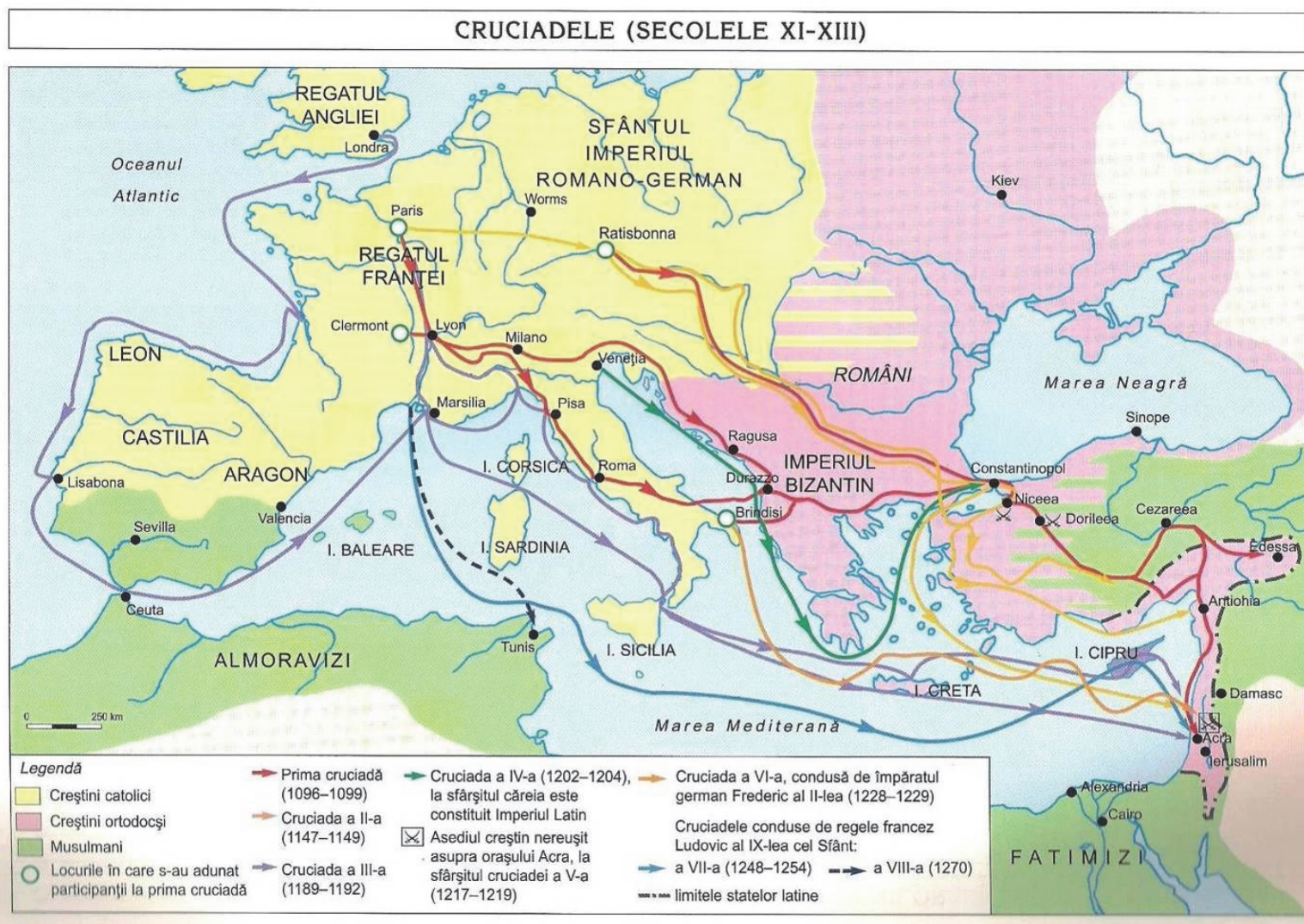
EXERCITII

Exercițiu. Notați cu A/F următoarele afirmații:

1. Vlad Țepeș a condus armata în *Atacul de noapte*.
2. *Cronica pictată de la Viena* ilustrează bătălia de la Posada.
3. Universitatea Sorbona se află în Anglia.
4. Catedralele au fost construite cu scop religios.
5. Prima cruciadă începe în 1096.

Exercițiu. Încercuiți litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

1. Diploma cavalerilor Ioaniți a fost data în anul:
a. 1247 b. 1347 c. 1257
2. Stăpânul de pământ se numea:
a. vasal b. senior c. mercenar
3. Așezările urbane se mai numeau:
a. burguri b. sate c. castele
4. În timpul primei cruciade, papă era:
a. Urban II b. Ioan c. Inocenție
5. Oxford este o veche universitate din:
a. Grecia b. Franța c. Anglia
6. Seniorul impunea taxă pentru:
a. pod b. cerșit c. căsătorie

Exercițiu. Analizați harta și apoi rezolvați cerințele.

1. Precizați locurile de unde porneau cruciații.
2. Enumerați care erau zonele vizate de către cruciade.
3. Menționați câteva din marile bătălii din timpul cruciadelor.

DICȚIONAR:

Agricultură – activitate economică umană care are ca obiect cultivarea plantelor și creșterea animalelor.

Anarhie militară – perioada crizei politice din sec. III (235-285), care cuprinde jumătatea de secol de după Alexander Severus; lupta dintre Senat și legiuni pentru impunerea împăratului în urma căreia imperiul decade economic și militar, o perioadă de tulburări religioase.

Apostol – în religia creștină, nume dat fiecăruia dintre cei doisprezece discipoli ai lui Hristos; misionar creștin de la începutul creștinismului.

Barbar – nume dat, în Antichitate, de greci și de romani celor care aparțineau altor popoare; nume dat unor popoare care au migrat la începutul Evului Mediu în Europa.

Basileu – titlu purtat de împărații bizantini, rege.

Burg – castel medieval; cetate, așezare fortificată, cu caracter militar sau administrativ; oraș medieval.

Calif – titlu purtat, după moartea lui Mahomed, de conducătorii musulmanilor care dețineau puterea politică și religioasă.

Castru – principalele fortificații militare romane, din pământ sau piatră și unde erau stabiliți soldați.

Catacombă – galerie subterană, naturală sau artificială, care servea primilor creștini drept refugiu, loc de cult și de înmormântare.

Catedrală – biserică de mari dimensiuni în care serviciul religios este oficiat, de obicei, de un (arhi)episcop.

Cavaler – în Evul Mediu, în Apusul și în Centrul Europei, titlu nobiliar conferit, inițial pentru fapte de arme, de rege sau de un reprezentant al lui.

Ceramică – tehnica și arta prelucrării argilei, pentru a se obține, după modelare, uscare și ardere, diverse obiecte.

Cetate – fortăreață, loc întărit cu fortificații și ziduri de piatră.

Cneaz – întemeietor și șef al unui stat, stăpân ereditar peste un teritoriu, cu privilegiu regal sau domnesc, conducător al unui cnezat.

Colonizare – popularea unei regiuni sau a unei țări cu oameni aduși din alte teritorii.

Comati – numele roman al oamenilor romani liberi, în societatea dacică.

Consul – titlul magistraților romani care dețin puterea supremă și care erau aleși anual.

Coran – cartea sfântă a religiei musulmane care conține prezentarea dogmelor și a tezelor acesteia, precum și diferite precepte religioase, etice și juridice, legende și mituri.

Cronică – lucrare cu caracter istoric, obișnuită mai ales în Evul Mediu, care cuprinde o înregistrare cronologică a evenimentelor sociale, politice și familiale; letopiseț, hronic.

Cruciadă – fiecare dintre cele opt expediții cu caracter militar, întreprinse la îndemnul Bisericii catolice de către cruciații din Europa Apuseană și Centrală în Orientul Apropiat în perioada dintre 1096 și 1270, sub motivul eliberării mormântului lui Hristos din Ierusalim de sub ocupația musulmanilor.

Daci – numele dat de romani locuitorilor spațiului nord-dunărean; populație componentă a marelui neam al tracilor.

Dava – așezare geto-dacă cu rol de centru, cu o anumită dezvoltare economică, politică, militară, socială.

Democrație – formă de organizare și de conducere a unei societăți, în care poporul își exercită direct sau indirect puterea.

Dinastie – familie din care se alegeau sau se numeau succesorii la tron.

Domeniu feudal – formă de organizare a proprietății funciare medievale, aparținând unei familii nobiliare.

Dominat – este faza de regim monarhic totalitar ce a urmat Principatului în Imperiul Roman și în care împăratul deține puterea absolută. Dominatul a început după încheierea crizei din 235-284 și a durat între 285-476 în Apus și 285 - sec. VII în Răsărit.

Dregătorie – funcție înaltă, demnitate, slujbă laică sau ecleziastică; autoritate publică.

Edict – în Antichitate și în Evul Mediu, decret imperativ cu caracter normativ promulgat de un monarh sau de o autoritate laică sau bisericească superioară cu privire la o anumită problemă.

Eneolitic – ultima fază din evoluția neoliticului, caracterizată prin folosirea aramei la confecționarea armelor, uneltelor, podoabelor, alături de piatră, os, corn, lemn, argilă.

Epoca bronzului – perioadă din Preistorie, caracterizată prin apariția și folosirea bronzului (aliaj pe bază de cupru) la confecționarea anumitor obiecte.

Epoca elenistică – reprezintă ultima fază de dezvoltare și expansiune a culturii grecești, fiind o sinteză între cultura grecească și cea a regiunilor orientale înglobate Imperiului Macedonean de către Alexandru Macedon. Este o perioadă culturală sensibil deosebită de tot ce s-a creat în Grecia antică anterior; ține între 333-31 î.Hr.

Epoca fierului – perioadă de la finalul Preistoriei, când folosirea fierului la confecționarea armelor și uneltelor devine dominantă; este împărțită, la rândul ei în două epoci/vârste: Hallstatt și Latene.

Etnogeneză – proces de formare și evoluție a unui popor.

Falangă – formațiune de infanteriști macedonieni înarmați cu lănci, dispuși în rânduri compacte și având centrul și aripa dreaptă mai puternice.

Feud – moșie, domeniu funciar pe care vasalul îl primea în stăpânire de la seniorul său în schimbul anumitor obligații și pe care îl lucra cu țărani iobagi.

Geți – numele dat de greci populației din Dobrogea, Moldova, Basarabia, Muntenia.

Hegemonie – conducere, supremație, dominație a unui stat față de alte state.

Islamism – religie monoteistă, influențată de creștinism și mozaism, întemeiată de Mahomed în sec. VII și bazată pe percepțiile Coranului.

Jihad – război sfânt la musulmani.

Jude – în vechea organizare a Țărilor Române, demnitar cu atribuții judecătorești și administrative, stăpân.

Jupân – titlu dat în Evul Mediu, în Țările Române, celor mai de seamă boieri și dregători; persoană care avea acest titlu.

Legiune – unitate de bază a armatei romane, alcătuită din 4000-6000 soldați, inițial toți cetățeni.

Magistrat – persoană însărcinată cu o funcție publică în numele poporului.

Marcă de apărare – stat întemeiat cu rol de apărare, protecție.

Mercenar – soldat de meserie angajat și plătit pentru a lupta.

Merovingieni – prima dinastie a regatului franc.

Metalurgie – reprezintă tehnica extragerii metalului din minereu, a producerii unui metal sau a unui aliaj al acestuia, turnarea în forme sau lingouri și prelucrarea metalului.

Migrație – deplasare în masă a unor triburi sau a unor populații de pe un teritoriu pe altul, determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali.

Moharhie – sistem politic în care puterea îi aparține unui singur conducător-monarh. Titulatura unui monarh este diversă: rege, faraon, împărat, etc.

Monoteism – sistem religios în care indivizii se închină la o singură divinitate; se consideră că în Antichitate au existat patru religii monoteiste: iudaismul, creștinismul, islamismul, budhismul.

Neolitic – perioadă din istoria omenirii caracterizată prin folosirea uneltelor de piatră șlefuită și de aramă, a sedentarizării omului, apariția agriculturii, a ceramicii, a ierarhizării sociale, a cimitirelor evoluate.

Orient – spațiu geografic vast cuprins între M. Mediterană, N-Estul Africii (Orientul Apropiat, Mijlociu, Extrem), Oceanul Indian și Oceanul Pacific.

Paleolitic – cea mai veche epocă din istoria omenirii caracterizată prin folosirea uneltelor din piatră cioplită, modulului de a produce foc, inventarea arcului cu săgeți, domesticirea câinelui.

Patrician – cetățean roman cu drepturi politice și libertăți, membru al aristocrației și al marilor familii romane care se implică în conducere.

Patronat – punerea oamenilor simpli sub protecția marilor proprietari.

Persecuție – urmărire nedreaptă și perseverentă a cuiva, cu intenția de a-i provoca un rău, un neajuns; prigoană, pe motive politice, religioase, sociale.

Pictograme – sistem de scriere timpuriu, în care unele cuvinte erau redată prin imagini.

Piramidă – construcție cu un vârf și patru laturi și care în Antichitate avea rol de mormânt pentru faraon.

Plebeu – om de rând în Roma antică, fără drepturi politice și proprietăți.

Polis – denumirea cetății sau orașului în lumea greacă.

Politeism – sistem religios în care indivizii se închină la mai multe zeități; religia politeistă este cel mai des întâlnită în Antichitate.

Preistoria – prima și cea mai lungă epocă a istoriei. Se împarte în *Epoca pietrei* și *Epoca metalelor*, în funcție de materialele folosite cel mai mult la confecționarea armelor și uneltelor.

Rege – conducătorul unui regat, persoană care deține puterea supremă într-un regat; monarh.

Republică – formă de conducere a statului în care puterea este colectivă („treburi publice” în latină).

Revoluție neolitică – expresie care se referă la transformarea fundamentală a vieții omului din Preistorie prin cultivarea plantelor, domesticirea și creșterea animalelor. În acest fel, oamenii renunță la viața nomadă și devin sedentari. Expresia a fost folosită din 1929 de arheologul britanic V. Gordon Childe.

Romanizare – proces istoric complex prin care o populație neromană adoptă limba latină, cultura, obiceiurile și tradițiile, modul de viață, religia romanilor transformându-se treptat într-un popor neo-latin.

Scriere cuneiformă – formă de scriere timpurie, folosită în Orientul antic. Pe argilă sau în piatră erau trasate caractere grafice prin adâncituri în formă de cuie.

Senat – principala instituție a Republicii romane formată din cetățeni.

Senior – în Evul Mediu, în Apusul Europei, stăpân al unui domeniu funciar asupra căruia își exercită proprietatea și autoritatea.

Statuetă antropomorfă – figurină confecționată mai ales din lut ars și mai rar din piatră sau metale care redă trupul uman, mai realist sau mai schematizat. Interpretarea lor este dificilă, dar cei mai mulți specialiști consideră că se pot lega de anumite credințe preistorice.

Statuetă zoomorfă – figurină confecționată mai ales din lut ars, dar și din alte materiale și care redă, cu detalii anatomice sau mai schematizat, corpul unor animale.

Tarabostes – numele dat de romani aristocraților daci având aproximativ același sens cu pileati (purtătorii de pileus/căciulă cu rol de distincție socială).

Tetrarhie – sistem de conducere alcătuit din patru persoane, doi auguști și doi cezari (caesari).

Vasal – persoană sau stat care se aflau în raporturi de dependență față de un senior de rang superior sau față de un stat suzeran.

Vlahi – nume dat în Evul Mediu de către alte popoare, românilor din stânga și din dreapta Dunării.

Voievod – în Evul Mediu, titlu purtat de domnii Moldovei și Țării Românești, precum și de conducătorul Transilvaniei (sec. XII-1541) exprimând puterea politică și militară.

Ziggurat – construcție antică, piramidă în trepte, iar în vârf era un templu închinat unei zeități.

ABREVIERI:

d.Hr. – după Hristos; **DRH** – *Documenta Romaniae Historica*; **î.Hr.** - înainte de Hristos; **mil.** – mileniu; **sec.** – secol

BIBLIOGRAFIE:

Alfabetul istoriei – reconstituirea trecutului

- BÂRZU L., *Curs de preistorie generală*, Universitatea „D. Cantemir”, București, 1991.
- BOGHIAN D., *Începuturile istoriei omenirii*, Ed. Bucovina istorică, Suceava, 2003.
- CHILDE Gordon V., *De la preistorie la istorie*, Ed. Științifică, București, 1967.
- CHIRICA V., BOGHIAN D., *Arheologia preistorică a lumii*, Ed. Helios, Iași, 2 volume, 2003.
- LEAKEY R., *Originea omului*, Ed. Humanitas, București, 1995.
- MANSUELLI G. A., *Civilizațiile Europei vechi*, Ed. Meridiane, București, 2 volume, 1978.

Preistoria

- BAILEY D., *Balkan Prehistory. Exclusion, incorporation and identity*, Ed. Routledge, Londra, New York, 2000.
- BOGHIAN D., ENEA S.-C., IGNĂTESCU S., BEJENARU L., STANC S.-M., *Comunitățile cucuteniene din zona Târgului Frumos. Cercetări interdisciplinare în siturile de la Costești și Giurgești*, Ed. Univ. Al. I. Cuza, Iași, 2014.
- DIACONU V., ENEA S.-C., BOGHIAN D., „Câteva piese atribuite epocii bronzului și primei epoci a fierului din zona centrală a Moldovei”, în *Studii de preistorie*, 13, 2016, pp. 157-173.
- LAZAROVICI C.-M., LAZAROVICI Gh.-C., ȚURCANU S., *Cucuteni. A Great Civilization of the Prehistoric World*, Ed. Palatul Culturii, Iași, 2009.
- NICULICĂ B.-P., MELNICIUC A., VASILACHE V., LAZANU C.-C., „Câteva observații asupra tiparelor de piatră pentru turnat bronzuri, descoperite la Cinghinia (com. Ripiceni, jud. Botoșani)”, în *Culturi, Procese și Contexte în arheologie. Volum omagial Oleg Levițki la 60 de ani* (editori: L. Sîrbu, N. Telnov, L. Ciobanu, G. Sîrbu, M. Kașuba), Chișinău, 2016, pp. 178-187.
- TENCARIU F.-A., VORNICU D.-M., VORNICU A., VASILACHE V., SANDU I., „The ‘Deposition’ Of A Disc-Butted Bronze Axe Discovered in The Moldavian Plateau”, în *Studia Antiqua et Archaeologica*, XX, 2014, pp. 115-132.
- VASILACHE V., BOGHIAN D., CHIRCULESCU A.-I., ENEA S.-C., SANDU I., „Conservation State Assessment and Determination of Certain Archaeometric Characteristics for Two Bronze Items from the Early Hallstatt Period”, în *Revista de Chimie*, București, 64, Nr. 2, 2013, pp. 152-157.
- ****Atlas du Néolithique européen*, vol. 1 *L'Europe orientale* (coord. J. Kozłowski), ERAUL, Liège, 1993; vol. 2, *L'Europe occidentale* (coord. J. Guilaine), ERAUL, Liège, 1998.

Orientul Antic

- *** *Marea istorie ilustrată a lumii*, Ed. Litera Internațional, București, vol I, 2008.
- MASPERO G., *History of Egypt, Chaldea, Syria, Babylonia and Assyria*, William Clowes And Sons, Limited, Londra, 1953.

Grecia Antică

- *** *Marea istorie ilustrată a lumii*, Ed. Litera Internațional, București, vol II, 2008.
- IGNAT M., *Vechi slujitori ai muzei Clio*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2013.
- OSBORNE R. (ed.), *Classical Greece (500-323 BC)*, Oxford University Press, 2000.
- PIATKOWSKI A., *O istorie a Greciei antice*, Ed. Albatros, București, 1988.
- SEKUNDA N., HOOK A., *Greek hoplit (480-323 BC). Weapons, armour, tactics*, Osprey Publishing, Oxford, 2000.

Roma antică

- *** *Marea istorie ilustrată a lumii*, Ed. Litera Internațional, București, vol II, 2008.
- MATEI H. C., *O istorie a Romei antice*, Ed. Albatros, București, 1979.
- MOMMSEN Th., *Istoria romană*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, vol. I-IV, 1987-1991.
- TUDOR D., ARICESCU A., *Enciclopedia civilizației romane*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
- WHITTAKER C. R., *Rome and Its Frontiers: The Dynamics of Empire*, Routledge, Londra, 2004.

Geto-dacii

- *** *Marea istorie ilustrată a lumii*, Ed. Litera Internațional, București, vol II, 2008.
- DAICOVICIU H., *Dacia de la Burebista la cucerirea romană*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1972.
- IDEM, *Dacii*, Ed. Hyperion, Chișinău, 1991.
- MACREA M., *Viața în Dacia romană*, Ed. Științifică, București, 1969.
- MURGESCU B. (coord.), *Istoria României în texte*, Ed. Corint, București, 2001.
- SÎRBU V., FLOREA G., *Imaginar și imagine în Dacia preromană*, Ed. Istros, Brăila, 1997.

Lumea arabă

- *** *Marea istorie ilustrată a lumii*, Ed. Litera Internațional, București, vol III, 2008.
- ANGHELESCU N., *Introducere în islam*, Ed. Enciclopedică, București, 1993.
- DELUMEAU J. (coord.), *Religiile lumii*, Ed. Humanitas, București, 1996.
- ROBINSON C. F. (ed.), *The New Cambridge History of Islam*, Cambridge University Press, vol. I, 2011.
- SONN T., *Islam. A Brief History*, Blackwell Publishing Ltd, Chichester, ediția a doua, 2010.

Europa medievală

- *** *Marea istorie ilustrată a lumii*, Ed. Litera Internațional, București, vol III, 2008.
- *** *Documenta Romaniae Historica, A. Moldova*, II (coord. L. Șimanschi, G. Ignat, D. Agache), București, 1976.
- *** *Documenta Romaniae Historica, A. Moldova*, III (coord. C. Cihodaru, I. Caproșu, N. Ciocan), București, 1980.
- *** *Documenta Romaniae Historica, D. Relații între Țările Române*, I (coord. Șt. Pascu, C. Cihodaru, K. Gundisch, D. Mioc, V. Pervain), București, 1977.
- BERSTEIN S., MILZA P., *Istoria Europei*, Ed. Institutul European, vol. I-II, Iași, 1997.

- BOLDUR A. V., *Ștefan cel Mare, voievod al Moldovei (1457-1504)*, Ed. Carpații, Madrid, 1970.
- BRAUDEL F., *Structurile cotidianului; posibilul și imposibilul*, Ed. Meridiane, vol. I-II, București, 1984.
- COSTĂCHEL V., PANAITESCU P. P., CAZACU A., *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, Ed. Științifică, București, 1957.
- GONȚA A. I., *Satul în Moldova medievală. Instituțiile*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- MADAULE J., *Istoria Franței*, Ed. Politică, București, 1973.
- PLATON A.-F., RĂDVAN L., MALEON B.-P., *O istorie a Europei de Apus în Evul Mediu: de la Imperiul Roman târziu la marile descoperiri geografice: (secolele V-XVI)*, Ed. Polirom, Iași, 2010.
- RÖSENER W., *Țăranii în istoria Europei*, Ed. Polirom, București, 2003.
- TĂTAR O., *Europa de la Antichitate la Renaștere*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2009.

Resurse web:

- <https://istoriiregasite.wordpress.com/2010/05/11/inventii-in-istorie-calendarul/>, accesat 30.06.2017
- <http://clasate.cimec.ro/Poza.asp?tit=Grafica--Adam-si-Eva&k=4F71FEF19CE34E5489C35D6FF773C1B7>, accesat 30.06.2017
- <https://istoriiregasite.wordpress.com/2011/04/22/evolutia-omului-preistoric/>, accesat 30.06.2017
- <https://ro.pinterest.com/pin/563161128386027352/>, accesat 2.07.2017
- <https://muzeulmedias.wordpress.com/smrt-expo/>, accesat 3.07.2017
- http://www.encyclopedia-dacica.ro/?operatie=subiect&locatie=lucrari_de_licenta&fisier=hent_-_armamentul_dacic_in_cetatile_de_pe_cursul_mijlociu_al_muresului, accesat 3.07.2017
- <http://www.descopera.ro/mari-intrebari/13225249-unde-traiesc-cei-mai-scunzi-oameni-din-lume>, accesat 3 iulie 2017
- <https://istoriiregasite.wordpress.com/2011/11/22/harta-orientul-antic/>, accesat 4.07.2017
- <http://www.reteteleluradu.ro/2015/02/19/la-masa-cu-stramosii-grecia-antica-6.html>, accesat 24.07.2017
- <http://i.imgur.com/9HnIpJ5.jpg>, accesat 28.07.2017
- <http://encyclopediagetodacilor.blogspot.ro/2011/07/gladiatorii.html>, accesat 31.07.2017
- <https://www.istorie-pe-scurt.ro/rascoala-lui-spartacus-cei-care-refuza-altora-libertatea-nu-o-merita-pentru-ei-insisi/>, accesat 7.08.2017
- <http://www.encyclopedia-dacica.ro/>, accesat 9.08.2017
- <http://moldova-mare.com/moldova/history.php?lang=1&name=history&podcat=11&scat=2>, accesat 11.08.2017
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Litovoi#/media/File:FormatiuniPoliticeRomanestiSecolele_IX_XIII.svg, accesat 14.08.2017
- <https://istoriiregasite.wordpress.com/2010/08/23/diploma-ioanitorilor-1247-istoria-romanilor/>, accesat 14.08.2017
- https://en.wikipedia.org/wiki/Justinian_I, accesat 14.08.2017
- <https://istoriiregasite.wordpress.com/2011/01/31/domeniul-si-castelul-feudal/#more-12411>, accesat 14.08.2017
- <https://sites.google.com/site/hartideistorie/clasa-a-viii-a/capitolul-iii>, accesat 24.10.2017
- <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?k=DECFFE5F8EC8F44BF98E0061524ECAAF21>, accesat 23.10.2017
- <http://povestidecalatorie.ro/la-pas-prin-roma-mini-ghid-de-calatorie-4-colina-palatina-nasterea-romei/>, accesat 23.10.2017
- <http://i.imgur.com/Ez3lrT7.jpg>, accesat 24.10.2017
- <http://i.imgur.com/BSoUo.jpg>, accesat 24.10.2017

